

N° 7. 1033.
L. 23. 1825.

36296/B

d

IV. L. 220

IV. L. 220

42600
A

**MERKWAARDIGE
WAARNEMINGEN**

VAN

BEHANDELING

EN

GENEZING.

DOOR HET

DIERLIJK MAGNETISMUS

EN

SOMNAMBULISMUS,

DOOR

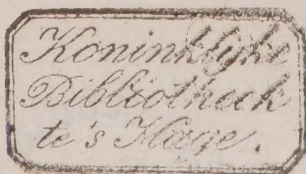
B. J. Meijer;

MAGNETISEUR TE AMSTERDAM.

TWEEDE DEEL, TWEEDE STUK,

MET EENE PLAAT.

**Te Rotterdam, bij
T. J. WIJNHOFEN HENDRIKSEN.
1833.**

BERIGT VOOR DEN BINDER.

De Afbeelding van de PINKSTERNAKEL-WOORTEL, te plaatsen tegenover Bladz. 320.

V O O R B E R I G T.

Reeds veel vroeger, geachte Lezers! had dit II. Deels 2de Stukje mijner magnetische waarnemingen het licht moeten zien, doch de uitgave is zoo lang vertraagd geworden, eensdeels door mijne menigvuldige bezigheden, die mij beletten de bouwstoffen tot dit werk opletten te verzamelen en na te gaan, en anderdeels door den zoo lang aanhoudenden, bedroevenden toestand, waarin ons dierbaar vaderland verkeert, en welke mij dikwijls den lust benam om de hand te slaan aan een werk, dat opgewektheid van geest en kalmte des gemoeds vordert. Thans lever ik echter weder wat ik van tijd tot tijd, in bedaarde oogenblikken, heb opgeteekend, en hoop dat hetzelfde met gelijke belangstelling als mijne vorige Stukjes zal ontvangen en gelezen worden, vooral daar de inhoud geacht

mag worden niet minder belangrijk te zijn. Ik heb tevens getracht aan dit Stukje door gedurige afwisseling der onderwerpen, die eentoonigheid te benemen, welke anders werken van dergelijken aard zoo dikwijls kenschetst. Voor de naauwkeurige waarheid van al het hier medegedeelde, sta ik met mijne eer in.

Gaarne zonde ik hier nog meer voorbeelden van genezingen bijgevoegd hebben, ware het niet dat ik mij verplicht achtte een kort verslag te geven van het regtsgeding den heer VAN WAGENINGEN en mejufvrouw STEFFENS, te Rotterdam, aangedaan, dewijlk in hetzelfde mijne eer zijdelings betrokken achtte.

Ook over de aanwending van het magnetismus tegen den aziatischen braakloop zoude ik gaarne, als ten volle van deszelfs nuttigheid overtuigd, meerder uitgewijd hebben, zoo ik in de gelegenheid was gesteld geworden om in persoon meerdere proeven op cholera-lijdens te nemen, doch ik kan mij niet beroemen dat men mij hierbij in de hand gewerkt heeft, en het schijnt dat het vooroordeel tegen het heilzaam magnetismus nog verre is van geheel uitgeroeid te zijn. Daar het echter den Hemel in zijne goedheid behaagd heeft ons dierbaar Vaderland, zoo niet geheel immers grootendeels, van de noodlottige kwaal te verlossen, zouden deze mededeelingen thans kunnen geacht worden veel van hunne belangrijkheid verloren te hebben, en God geve dat zij voortaan geheel overtollig mogen blijven!

Over de behandeling van schijndooden en in schijn doodgeboren kinderen zoude ik mede gewenscht hebben iets te zeggen, doch mijn bestek liet het niet toe. Ik zal dit allerbelangrijkst onderwerp dus in het volgende stukje, waarmede ik thans voortga, behandelen.

Het middel tegen de vallende ziekte opgegeven, is mij bij de ondervinding gebleken volkomen proefhoudend te zijn, doch ik moet hierbij aanmerken, dat hetzelfde in het koude seizoen niet met succes kan worden aangewend; in den zomer zal men er al het nut van ondervinden.

Misschien zal iemand bij het doorloopen van dit Stukje zeggen: MEIJER is te hard in zijne uitdrukkingen geweest tegen eenige geneesheeren: men vergist zich: wanneer ik alles, wat ik naar waarheid heb kunnen zeggen, op het papier had gesteld, dan zoude men nog wel andere dingen gelezen hebben; doch waartoe zonde ik mij in nieuwe moeilijkheden wikkelen? Waarlijk, men heeft mij reeds genoeg zwarigheden aangedaan! Wat hier ter nedergesteld is, is waarheid, zuivere waarheid, en dit zal ik bewijzen, ddär ee waar men het mogt verlangen.

Deze nieuwe mededeeling mijner pogingen, tot welzijn mijner lijdende medemenschen, vinde een goed onthaal. Ik handel ter goeder trouw, en heb

besloten de levensdagen, welke het den Hemel behagen zal mij nog te laten genieten, op dezelfde wijze door te brengen. Mijne leus zal altoos zijn: eerlijkheid in wandel, trouw in handel en oprechtheid in mededeeling.

B. J. MEIJER.

Amsterdam ,
in Januarij, 1833.

G E N E Z I N G
VAN DEN RAND DES GRAFS,
DOOR HET
M A G N E T I S M U S,
VAN
RAZERNIJ EN KRANKZINNIGHEID;
DE GEVOLGEN EENER VERHARDING IN DE MILT, EN
EEN KLEIN GEZWEL ONDER DE KORTE RIBBEN.

Het geval, dat ik hier, zoo kort mogelijk, in deszelfs bijzonderheden, zal mededeelen, is gewis een der belangrijkste, die mij in mijne uitgestrekte en langdurige praktijk zijn voorgekomen. En kan zeker niet nalaten ook mijne lezers belang in te boezemen.

Mejufvrouw M. W. AALBREG, was reeds te voren, door middel van het *somnambulismus*, volkomen van eene kwijnende, teeringachtige ziekte hersteld geworden. Ik heb hiervan, in het 2^e. stukje van het

1^e. deel mijner *magnetische* waarnemingen (a), reeds gewag gemaakt; doch hare gezondheid was van korten duur.

Hare moeder had, ten gevolge eener onvoorzigtigheid van haren jongsten broeder, het ongeluk zich aan het been vrij ernstig te branden. Zij maakte zich hierover inwendig moeilijk, doch verkropte hare aandoening. In schijn geheel bedaard, hielp zij hare moeder zich verbinden; zij zelve stortte geene enkele traan, en de aderlating, die in dit geval zoo noodzakelijk zoude geweest zijn, werd geheel verzuimd.

Niemand dacht aan iets kwaads, maar reeds den volgenden dag gevoelde de *patiente* eene pijnlijke aandoening in de linkerzijde, welke trapsgewijze in hevigheid toenam. Er openbaarden zich tevens koorts en de eetlust verminderde.

Als naar gewoonte nam men zijne toevlugt tot de geneeskunde, en men deed wél, want met uitzondering van anders ongeneeslijke of wel onbekende kwalen, moet men zich altoos tot deze wenden, alvorens gebruik van het *magnetismus* of *somnambulismus* te maken. Ik zal echter ook nog zulke lijdens uitzonderen, gelijk hier werkelijk het geval was, die reeds eenmaal door de *magnetische* kracht hersteld zijn geworden, of die het gebruik der gewone geneesmiddelen niet kunnen verdragen.

De toestand der *patiente* werd van dag tot dag

(a) Zie bladz. 116 van de eerste druk.

erger. De koorts begon des morgens, omstreeks zeven ure, met persingen en benaauwdheid. Vier uren later maakte de lijderes een kermend geluid, dat traspwijze in hevigheid toenam, en ruim een uur aanhield. Alsdan, te weten op den middag, had zij hare bewusthsid geheel verloren, en verviel in eene vlaag van volkomene razernij. Dezelve was somtijds zoo hevig, dat zij de kleederen aan haar ligchaam verscheurde, schoon zij anders zoo zwak was, dat zij nauwelijks op de beenen staande konde blijven, doch in die aanvallen van woede waren hare krachten verschrikkelijk. Somtijds gedroeg zij zich geheel kinderachtig en wezenloos; zelfs hare stem was dan veranderd.

Na dat de bekwaamste geneesheeren vruchteloos hunne kunst hadden aangewend, meende men weder zijne toevlugt tot het *somnambulismus* te moeten nemen, doch de middelen, welke de geraadpleegde persoon voorschreef, waren op het oogenblik niet te bekomen; ook stelde men in de *Somnambule* niet veel vertrouwen, dewijl de door haar bewerkte gezondheid van zoo korten duur was geweest. Men dacht niet aan de geledene schrik. Ik stelde nu voor het *magnetismus* te beproeven, doch hiertoe wilde de *patiente* in het begin geheel niet overgaan, en was er zelfs sterk tegen ingenomen. Intusschen werden de aanvallen gedurig heviger; de slaap was geweken, en de eetlust verdween. Het eenige voedsel, dat de lijderes nog gebruikte, was des avonds een klein broodje. Goede raad was duur.

De geneesheeren begonnen nu zelven het *magnetismus* aan te raden; doch behalve dat de *patiente* zelve hier tegen was, vreesde hare moeder dat zij welligt de hevige schokking niet zoude kunnen weêrstaan. Ten laatste werd er intusschen toe besloten, waaraan misschien iets bijgebragt heeft, dat ik, om de eer der kunst op te houden, aangeboden had de gansche bewerking alleen uit menschlievendheid te verrigten. Ik werd dus ontboden.

Ik ving mijne eerste bewerking aan op den 31 Augustus van het jaar 1826, en wel in den vroegen morgen, voor het opkomen der koorts, doch de *patiente* gevoelde er geene aandoening van; de koorts vertoonde zich als naar gewoonte, en nam zelfs de volgende dagen in hevigheid toe. Nu besloot ik den tijd der behandeling te veranderen, en met dezelve te wachten tot des avonds, wanneer de koorts afgegaan, en de lijderes bedaard zoude zijn.

Ik beproefde dit het eerst op den 3 September, ten zes ure, na de zieke vooraf, zoo als doorgaans mijne gewoonte is, een glas *gemagnetiseerd* water aangeboden te hebben. Ik bewerkte haar met eene zachte, doorstromende *manipulatie*, doch zonder aanraking; zij loosde eenige zuchten, welke eerder uit verveling, dan uit aandoening schenen voort te komen: In de oogleden bespeurde ik geene de minste trekking; integendeel bleef zij mij sterk aanstaren. Zij verklaarde wel eenige warmte te gevoelen, doch er had geene *transpiratie* plaats. Ik

hield mij omtrent drie kwartier uurs met de lijderes bezig, en staakte toen het werk.

Den volgenden dag waren de toevallen verschrikkelijk, en nog veel heviger dan naar gewoonte geweest. Dit scheen weinig hoop op de goede gevolgen van het *magnetismus* te geven. Ik ving echter mijne bewerking weder op hetzelfde uur en op gelijke wijze aan, doch met aanwending eener sterkere *fixerende* kracht. Nu vertoonden zich van tijd tot tijd eenige schokkingen; de oogen der lijderes stonden onbeweeglijk en bijna stuiptrekkend open; ook had er eenige uitwaseming plaats. De lijderes was na de bewerking zeer vermoeid.

Ik behandelde haar vervolgens dagelijks op dezelfde wijze, doch zonder gunstige gevolgen. De koorts vervroegde, en de toevallen werden steeds heviger. Men verbeelde zich den toestand der bloedverwandten, toen dit laatste middel ook vruchteloos scheen te zijn. Ik zelf was op het punt om den moed op te geven, en meer dan eens besloot ik het werk te staken; doch als ik mij dan bij de lijderes bevond, had het medelijden de overhand, en ik ging weder voort. Eenmaal beproefde ik een' dag over te slaan, maar toen was het nog erger, de zieke verviel in volkomene razernij, verscheurde hare kleederen, en wrong zich, met hangende haren, door het bed. Deze vreesselijke toestand duurde den ganschen middag bijna onafgebroken voort, en ging van een' buitengewonen angst vergezeld.

Des avonds, toen zij eindelijk bedaard was, ge-

voelde zij zich doodelijk afgemat. Ik bewerkte haar op de gewone wijze. Met moeite gelukte het mij haar een klein stukje brood te doen nuttigen, waar door mij echter bleek, dat het *magnetismus* invloed op haar had. Ik was intusschen genoodzaakt de stad voor vier dagen te verlaten, en nu beproefde ik om door middel van een' *gemagnetiseerden* doek op een' afstand op haar te werken; ook dit bleef niet zonder gevolg. Om mij intusschen nog zekerder te overtuigen, beproefde ik nog twee malen om de bewerking over te slaan; doch beide keeren waren de aanvallen van razernij verschrikkelijk. Dit boezemde nu de familie wel meer vertrouwen in, maar de uitzigten bleven iumiddels treurig, en als de *magnetische* invloed zich niet weldadiger openbaarde, kon het jaren lang aanloopen, zonder dat er hoop op genezing was.

Ondertusschen was het uitgemaakt dat mijne bewerking de krachten der lijderes staande hield, want in weêrwil der hevige schokken, die zij dagelijks ondervond, en van het weinig en schraal voedsel dat zij gebruikte, zijnde niets anders dan een weinig broods en een kop slappe thee, konden wij niet bespeuren dat zij merkelijk verzwakte.

In de maand October was ik genoodzaakt eene reis naar *Middelburg* te doen, die mij vijf dagen ophield. Mijne afstandsbeurking was in dien tusschentijd wel niet geheel vruchteloos geweest, maar ik vond, bij mijne terugkomst, de lijderes toch minder dan ik haar verlaten had. Ik ging intusschen op

den ouden voet voort , doch met verdubbeling van krachten ; des avonds behandelde ik haar anderhalf uur lang , en in November begon ik het tweemaal daags te doen , namelijk des middags ten eene ure , voor het uitbreken der toevallen , en des avonds op den gewonen tijd. Des morgens had ik een' zwaren strijd te kampen , en moest wel een uur met haar worstelen , eer ik haar konde aanraken. Zij was ten hoogste fijn van gevoel , en als ik slechts hare vingers aanraakte , sloeg zij van zich , en verscheurde hare kleederen.

Afgetobt door zoo vele pogingen , die mij zelven ten hoogste vermoeiden , besloot ik eens de middagbehandeling over te slaan , om te zien welke uitwerking dit zoude hebben. Doch nu werd zij geheel woedend , en riep in hare razernij om mij ; zij was doodelijk benaauwd ; het toeval duurde langer , en toen zij bijkwam waren de stuiptrekkingen veel heviger dan naar gewoonte. Zij was dien avond ook niet zoo wel , en in een' hooger en graad vermoeid.

De maand Januarij 1827 , was bijna ten einde , en er werd nog geheel geene verbetering in den rampzaligen toestand des lijderes waargenomen. Ik bewerkte haar nu driemaal daags , te weten des morgens , des middags en des avonds , zoo dat ik het beste gedeelte van den dag met haar moest doorbrengen , en in waarheid mij de grootste opofferingen getroosten , om den laster , die , gelijk ieder begrijpt , bij dit alles niet stil was , den mond te stop-

pen, terwijl ik mijne eenige belooning vinden moest in het besef van mijnen pligt te hebben betracht.

Op den genoemden tijd, te weten 27 Februarij, bespeurde ik echter eenige verandering in den toestand der lijderes. Wanneer ik haar namelijk bij de hand nam, verzette zij zich hier niet meer tegen, ik rigtte de toppen mijner vingers op de zonnevlecht, doch zonder aanraken, dit konde zij ook beter weêrstaan dan te voren: zij legde een trillend gevoel aan den dag, gelijk iemand die bevreesd is, en niettegenstaande de toevallen en koorts dien dag vrij hevig waren geweest, bevond zij zich, na eene zoo zware vermoeijng, vrij wel, doch had, toen zij bijkwam, hevige stuiptrekkingen. Deze trekkingen namen, eer zij bijgekomen was, altoos een' aanvang met schudding en tandengekners, waarbij de aanbouwers zelve ijsden.

Den volgenden dag bevond ik mijne *patiente* in de middagsbewerking onstuimig; ik spande echter alle mijne krachten in; nu bedaarde zij langzaam, en ik ontdekte dat zij zich in een' bovennatuurlijken toestand bevond. Toen ik mijne vingers op de zonnevlecht rigtte, zeide zij met groote vrees: »ik zie vuurvonken in mijn ligchaam.» Deze verandering boezemde mij nieuwen moed in. Zij was ook veel bedaarder en goediger, en scheen zelfs somtijds in een' voorzeggenden geest te spreken, doch altoos nog zeer beneveld, zoodat zij somtijds uitdrukkingen deed, die ons, in weêrwil van ons medelijden met haren toestand, een' grimlach aspersten. De

stuiptrekkingen , voor dat zij bijkwam , waren ook merkelyk minder.

Ik zette nu de *magnetische* bewerking dagelijks driemaal voort. De toevallen waren en bleven gedurende het *somnambulismus* intusschen hetzelfde , tot op den 13 Februarij , wanneer zij in eene volkomene *crisis* geraakte. « Bevindt gij u in den *magnetischen* slaap?» vroeg ik nu. « Ja , » antwoordde zij , zonder aarzelen. « Zult gij door het *magnetismus* kunnen hersteld worden?» vroeg ik verder. « Ik denk het wel , » zeide zij. Hare zwakheid en vermoeijng beletten mij op dat oogenblik verder te vragen. Ook was het werk nog niet volkomen , want des avonds was zij niet vatbaar voor den slaap , en deze had enkel in de middagbehandeling plaats.

Toen ik haar den volgenden dag , na het toeval , weder in slaap gebragt had , vroeg ik andermaal : « Slaapt gij ? » — « Ja . » — « Wat is de oorzaak van uwe kwaal ? » — « Ik heb eene verharding in de milt , en een kliergezwel onder de korte ribben aan de linkerzijde (zij wees met haren vinger de plaats aan.) Ook heb ik eene verstopping en verzwakking , maar die zal ik u morgen opnoemen ; en dan zal ik voor den middag ook voor den *magnetischen* slaap vatbaar zijn . » Zij bragt het overige van dien dag , als gewoonlijk , in koortsen , toevallen en krankzinnigheid door , doch zonder bijzondere toevallen.

Den 15 vervolgde ik mijn *magnetisch* onderzoek. « Gij hebt gister gezegd , dat er nog verstoppingen

en verzwakkingen bestonden, die gij mij heden zoudt opnoemen?" — «Het is zoo; maar dezen morgen heb ik zware kramppijn in de maag gevoeld?" — «Wat was daar de oorzaak van?" — «De maag is verzwakt, en de geheele ziekte is krampachtig; maar de oorzaak van de kramp kan ik nog niet zeggen." — «Wat ziet gij verder?" — «Ik zie een verstopping van geneesmiddelen, in een' kronkelachtigen darm, die dwars loopt, maar welken ik niet noemen kan. Deze verstopping is veroorzaakt door de kina; de middelen, die ik gebruikt heb, dienden alleen om de toevallen te doen bedaren, maar niet om ze te laten uitwerken." — «Wat ziet gij meer?" — «Ik heb brandige stoffen bij mij; dezen avond zal ik u zeggen waaruit zij voortvloeijen."

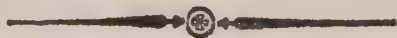
Des avonds verklaarde zij mij werkelijk dat de brandige stoffen op de zonnevlecht lagen, en haar gansche zenuwgestel aandeden. Dezelve waren een overblijfsel van de kinderziekte, en hadden gemeenschap met zeker knobbeltje op de tweede ribbe. Doch nu bestond er nog een gebrek, dat het gevolg was van een' zwaren schrik; van daar eene witte vlek, die zij op de milt bespeurde, en die mede gemeenschap had met de brandige stoffen: Deze schrik zoude zich echter van zelve hersteld hebben, doch, bij gelegenheid van het branden van haar moeders been, op nieuw zwaar *gealtereerd* zijnde, had zulks aanleiding gegeven tot haren tegenwoordigen toestand.

Nu vroeg zij te drinken, en voegde er bij: «Ik moet nog iets zeggen, eer ik ontwaak." — «En wat?" —

«Mijne ouders moeten zich over al de kwalen, die ik opgenoemd heb, niet te zeer ongerust maken, want mijne herstelling is zeker, schoon ik den juistten tijd thans niet bepalen kan; ik ben te zeer vermoeid, maar zal u morgen beter inlichten.»

Den volgenden dag zeide zij mij, dat de verstoppingen, door de kina veroorzaakt, door de toevallen zelveu moesten weggenomen worden, doch wanneer dit gebeuren zoude, konde zij nog niet zeggen. Verder gaf zij nog eenige bijzonderheden nopens hare ziekte op, en noemde zelfs de wijze, waarop ik haar vervolgens, in zekere opzigten, moest behandelen.

Des namiddags sprak zij nog van graveelstoffen, die zij in de blaas ontwaarde, als mede over den toestand van haar hoofd; maar zij was te vermoeid om verdere ophelderingen te geven.

Ik heb tot hiertoe alles tot in de kleinste bijzonderheden moeten opgeven, om den deelnemenden lezer volkomen bekend te maken met het standpunt, waarop ik mij met mijne *patiente*, die nu volkomen *clairvoyante* geworden was, bevond. In het vervolg zal ik beknopter kunnen zijn, en zonder te melden wat er dagelijks gebeurde of kleinigheden mede te deelen, zal ik mij alleen bepalen tot datgene, wat een' wezentlijken invloed op den loop en de herstelling der ziekte had.

Van lieverlede raakte ik geheel met den inwendigen toestand der belangrijke lijdere bekend. Zij

zag in den *magnetischen* slaap alles duidelijk, beschreef hare kwalen, en gaf de middelen, die aangewend moesten worden, op. O, hoe zeer vond ik mij thans voor mijne vorige moeite beloond, en hoe dankte ik God, die mij de kracht gegeven had, om in een werk, waar aan Hij thans zoo blijkbaar zijnen zegen schonk, in weêrwil der menigvuldige zwaarigheden, te volharden.

De lijderes klaagde voornamelijk over het ongemak aan de milt, die zij zeide op het punt te zijn van tot verzwering te komen; dezelve moest enkel door beademing genezen worden.

Den 19 Februarij had er nog iets zonderlings plaats: «Na den middag,» zeide zij, «moet ik in het bed blijven, anders zal ik mij deerlijk branden; ook zal ik ongemakkelijk zijn, uit hoofde der zware miltpijn.» — «Zoude het niet helpen,» vroeg ik, «als gij een' letter noemdet, die men opschreef en u vertoonde?» — «Ja,» antwoordde zij, «daartoe zal de letter B goed zijn.»

Den volgenden dag gaf zij mij een middel op, om de verstopping door de kina veroorzaakt, weg te nemen, en dat in een' gewonen Apotheek moest worden klaargemaakt; het bestond uit een mengsel van Rhabarber, Magnesia en Jeruzalemsche zeep, tot pillen.

Het gebruik moest bij opklimming geschieden, namelijk eerst, gedurende twee dagen, twee pillen,

dan drie en vervolgens vier, eenmaal daags, om het even 's morgens of 's avonds.

Onbegrijpelijk is het, hoe de helderheid van het inwendig gezigt nu dagelijks bij de *patiente* aanwies. Zij maakte mij hierdoor mijne anders zoo zware taak veel gemakkelijker, en ik behandelde haar nu, met volkomen vertrouwen, volgens haar eigen voorschrift. De milt begon in der daad te zweren. Zij maakte ons dit in den slaap bekend, en voegde er bij: « als ik hierover in mijn' wakenden toestand te zeer ongerust mogt wezen, zeg dan enkel: *heb moed en geduld*; die woorden zullen genoegzaam zijn, om mij te bemoedigen, ik had gaarne dat gij zelf ze tegen mij spraakt.”

De verzwering aan de milt nam intusschen sterk toe, en veroorzaakte der lijderes de hevigste pijnen; zij wilde daartegen echter niets anders in het werk gesteld hebben, dan de *magnetische* beademing.

Eene andere kwaal, die haar geweldig folterde, waren de hevige stuiptrekkingen; hierdoor had zij eens eene verdooving in den linkerarm gekregen: « dat komt,” zeide zij, « dewijl men mij daarbij heeft opgerigt; dit moet niet meer geschieden, of er zoude eene verlamming uit ontstaan; thans moet de arm goed uitgestreken worden.”

Voor het knobbeltje, dat zij, gelijk ik gezegd heb, onder de tweede rib ontdekt had, zeide zij, dat eene spaansche vlieg aangelegd moest worden, doch zij zelve scheen tegen dit middel te huiveren, en wij mochten het niet aanwenden, alvorens de zweer aan de

milt hersteld was. « Maar, » vroeg ik, « zal het met die verzwering even zoo toegaan, als met eene gewone? Zal hij tot etter zetten, of met de ziekte verdwijnen? » — « Ik zal u dat nader zeggen, » was het antwoord, « ik hoop dat zij zal opdroogen, maar zij zoude altoos doodelijk zijn, als uwe beademing het gevaar niet afwendde. »

De lijderes had in eene van hare zware toevallen het ongeluk gehad, zich met de hand op de milt te slaan. Hierdoor was de kwaal nog verergerd, en veroorzaakte haar nu onlijdelijke smarten; de stuip-trekkingen namen in hevigheid toe, en er kwamen zware flauwten bij, uit welke het ons slechts met moeite gelukte, haar door middel van azijn bij te brengen. Welk geneesheer zoude onder zoodanige omstandigheden nog hoop hebben durven koesteren; welke ouders zouden zich, bij eene gewone behandeling, nog redelijkerwijze met de herstelling hunner beminde dochter hebben kunnen vleijen? Zoude het niet veeleer menschelijk geweest zijn, naar een zacht uiteinde van het ongelukkig slagtoffer te verlangen? Doch zie daar den verheven invloed van het *magnetismus*! Hier was de zaak geheel anders gelegen: de ouders, hoe zeer in de smarten van hun kind deelende, zagen vol moed hare herstelling te gemoet; ik zelf behandelde de *patiente* met volkomen vertrouwen op eene goede uitkomst; en wie schonk ons, naast God, de kracht tot deze volharding? wie anders dan de lijderes zelve? Ja, waarde lezer, zij was het, die ons moed en krachten in-

boezemde ; zij was het, die ons in de oogenblikken der beproeving geruststelde. In haren *magnetischen* toestand bepaalde zij niet slechts, op de minuut af, den tijd van hare stuiptrekkingen en flauwten, en zeide ons naauwkeurig, hoe wij haar behandelen moesten, maar zelfs bij het dreigendste gevaar bleef zij altoos kalm en gerust. « Ik vrees niets, » plagt zij menigmaal tegen mij te zeggen, « want ik weet dat het alles zoo komen moet, om tot mijne herstelling mede te te werken. » En hoe zorgvuldig en liefhebbende betoonde zij zich daarbij jegens anderen. Eens, toen zij hare geweldige stuiptrekkingen voorspelde, zeide zij: « Voor mij zelve is er geen gevaar, anders zoude ik het zeggen; maar er moet niemand bij mij komen, die bevreesd is, vooral mijne zuster niet, want het is niet goed voor haar. » Wie zoude onder zulke omstandigheden nog kunnen twijfelen?

Na eenige dagen voorspelde de *patiente* ons dat de verzwering zich tot etteren zoude zetten. « Ik had wel gewenscht, » zeide zij, « dat zij mogt opdroogen, maar ik zal er mij in troosten. »

Op den 2 Maart was de zweer aan de milt eindelijk tot volkomene rijpheid gekomen. Nu zoude zij den tijd en de plaats juist bepalen, wanneer en waar de spaansche vlieg moest aangelegd worden, want zij bleef, in weêrwil van haar eigen afkeer, volhouden dat dit middel het beste was tot hare herstelling, niettegenstaande ik haar nog een ander

voorstelde, waarover zij wel rijpelijk nadacht, doch hetwelk zij eindelijk als doodelijk verwierp.

De lijdere had zich gedurende de laatste dagen zoo zeer met het ongemak aan de milt bezig gehouden, dat zij daardoor minder acht op hare overige kwalen had geslagen; haar arm was intusschen door mijne *magnetische* bewerking volkomen genezen, maar nu vestigde zij, geheel uit zich zelve, haren aandacht weder bepaaldelijk op de maag, en vond dezelve, in weêrwil van het geringe voedsel, dat zij gebruikte, (een weinig brood met een dun stukje rookvleesch of kalfsgehakt, — want het gebruik van zoetemelksche kaas, die haar anders het beste smaakte, had zij zichzelve onzeggd, — en nu en dan een kop water met een scheutje rhijnwijn) veel versterkt. Zij schreef dit aan de beademing toe, als mede dat zij thans vrij was van de kramppijnen, die haar tevoren kwelden.

De spaansche vlieg, waarover zoo veel te doen was geweest, moest eindelijk op den 4 Maart aangelegd worden; de woorden, waarin zij zulks den vorigen dag in de namiddagbehandeling bepaalde, zijn te merkwaardig, om ze hier niet bij te voegen. «Denk nu eens na,» zeide ik, «op wat uur de spaansche vlieg moet aangelegd worden, en hoe groot zij zijn moet.» Zij antwoordde: «Morgen ochtend ten elf ure moet zij gelegd worden, dan zal zij ten vier ure beginnen te trekken. Ik kan dan in den namiddagslaap zien of zij goed ligt; zij moet nagenoeg de grootte van een' gulden hebben, en

naast het knobbeltje geplaatst worden, dat aan de tweede ribbe zit, en daar ik nu den vinger op heb." Ik verzocht haar mij een letter op te geven, die haar den volgenden dag, in den natuurlijken staat, aan die juiste plek zoude herinneren, zij noemde zonder aarzeling de letter G, en voegde er nog bij, dat ik niet verzuimen moest de spaansche vlieg te beademen, ten einde de verdunning der etterstof te bevorderen.

De lijderes verzette zich op den bepaalden dag, gedurende de *magnetische* bewerking, zeer sterk tegen het beademen van de spaansche vlieg, die zij toch zelve had voorgeschreven, doch waarvan zij tevens gezegd had, dat zij haar als vuur zoude branden. Ik behield echter de overhand, en zij zelve ondervond er de gelukkige gevolgen van. In de ochtendbehandeling was de pleister, zoo als zij te voren gezegd had dat gebeuren konde, eenigzins verschoven, doch zij verklaarde dat hier in geen bezwaar gelegen was. Echter voegde zij er bij: «dezen namiddag zoude ik, in mijne vlaag van krankzinnigheid, den pleister misschien aftrekken, doch zorg daarvoor, want in dat geval zoude ik mij doodelijk bezeeren.

De verzwering aan de milt brak op dien dag (4 Maart) werkelijk door, doch niet in eens, want er waren eene menigte van zweertjes, die zij alle in den *magnetischen* slaap duidelijk onderscheiden konde.

Zij zeide mij dien zelfden dag nog, bij de eerste

bewerking, dat hare stuipen en flauwten, door de pijn vermeerderd, geweldig zouden zijn, doch dat wij haar niet tegen moesten gaan; zij bepaalde zelfs weder den juisten tijd, en het aantal harer flauwten, die ook volkomen zoo uitkwamen; maar wat het verwonderlijkste is, zij maakte mij opmerkzaam dat ik den volgenden morgen zorgen moest vroegtijdig bij de hand te zijn, daar zij anders in haar gewoon' toeval, dat alsdan geweldig zoude wezen, zich een' hevigen en gevaarlijken stoot op de milt zoude toebrengen.

Den volgenden morgen had er plaats, wat zij voorspeld had, het toeval was in der daad allerge-weldigst, maar het gelukte mij haar te overmeesteren, en den gedreigden stoot af te keeren. Bij het *magnetisch* onderzoek van de milt bleek het dat de etter nog niet geheel was uitgetrokken, schoon de spaansche vlieg goed gewerkt had. De scherpe vochten in de zonnevlecht waren ook veel verminderd. Zij voorspelde tevens dat ik weder veel moeite zou ondervinden, met het beademen van de spaansche vlieg, maar dat zulks echter volstrekt noodzakelijk was.

Nog iets opmerkelijks: zij verboodt zich dien morgen het gebruik van rookvleesch, dat zij te voren aangeprezen had, « want, » zeide zij, « nu heb ik eene opene wond. »

In de namiddagbehandeling vroeg ik haar onder anderen, of zij mij geen middel zoude kunnen opgeven, om die vlagen van krankzinnigheid voor te

komen? « Neen, » was het antwoord, « en waartoe zoude zulks dienen? want naar mate de ziekte afneemt, zullen ook die vlagen van zelven verminderen. Ik vroeg haar ook of zij den tijd harer volkomene herstelling reeds bepalen kon. « Nog niet, » antwoordde zij, « schoon dezelve nabij is, want de grootste proeven heb ik doorgestaan; gij zelf hebt ook reeds de meeste moeite met mij gehad; het is nu slechts te hopen dat de etter spoedig naar de spaansche vlieg zal trekken. Zij voorspelde tegen dien avond weder flaauwten en stuiptrekkingen, en schreef mij een sterke beademing en groote inachtneming van mij zelven voor.

Hoe zeer ik mij bij dit verhaal de grootste beknoptheid had voorgesteld, ben ik echter weder in bijzonderheden moeten treden, ten einde den deelnemenden lezer volkomen met den aard der kwalen en de gesteldheid der lijderes, die zij zelve mij nu in haren *magnetischen* slaap volkomen, en tot in de minste bijzonderheden, mededeelde, bekend te maken. Men zoude dit gedeelte der behandeling het tweede tijdperk kunnen heten, namelijk de daar gestelde *clairvoyance*, die het middel tot eigen genezing aan de hand kan geven. Wat er verder volgt zal den lezer geene mindere verwondering baren, en de achting, welke hij thans gewis zelf voor het dierlijk *magnetismus* gevoelt, nog doen toenemen. Doch loopen wij de geschiedenis niet vooruit, maar laat ons God danken, die ons zulk een eenvoudig middel geschonken heeft, om in onze

grootste behoefte, — de bewaring of herstelling
onzer gezondheid, — te voorzien.

Het is geenszins mijn voornemen, hier eene geneeskundige verhandeling te schrijven, maar ik wil de kracht van het dierlijk *magnetismus* aantonen. — Ik wil bekend maken wat ik proefondervindelijk uit mijne eigene praktijk bewijzen kan, en wat dui- zenden van getuigen zullen bevestigen, dit is mij genoeg; en zijn er nog bevooroordeelden, die tegen de van God geschonkene gave zouden willen strij- den, — hen te overtuigen, zal bij deze gansche uit- gave, mijn schoonste belooning zijn. Ik ga dus de trapsgewijze genezing mijner *patiente* in zoo verre met stilzwijgen voorbij, dat ik alleen die voorval- len zal aanhalen, welke in de *magnetische* praktijk van belang mogen geoordeeld worden, en hiermede vangt het derde tijdvak, te weten dat der volko- mene herstelling, gepaard met de hoogste *clair- voiance*, aan.

Zonderling is het, en dit mag ik niet voorbijgaan, hoe duidelijk de *patiente* haren inwendigen toestand zag, en mij telkens meer met al de bijzonderheden bekend maakte. Eens, toen ik mijne hand op de spaansche vlieg hield, zeide zij, dat zij er de scherpe vochten naar toe zag trekken. Verder vroeg ik haar of de verstopping van de kina al begon te vermin- deren: « Neen, » was het antwoord, « die stof moet eerst veranderen: zij moet vezelachtig worden, en

dit zal men het eerst in de ontlasting ontdekken ; maar ik zal vooraf wel zeggen wanneer dit geschieden moet.” Hoe verbazend was hier het vermogen , dat aan de lijderes van hooger Hand geschonken werd , en de uitkomst faalde nooit !

Nog een woord mijner *patiente* , dat hierop betrekking heeft , mag ik niet stilzwijgen. Zij voorspelde mij een paar dagen later , dat zij een’ hevigen aanval zoude krijgen , en uit het bed willen springen ; « Maar , » voegde zij er bij , (dit zijn hare eigene woorden ,) « laat mij slechts begaan ; het is wel niet goed , maar toch beter dan dat men mij tegenwerkt , want ik gevoel voor geen’ mensch vrees , dan voor u ; en daaraan kan men zien in welk een’ ongelukkigen toestand ik mij in die uren bevind. Thans ben ik integendeel zeer gelukkig ; in mijn’ tegenwoordigen toestand is de wereld mij niets.” Deze woorden behelzen waarheid , lezer ! de geloofwaardigste getuigen kunnen het bevestigen ; Hem alleen zij de eer , die mij in staat gesteld heeft om eene ongelukkige van den rand des verderfs te redden ! — Ik heb geen loon begeerd , doch ik ben genoeg betaald.

Bij eene volgende gelegenheid voorspelde zij nog dat zij des namiddags , in eene vlaag van ijlhoofdigheid , het bed zoude willen verlaten , maar als dit gebeurde zoude zij zich deerlijk branden. « Als gij u echter dadelijk omkeert , zal dit niet geschieden.”

Weder een paar dagen later , het was nu den 12

Maart, deed zij eene belangrijke voorspelling. « Het zenuwtoeval, » zeide zij in de namiddagbehandeling, « dat alle avonden de stuipen vooraf gaat, zal weder plaats hebben, maar niet met die kwaadaardigheid van mij zelve te slaan, of in den arm te bijten. Ik zal u ook vooraf waarschuwen, wanneer het toeval zijn' aanvang neemt; dan moet gij mij niet aanraken, maar het stil laten uitwerken. Als het drie minuten geduurd heeft, moet gij mij gestewater met rijnwijn te drinken geven, want ik zal mijne krachten wel noodig hebben. Dan zullen er vijf stuiptrekkingen volgen, waarvan de vier eerste zeer hevig zullen zijn, en als de laatste uitgewerkt is, zal ik, met een' diepen zucht, weder in den *magnetischen* slaap vallen. » « Hoe moet ik u dan behandelen, » vroeg ik, « om u in dien toestand terug te brengen? » « Gij moet, zoodra als ik gedronken heb, eerst de armen afstrijken, tot dat de stuipen een' aanvang nemen, dan moet gij met de eene hand mijne twee duimen vasthouden, en uw andere duim op de hartkuil plaatsen, en tusschen beide mijn hoofd op een' afstand *manipuleren*; maar vooral moet gij opletten, dat gij met uw' duim de wond niet aanraakt. Gij moet dezelve echter, benevens de milt, vóór de gansche bewerking, beademen. Te vijf ure zal ik de ergste pijn gevoelen, in mijn' krankzinnigen staat, maar ik zal des te opgeruimder ontwaken. Flauwten heb ik niet te wachten, enz. » Zoo onderwees hier de *gemagnetiseerde* den *magnetiseur* in de verborgendste bijzon-

derheden zijner kunst! Nog eens; het is niet *mijne* kracht alleen, maar die van boven, welke de genezing heeft daargesteld.

Den volgenden dag overreikte zij mij in den slaap twee doekspelden, die zij des middags, in de vlaag van razernij, in haar drinken zoude trachten te werpen. Al weder een bewijs!

Weder een dag later, te weten op den 14 Maart, deed de lijderes mij eene belangrijke ontdekking, zij bepaalde, namelijk, den tijd harer herstelling, te weten in de maand April, want eerder zoude niet goed zijn. Vooraf, en ook hiertoe zoude zij mij de bekwame gelegenheid opgeven, moest de staat van krankzinnigheid dagelijks een uur door mij verkort worden.

«Heb ik u goed behandeld?» vroeg ik haar eens. «Ja, zeer wel,» was het antwoord, «het komt ook op leven en dood aan. Als gij zoo wel niet deedt, zoude het ongelukkig afloopen.»

Later zeide zij mij weder dat zij in hare krankzinnigheid eene poging zoude doen, om de pleister van de wond te halen, «maar,» voegde zij er bij, «noem dan slechts de letter B, dat zal mij schrik aanjagen, en mij in het bed houden.» Zij had deze zelfde letter bij eene vorige gelegenheid opgegeven.

Als ik mijne hand op de spaansche vlieg hield, die nu bij vernieuwing was aangelegd, gevoelde zij, gelijk ik reeds meen aangemerkt te hebben, de scherpe vochten daarheen trekken. Dit veroorzaakte haar

wel veel pijn, maar gaf haar tevens inwendig verzachting. « O, » zeide zij eens, « nu slaap ik zoo gerust; mogt ik altoos zoo gelukkig blijven! »

Het is onbegrijpelijk hoe zeer de lijdere, niet alleen met haren tegenwoordigen toestand bekend was, maar juist voorspelde wat er vervolgens, zelfs vele dagen later, met haar gebeuren moest. « Aanstaanden woensdag, » zeide zij mij den 18 Maart, in de namiddagbehandeling, « zullen de stuipen in hevigheid afnemen, en zaterdag daarna, met één verminderen, zoodat ik er vier in plaats van vijf zal hebben. Als alles zoo goed niet door u behandeld werd, zoude ik er zeker onder moeten bezwijken. »

Gedurende die zelfde behandeling deelde zij mij nog iets buitengewoons mede, doch niet dan na vele aarzeling, en op mijn sterk aansporen. « Ik was, » dit zijn hare eigene woorden, « boven alles zeer verheven, en onderscheidde het zalige van het menschelijke leven; hoe nietig het laatstgenoemde is, in vergelijking met dien geluksstaat. Ik was van alles ontbonden, en zoude zoo gaarne in dien staat gebleven zijn, maar het duurde slechts zes minuten, en toen keerde ik met mijne gedachten tot mijn eigen ligchaam terug. » Wie legt hier den vinger niet op den mond, en eerbiedigt in stilte? Zoodanige hemelsche gezigten heeft zij later meer gehad; maar ik kan alles niet melden.

Het was aandoenlijk te hooren hoe zeer de lijdere, ook in den *magnetischen* slaap, met hare treurende bloedverwandten begaan was. « Ach, dier-

bare moeder!" zeide zij eens, «kom hier, en laat mij u de hand drukken. Houd goeden moed, en vertrouwt op God en op de behandeling van dien man. Mijn leven is als eene plant, die, na vele stormen te hebben doorgestaan, toch is behouden gebleven. Ik heb ook heden nog een zwaren storm door te staan, «maar God zal alles wèl maken.» En zóó deed Hij, de Almagtige, in wiens hand ons leven is.

Reeds meer dan eens heb ik aangemerkt, hoe de lijderes vooruitzag wat met haar gebeuren konde; zoo zeide zij mij eens (het was in de ochtend bewerking): dezen namiddag moet gij mij in slaap brengen, om mij voor een groot ongeluk te bewaren. Ik zal anders uit mijn bed komen, en voor het venster gaan zitten, doch daar zal ik zulk eene vlaag krijgen, dat ik met de handen door de ruiten zal slaan, en mij deerlijk bezeeren." Het behoeft niet gezegd te worden dat ik hiertegen waakte.

Meer dan eens had de *patiente* mij, in den *magnetischen* slaap, gezegd, dat hare zuster of iemand anders, haar op haar dringend aanhouden iets te eten had gegeven, dat, hoezeer in geringe mate, na-deelig was. Op zekeren dag waarschuwde zij mij hiervoor in den slaap. «Ik zal wederom eten vragen, en zelfs sterk aandringen; maar schrijf slechts op een briefje de woorden: *Bedenk dat gij niet eten moogt!* en houd mij hetzelfde voor, dan zal ik aflaten, en er niet meer aan denken; het is ook geene eigentlijke trek, maar eene zucht om te pla-

gen en mijn' wil te hebben , die mij daartoe dringt. Hieraan ziet gij hoe ongelukkig iemand is, die zich in een' staat van krankzinnigheid bevindt."

De herstelling der lijderes ging nu tragsgewijze voort , en juist in die mate en zoodanig als zij te voren voorspelde , intusschen moest er den 2 April nog een zwaar toeval plaats hebben , dat zij mede had vooruit gezien , en waarvan zij mij gezegd had hoe ik het behandelen moest. Dit toeval zoude eene *crisis* in de ziekte daarstellen ; doch uit hoofde der groote zwakheid van de lijderes zagen wij het niet zonder ongerustheid te gemoet.

De dag brak aan en het toeval was inderdaad geweldig , doch werkte goed uit , en volkomen zóó , als zij het ons had voorspeld.

Op den 9 April , waren de vlagen van krankzinnigheid reeds in zoo verre verminderd , dat zij slechts driekwartier uurs duurden , in plaats van zes uren , gelijk te voren gebeurde. Ten gevolge hiervan waren ook de twee *magnetische* bewerkingen in een gesmolten. De opstopping der kina was door de toevallen en het gebruik der pillen losgeraakt ; de etter van de miltzweer had zich door de wond ontlast , en ook het knobbeltje aan de tweede rib was gedeeltelijk geslonken. Intusschen hielden de toevallen , schoon in een' minderen graad , nog aan ; dagelijks had de lijderes nog eene stuip , en was ten uiterste zwak en aandoenlijk. Het allermiste dat zij te veel of verkeerd gebruikte , deed haar nadeel , en veroorzaakte krampen in de maag , doch nu wij

reeds zoo verre gevorderd waren, behoefden wij ons ook voor het vervolg niet ongerust te maken.

Vier dagen later hielden de toevallen en vlagen van krankzinnigheid geheel op, en de lijderes nam vervolgens van lieverlede in gezondheid en krachten toe. Ik moest haar echter nog eenige dagen blijven *magnetiseren*, en later eenige nabewerkingen verrigten, die zij bepaalde op den 7, 8 en 9 Mei. « Als ik die dagen niet *gemagnetiseerd* werd, » zeide zij, « dan zoude ik ongesteld worden, dewijl ik als dan zeer vermoeid zal zijn; ik zal dan wel niet slapen, maar het *magnetismus* zal mijne vermoeidheid weg nemen. Op den 7 Augustus moet ik weder bewerkt worden, en dan acht dagen lang. Ik zal ten gevolge van een' val sterk schrikken; de wijze hoe kan ik niet bepalen, doch men mag er mij in mijn' wakenden toestand niets van zeggen. »

Intusschen was de zuster der lijderes ongesteld geworden, zij *laboreerde* aan zinkingstoffen in het hoofd en slijm in de maag, ook was hare long aangedaan. Mijne *patiente* *examineerde* haar in den *magnetischen* slaap, en gaf de noodige middelen op, zoo dat zij eerlang herstelde, zoo was dan hare bewerking niet alleen voor haar zelve, maar ook voor anderen nuttig.

Het laatste daar *dé patiente* zelve bezorgd voor scheen, dat zij, bij eenig verzuim, uit hare geweldige ziekte houden zoude, was eene sterke hoest, die haar veel overlast deed, doch waartegen zij slechts zeer eenvoudige middelen voorschreef, als

het dooijer van een ei, koud gekookt (doch sterk *gemagnetiseerd*) water, arabische gom, en dergelijken. Die middelen hebben haar ook hersteld.

Op den 19 April, en dus meer dan vierd'halve maand vooruit, zeide zij mij, in afwezigheid harer moeder en zuster, wat er op den 7 Augustus, met opzigte tot haren val, plaats zoude hebben. « Ik zal dan vallen, » zeide zij, « en mij houden als of ik geheel niet geschrikt was, ten einde mijne lieve ouders niet ongerust te maken. Gij moet mij daarvan in mijn' wakenden toestand niets zeggen, maar mij gedurende acht dagen *magnetiseren*.

Men had ter genezing van een' jong heer te *Amsterdam* mijne *magnetische* kracht, of wel de hulp van het *somnambulismus*, ingeroepen. Ik vroeg mijne *patiente* of zij zich met zijne kwaal wilde bemoeijen. Zij gaf hare toestemming, en bepaalde den 24 April als de dag, waarop zij hem zoude *examineren*. De zieke werd tot dat einde naar *Rotterdam* overgevoerd. Op den bestemden tijd bragt ik hem in het vertrek, waar hij een kwartier uurs zeer onstuimig de kamer op en neder ging. De *somnambule* had nu een half uur geslapen, doch op mijne vraag of zij hem nu *examineren* wilde, antwoordde zij: « Laat hem nog wat bedaren, eer gij hem met mij in rapport brengt. » Toen ik dit vervolgens gedaan had, hield zij zijne hand wel een half uur sprakeloos vast. Daarop vroeg ik haar; hebt gij nu zijne stem gehoord? (hij had

haar, volgens mijne opgave met de woorden: Nicht, hoe vaart gij? aangesproken,) — «Ja,» was haar antwoord, «doch houdt uwe hand boven op zijn hoofd. Hij heeft een groot gebrek in de hersens.» En na naauwkeuriger onderzoek voegde zij er bij: «Er zit geronnen bloed tusschen de hersens; en op de vliezen zie ik eene etterachtige stof; de hersens schijnen gekwetst; het is als of er op geslagen was.» — Zie nog eens verder na,» zeide ik. — «Ik ontdek verstoppingen van kwade vochten op de halsspieren, en een' zwaren schrik op de zonnevlecht; dezelve wordt gedrukt, als of er lood op lag. Hieruit ontstaan zijne gedurige hartkloppingen, hij heeft ook eene slechte spijsvertering, en al zijne ingewanden zijn verzwakt. Hij moet luchtige spijsen gebruiken, en zich van zwaar voedsel onthouden, want hij zal nog veel moeten lijden, eer hij geheel hersteld is.» — «Zal hij dan toch herstellen?» — «Ja, maar het zal tijd en geduld kosten; en hoe onstuimiger hij intusschen wordt, hoe beter het is, en dit mag niet tegengegaan worden. Zoodra het weder het toelaat, moet hij het bad gebruiken. Zijne zonderlinge spraak komt van de schrik op de zonnevlecht, die denzelven belemmert.» — «Welke middelen moeten er verder aangewend worden?» — «Een pleister van rigaschen balsem op de hersenen, gedurende acht dagen lang; daarna moeten de hersens gewassen worden met warme brandewijn en wijnazijn. Tweemaal daags moet hij *magnetisch*

bewerkt worden, en wel 's morgens van zes tot zeven en des avonds van vijf tot zes uren. Er is mij geen grooter vreugde, dan dat ik dien ongelukkige heb kunnen helpen."

Zoo werd dan wederom een lijder door haar hersteld, of had ten minste later zijne genezing aan haren raad en voorschriften te danken. Nog anderen genoten dit zelfde voorregt. Op den 1 Mei 1827 werd mijne *patiente* voor de laatste maal geregeld bewerkt. Zij verklaarde toen, in den *magnetischen* slaap, volkomen hersteld te zijn, terwijl een overblijfsel van zwakheid alleen haar nog gevoelig maakte. De genezing der gevaarlijke, en in 't begin hopeloos geachte ziekte, had dus werkelijk op den juisten tijd plaats, dien zij zoo lang te voren had voorspeld; en de krachtige invloed van het dierlijk *magnetismus*, werd op nieuw op eene luisterrijke wijze bevestigd.

Den 7 Mei *magnetiseerde* ik de *patiente* weder volgens haar eigen voorschrift. Zij kwam terstond in den slaap: «Dat komt," zeide zij, «van eene schrik, die ik gehad heb. Ik had gezegd, dat ik drie dagen achter een moest *gemagnetiseerd* worden, maar nu is er eene verandering noodig, en gij moet de bewerking, om den anderen dag, drie malen doen." De schrik was haar weder op de milt geslagen, maar de ziekte zoude door den slaap genezen; zij schreef zelve hare levenswijze, en wat zij gebruiken moest, voor, vooral stelde zij vertrouwen in het leggen van spaansche vliegen op de hartkuil en

aan den voet, op welke laatste plaats ook nog zuurdeeg moest gelegd worden. Voorts bemoeide zij zich, in hare heldere oogenblikken, ook nog, met de meeste belangstelling, met mijne overige *patienten*, met welk ik haar in rapport had gebragt.

Zij veranderde intusschen, naar gelang van haren toestand, de bewerkingen weder, en dezelve hadden dagelijks, somtijds meer dan eenmaal, somtijds slechts om den anderen dag, plaats. Ook van deze ziekte herstelde de lijderes, doch het *magnetismus* moest ik langer bij haar aanwenden, dan zij eerst gezegd had; ik deed zulks tot in het laatst van Mei.

Op den 14 Augustus, deed de lijderes een' val, zoo als zij mij voorzegd had, doch waartegen ik haar niet had mogen waarschuwen. Zij had zich wel niet zwaar bezeerd, maar de schrik had haar hevig aangedaan. Den eersten dag der bewerking konde zij op mijne vragen niet antwoorden, doch wenschte slechts te slapen. Den volgenden dag zeide zij: « Ik ben zeer zwak; ik mag volstrekt geen warm drinken gebruiken, anders zoude ik nog heden zware zenuwtoevallen krijgen. Eene matige beweging is goed doch ik mag mij niet vermoeijen. Middelen moet ik niet gebruiken, het *magnetismus* alleen is genoegzaam om mij te genezen.»

En dat was het, met Gods bijstand, in der daad; de lijderes herstelde volkomen. Op den 6 September heb ik haar voor het laatst *magnetisch* bewerkt.

Ik zal in geene uitweidingen treden, geachte le-

zers, om u het hooge belang dezer gansche behandeling en genezing te betoogen. Waar de daden spreken zijn woorden overtollig. Vele, en zeer aanzienlijke inwoners van *Rotterdam* en andere plaatsen zijn getuigen zoo wel van den vorigen rampzaligen toestand der lijderes, als van mijne bewerking en hare herstelling geweest. De meeste dier getuigen zijn nog in leven, en kunnen de waarheid der zaak bevestigen. Ik heb hier niets meer bij te voegen. Laat ons eerbiedig uitroepen: « Heere, uwe wegen zijn wonderlijk, wij begrijpen u niet; » maar laat ons tevens den Allerhoogste danken, voor het groote, onschatbare geschenk, dat Hij ons in het *magnetismus* gedaan heeft.

G E N E Z I N G

V A N

V A L L E N D E Z I E K T E ,

VERGEZELD VAN AANHOUDENDE BRAKINGEN, TEN
GEVOLGE EENER VERHARDING IN DE MILT,
EN KLIEREN IN DE MAAG;

V A N

D E N R A N D D E S G R A F S G E R E D .

Mejufvrouw A. HEYSE, te *Amsterdam*, laboreerde reeds gedurende zes jaren aan de kwaal, in het hoofd dezès vermeld; sedert vier jaren was zij meest altoos bedlegerig geweest, en had zich onder de geneeskundige behandeling bevonden, van den geneesheer VERBEEK en den heelmeeſter TIELEMANS. Wat zij niet vermogten, is mij, door Gods hulp, gelukt. Ik heb de zieke hersteld. Vroeger was zij onder behandeling geweest van den heer GRULMAN, doch deze werd door den dood aan de praktijk ontrukkt. Van tijd tot

tijd had men ook nog elders bij professoren en doctoren raad ingenomen, onder anderen bij den hoogleeraar VAN DER BREGGEN, te *Amsterdam*. Bij al de voornoemde kwalen voegden zich nog het water in de buik, en wormen in de ingewanden. De buik was sterk opgezet, en de *patiente* leed dag en nacht aan benaauwdheden; zij moest bestendig bewaakt worden, daar men ieder oogenblik voor haar leven vreesde. Bij het gebruik van het minste voedsel gevoelde zij lust tot braking, en gaf alsdan eene taaije slijmstof op. De *medicynen* bleef zij echter inhouden, en dezen strekten tot haar eenig voedsel. De toevallen hadden bijna dagelijks, en somtijds van vier tot zes malen plaats, met de gewone *epileptische* verschijnselen en stuiptrekkingen; dezelve hielden somtijds een half uur, ja, drie kwartier uurs aan. Voor den *magnetischen* slaap scheen zij niet vatbaar (1).

Het was op den 5 December, 1829, dat ik voor de eerste maal bij de *patiente* kwam. Ik bood haar een glas *gemagnetiseerd* water aan, doch zij durfde het niet gebruiken, en zelfs de *familie* stelde er zich tegen, zeggende dat zij niets dergelijks konde drinken, of zij braakte het terstond weder uit,

(1) Bij vallende ziekten en stuipachtige toevallen, vindt men zelden geschiktheid voor de *magnetische* bewerking, als er geene zenuwachtige aandoening bij plaats heeft, en vereischt dezelve alsdan een' veel langeren tijd.

en gevoelde dan eene doodelijke benaauwdheid en vermoeijing. Ik gaf van mijne zijde de verzekering dat *gemagnetiseerd* water die zelfde uitwerking niet zoude hebben, doch de lijderes stelde weinig vertrouwen in het *magnetismus*, en het was alleen op aanrading harer bloedverwanten, dat zij tot mijne behandeling was overgegaan. Eindelijk ledigde zij echter het glas, en nu maakte ik met mijne bewerking een' aanvang.

In het begin scheen zij volkomen ongevoelig voor het *magnetismus*. Ik begon met zachte, rondwrijvende *manipulaties* op de zonnevlecht, doch zonder aanraking, want haar ligchaam was zoo pijnlijk aan de linkerzijde, en vooral op de maag, als of alles in eene rijpe verzwering stond. Nadat ik haar omtrent een kwartier uurs bewerkt had, dronk zij weder een glas water, en er volgden op nieuw geene braken. Nog een half uur bezig geweest zijnde staakte ik de bewerking tot den volgenden dag, en tot groote verwondering der omstanders dronk de lijderes nu nog een derde glas *gemagnetiseerd* water, en hield het mede in. Zij gevoelde eenige verzachting in haar lijden, en hare blijdschap, zoo wel als die van al de belangstellende aanwezenden, was onbeschrijfelijk, vooral daar zij nu drinken konde, zonder neiging tot braken te gevoelen, en de invloed van het *magnetismus* hierdoor voorlooppig ontegenzeggelijk bleek. Te voren was zij altoos dorstig, en moest den mond spoelen, om de tong vochtig te houden, maar drinken of zelfs eten durf-

de zij niet, dan door den hoogsten nood hiertoe gedrongen.

Ik ging intusschen met mijne bewerking voort. De toestand der *patiente* scheen langzaam te beteren, maar voor den uitwendigen invloed van het *magnetismus* bleef zij steeds ongevoelig. Ik bewerkte haar nu tweemaal daags. Nadat zij omtrent drie weken onder mijne behandeling geweest was, verhieven zich de toevallen, en het gebeurde zelfs dat zij het *gemagnetiseerde* vocht weder uitbraakte. Ik besloot dus eene *crisis* daar te stellen, de ziekte te *resolveren* en de *patiente* een toeval aan te brengen, waaruit ik hoopte dat zij in den *magnetischen* slaap komen zoude. Op den hiertoe door mij bepaalden dag ving ik de *magnetische* bewerking aan met inspanning van alle mijne krachten. Plotseling brak een hevig toeval uit. Ik liet hetzelfde in al zijne woede gedurende een half uur uitwerken, en deed het vervolgens weder bedaren. Nu poogde ik de lijderes in den *magnetischen* slaap over te brengen, doch dit mislukte mij geheel. Ik schrijf deze mislukking toe aan het groot aantal personen, die in het vertrek bij de behandeling tegenwoordig waren: eene zoo groote verzameling van aanschouwers is altoos zeer nadeelig, daar het tot afleiding strekt, en men het ware doel der behandeling, namelijk de genezing van een' ongelukkig lijder, uit het oog verliest, en veelal enkel aan eene kwalijk geplaatste nieuwsgierigheid tracht te voldoen. Dit een en ander vermindert het vertrou-

wen van den *patient* zelven en der belangstellende bloedverwanten. In het tegenwoordige geval waren de laatstgenoemden zelfs misnoegd, dat ik de lijderes een toeval had aangebragt, en deze gevoelde zich zeer vermoeid. Na dat ik haar echter een paar glazen *gemagnetiseerd* water had laten drinken, werd zij weder opgelucht, en gevoelde zich, tot elks verwondering, over het geheel veel beter. Het toeval was zeer hevig geweest. Zij maakte gedurende hetzelfde een gillend geluid; wrong zich in allerlei bogten en had eene sterke rommeling in de ingewanden. Toen de zaak was afgeloopen, maakten de omstanders allerlei aanmerkingen, — de natuurlijke gevolgen van hunne eigene onkunde en het kwaadspreken mijner vijanden. Men bedacht niet dat de lijderes reeds gedurende zes jaren onder geneeskundige behandeling was geweest, en in plaats van te herstellen, gedurig erger was geworden. Ik *magnetiseerde* nu eenige beschuiten, welke de *patiente* met veel smaak en zonder te braken gebruikte; hierdoor werd de mond van den laster gestopt, en toch maakte men al weder aanmerkingen, en zeide dat het enkel de inbeelding der *patiente* was. De vader wilde zichzelven overtuigen, of er waarlijk in het *magnetismus* zulk eene wonderbare kracht bestond. Ik had de *gemagnetiseerde* beschuit in een' zijden doek gewikkeld, ten einde de kracht of vloeistof niet te doen vervliegen, de vader nam er dezelve uit, en legde eene andere, die niet *gemagnetiseerd* was, in de plaats, zon-

der dat zulks door iemand bemerkt werd. Kort daarna vroeg de *patiente* eene beschuit, doch naauwelijks had zij de eerste stukjes doorgeslikt, of zij werd door eene benaauwdheid en looze braking overvallen. De oude heer betuigde mij nu zijn leedwezen, en zeide wat hij gedaan had. Men heeft dezelfde proef ook wel met *ongemagnetiseerd* water genomen, doch de lijderes ondervond er terstond de gevolgen van.

De genezing die ik mij bij den aanvang mijner behandeling had voorgesteld, maakte intusschen slechts zeer geringe vorderingen. Ik bemerkte spoedig wat er de reden van was, en dat de schandelijkste laster, als of ik een bedrieger zoude zijn, en het daaruit ontstaan mistrouwen, als de aanleidende oorzaken van de vertraging der genezing moesten beschouwd worden. Van mijne zijde, en om de eer eener kunst, van welker waarde ik ten vollen ozeruigd was, op te houden, verdubbelde ik mijne krachten, en behandelde de *patiente* nu driemaal daags; ik *magnetiseerde* zelfs alles, wat zij gebruikte. Tegen de ouders der lijderes verklaarde ik in hare eigene tegenwoordigheid, dat mijne eenige drijfveer was, haar, uit een beginsel van menschlievendheid, te herstellen; dat ik aan die herstelling ook geenszins twijfelde, en daarbij nog niet eens van belooning wilde spreken. Dit boezemde eindelijk de familie en de *patiente* zelve zóó veel vertrouwen in, dat de lastertongen gesnoerd werden, en men niets meer tot nadeel van

mij of het *magnetismus* wist in te brengen. Met vreesde nog wel dat de zaak van zeer langen duur zoude kunnen zijn, en gaf dit ook te kennen, maar van lieverlede werd de *patiente* beter, en kon reeds dagelijks een uur het bed verlaten.

Eenige lieden, die mij vijandig waren, sehoon zij mij in persoon niet kenden, kwamen de zieke bezoeken, en vroegen dan: »wordt gij nog al *gemagnetiseerd*? — komt de bedrieger nog langer bij u?» zij zelve, zoo wel als de familie, verdedigde mij bij die gelegenheden, en zeide: »ik kan nu toch weder eten en drinken; te voren moest ik dorst lijden, en de vrees voor benaauwdheid en brakingen vergunde mij ter naauwernood een enkel teugje vocht te gebruiken. Ik geniet nu weder eenige uren nachtrust, waarvan ik sedert zeer langen tijd verstoken ben geweest; ook wordt mijn ligchaam niet meer gefolterd door al die geneesmiddelen, welke mij nimmer goed gedaan hebben.»

Intusschen bleef het met de ziekte vallen en opstaan; de buik was nog gedurig even opgezet, en daar het mij niet gelukte de *patiente* tot den staat van *somnambulismus* te brengen, nam ik eene proef met eene wel doorwasemde ondermuts, die ik aan den heer VAN WAGENINGE heel- en vroedmeester te *Rotterdam* overzond, om ze door zijne *somnambule*, mejufvrouw STEFFENS, te laten onderzoeken. Het verslag dat mij van wege deze *somnambule* (1) toegezonden werd, luidt als volgt:

(1) Zie het berigt, haar betreffende, in het eerste deel mijner *magnetische* bewerkingen.

Rotterdam, 31 Januarij, 1830.

„Slijm op het strottenhoofd en den slokdarm. Verharding in de milt. De lever is zwaar opgezet en gedrukt. Klierachtige verharding in de maag, en de spijsverteering hierdoor belemmerd. Krampachtige spanning in den twaalf-vingeren-darm. Verstopping van graveel en slijm tusschen de milt en en nieren. Verharde stoffen in den kronkeldarm en slijm en wormen in de ingewanden.”

Schoon jufvrouw STEFFENS niet van de brakingen of toevallen gesproken had, moet men aanmerken dat deze alleen het gevolg waren van de hier boven genoemde kwalen. Zoodra de verstoppingen ophielden te bestaan, moesten ook de brakingen en toevallen van zelven wijken. Het was dus genoeg dat de *somnambule* de oorzaken der ziekte opgaf, en de middelen tot derzelver genezing noemde. Zij gaf vervolgens nog een eenvoudig huismiddel op, om de onlasting te bevorderen, en het gebruik hiervan had ook eene weldadige uitwerking op haar ligchaamsgestel. (1)

De lijderes nam nu van dag tot dag in beterschap toe, en was in de maand Maart reeds zoo verre gevorderd, dat wij haar werkelijk als hersteld meenden te mogen beschouwen. De bewerking werd dus, helaas al te voorbarig! gestaakt; waarlijk niet

(1) Men zal later zien dat de lijderes vervolgens zelve *somnambule* werd, hare eigene kwaal op gelijke wijze noemde, en de huismiddelen, die jufvrouw STEFFENS had opgegeven, goedkeurde.

met mijn genoegen, maar de familie meende dat de natuur zich nu verder wel zelve zoude redden, en ik betoonde mij hierin al te toegeeflijk.

Eens kreeg de *patiente* een bezoek van den heer VERBEEK, M. Dr. alhier. Deze was, ten gevolge der gunstige berigten, door nieuwsgierigheid gedrongen om zich van waarheid der zaak te overtuigen; eene groote deelneming, in der daad, van iemand, die gedurende vier jaren de lijderes vruchteloos had behandeld, en met zooveel aanndoening afscheid van haar had genomen! Het zal naderhand blijken hoe zich die geneesheer verder heeft gedragen.

Schoon de *patiente* oogenschijnlijk gezond was, en er zich geene toevallen of brakingen meer vertoonden, bleef haar buik nog gedurig opgezet en gevoelde zij aanhoudend pijn in de linkerzijde. Zij verheugde zich intusschen dat zij weder zoo ver gekomen was, van de straat te kunnen bewandelen, iets waarmede zij zich kort te voren geheel niet meer had durven vleijen; maar juist ten gevolge van het genoegen, dat zij nu weder mogt smaken, vermoeide zij haar zwak ligchaam te veel; hier bij kwamen de menigvuldige bezoeken van hare betrekkingen en vrienden, die haar met hare herstelling wilden geluk wenschen, enz.

Een en ander maakte dat de ziekte langzamerhand weder erger werd; zij kropte echter alles op, en wilde, om niemand te ontrusten, geene blijken geven, dat zij zich niet wel gevoelde.

Plotseling, en wel ten gevolge eener uitgestane schrik, berstte hare oude kwaal weder even als te voren uit. Zij had op nieuw brakingen en toevallen, en al de vroegere verschijnselen vertoonden zich weder. De buik en linkerzijde waren als of zij zich in eene rijpe verzwering bevonden; in een woord: het scheen als of er nog niets ter herstelling was aangewend.

Op den 23 April, 1830, werd ik op nieuw bij de lijderes ontboden. Ik *magnetiseerde* haar als te voren, eerst eens en vervolgens tweemaal daags. Zóó bleef ik, zonder merkelijke verandering te bespeuren, met haar voortsukkelen tot den 11 Mei, wanneer zij, geheel onverwacht, in den *magnetischen* slaap viel. Zoodra ik dit bespeurde, vroeg ik: » Slaapt gij ANTJE?" — » Ja," was het antwoord; doch zij konde nog niets van zich zelve zeggen. Zij dronk echter met smaak eenige glazen *gemagnetiseerd* water, en na twintig minuten geslapen te hebben, ontwaakte zij, veel lustiger dan te voren, en verkwikt door de genotene rust. Zij verheugde zich te vernemen dat zij geslapen had, doch kon het naauwelijks zelve gelooven; gelijk altoos het geval is met personen, die voor het eerst in den staat van *somnambulismus* geraken: zoodra dezelve weder ontwaakt zijn, weten zij niets van hetgene er met hen gebeurd is.

Gedurende twee dagen bewerkte ik de *patiente* op dezelfde wijze, en bragt haar in den *magnetischen* slaap. Zij was nog niet in staat om op

mijne vragen te antwoorden, doch zeide mij dat zij bij de volgende behandeling mij hare kwaal en de middelen ter herstelling zoude kunnen opgeven. Dit had in der daad den 15 Mei plaats, doch eerst had de lijderes in den *magnetischen* slaap een zenuwtoeval, dat sterk uitwerkte; toen zij na eenige minuten weder bedaard was, bood ik haar een glas water aan en vroeg toen: » Wel, heeft het toeval behoorlijk uitgewerkt en u goed gedaan? » — » Ja, » was het antwoord, en nu scheen zij gedurende eenige oogenblikken in gedachten verzonken. Ik vroeg verder: » Kunt gij nu goed in uw ligchaam zien, en mij den uitslag mededeelen? » Zij bedacht zich eene poos, en terwijl zij zich inwendig onderzocht huiverde zij van tijd tot tijd, als of zij iets akeligs ontdekte; vervolgens zeide zij: » er zit iets in mijne maag, dat zich vertoont als een stuk vleesch; het is eene klier, ter groote van een duivenei, er is een witte rand om heen, en zij heeft eene zwarte punt, als van eene ontsteking. Rondom zit eene verbazende menigte slijm. » Zij wist mij niet te zeggen op hoedanig eene wijze dit kliergezwel ontstaan was, doch verklaarde mij met een vergenoegd gelaat, dat zij er van zoude herstellen, en wel door middel van het *magnetismus* en sterke beademing van de maag. » Er zit, » zeide zij verder, » op de maag een klep, die met verbazend veel slijm bezet is; zoodra nu hier voedsel opkomt, moet ik dat weder opgeven, en dit is de oorzaak van mijn gedurig braken als ik iets gebruik, en het opgeven

van zoo veel slijm. Als nu echter het voedsel *gemagnetiseerd* wordt, dan gaat de klep open, en hetzelve komt en blijft in de maag. De kramppijnen, die ik in de maag gevoel, zijn het gevolg van de klier, doch door het *magnetiseren* verkrijgen de deelen meer veerkracht en lenigheid.”

Na omtrent drie k'wartier uurs geslapen te hebben ontwaakte de *patiente*, en gevoelde zich merkelyk verligt; ik moest haar door mijne bewerking de oogen openen, daar zij hiertoe alleen niet in staat was.

In den slaap had zij niets van hetgene rondom haar gebeurde vernomen, dan alleen mijne stem. Na het ontwaken had zij niet de minste bewustheid van hetgene zij gezegd had.

Den volgenden dag gaf zij mij nog eene nadere verklaring van haren toestand. Zij zeide dat de klier aan de maag zoude beginnen te zweren; ook ontdekte zij in hare ingewanden verscheiden trossen maden, die allen leefden. Om deze dieren, die haar doodelijke benaauwdheden veroorzaakten, te verdrijven, moesten dezelve in slijm verteerd worden; driemaal daags moest zij een eijerlepel met levertraan en wormkruid gebruiken, te weten des morgens, des middags een uur voor het eten, en des avonds. Tusschenbeiden moest haar een *lavement* gezet worden van een theekop zoetemelk, en een lepel levertraan. Zij ontzegde zich zelve het gebruik van thee, zwaar voedsel en vooral van meelspijzen. Tegen de maagpijn schreef zij eene pap van havergort, saf-

fraan en zoete melk voor. Als ik de maag van de *patiente* volgens haar eigen voorschrift beademde, kromp zij in een van de pijn welke zulks veroorzaakte, schoon zij verklaarde dat het haar veel goed deed.

Den 18 Mei waarschuwde zij zelve mij dat ik haar het toeval moest aanbrengen, ik deed zulks met inspanning van al mijne krachten, nadat ik haar op den grond op kussens geplaatst had. Hetzelve was allerhevigst; de lijderes wrong zich in alle bogten, sloeg als een razend mensch met de armen om zich heen, en trapte allergeweldigst met de voeten; de buik zwol verbazend op, en het schuim stond haar op den mond. Toen dit toeval, dat *epileptisch* was, na een kwartier uurs had uitgewerkt, vroeg de lijderes te drinken, en onderzocht zich vervolgens weder inwendig. » Met mijne milt, » zeide zij, is het er erg aan toe geweest; er heeft eene verharding in plaats gehad, die wel reeds veel verbeterd, maar nog niet geheel hersteld is. Dit ongemak is het gevolg van eene hevige schrik, die ik ruim zes jaren geleden, gehad heb, en waarvoor ik niets heb gebruikt; daarbij is naderhand inwendige droefenis en aandoening gekomen, en dat alles te zamen heeft die zware verrstopping, de klier aan de punt van de maag en de wormen in de ingewanden veroorzaakt. In het toeval heeft de milt zich geheel omgekeerd en is naar de ruggegraad gekanteld; en toen zag ik dat zij aan dien kant nog eenigzins ontstoken is, hetwelk echter

door sterke beademing spoedig genezen zal. Er moet slechts gezorgd worden voor behoorlijke doorstraling en ontlasting, want er zitten nog vele vuile stoffen in de twaalf-vingeren-darm; doch alles zal zich wel schikken." Ik beademde vervolgens de maag en milt der *patiente* nogmaals, hetwelk haar weder zeer veel pijn veroorzaakte; zij dronk toen nog een glas water en ontwaakte, na drie kwartier geslapen te hebben.

Onbegrijpelijk was het dat de lijderes, na zulk eene zware afmatting zich zoo kalm en zelfs verkwikt bevond.

De klier aan de maag had zich tot eene zweer gezet, die des avonds van den 20 Mei doorbrak, waar door de zieke zich merkelijk beter gevoelde.

Een paar dagen maakte ik haar op hare lever opmerkzaam, want van dezelve had zij mij nog niets gezegd: „In de lever," zeide zij, „heeft eene verstopping plaats gehad, doch die is reeds veel beter; als ik mij echter driftig of moeilijk maak, zet zij geweldig op, en daardoor is mijne buik ook zoo opgezet. Ik moet mij zorgvuldig tegen alle hevige aandoeningen in acht nemen, daar ik anders gevaar loop van eene leverziekte te krijgen."

De toevallen in den *magnetischen* slaap namen intusschen dagelijks in hevigheid toe. De lijderes voorspelde reeds verscheidene dagen te voren dat de 27 Mei een allerbelangrijkste dag zoude zijn; ik moest haar alsdan tweemaal *magnetiseren*,

namelijk eens op den gewonen tijd en eens des avonds ten acht ure. Een half uur na de laatste bewerking moest haar een ader geopend worden, op den linker arm, en acht oncen bloeds afgetapt; het toeval van dien avond zoude zeer hevig zijn, en moest drie vierde uurs voortduren; althans niet minder; dit zeide zij mij in den *magnetischen* slaap bij herhaling. In haren wakenden toestand mogt haar van dit alles niets gezegd worden, om haar niet beangst te maken, want dan zoude zij vóór den bepaalden tijd een toeval krijgen, en hetzelfde konde slechte gevolgen hebben. Als echter het toeval behoorlijk uitwerkte, en de aderlating niet verzuimd werd, dan zoude alles goed afloopen, en de lijderes nooit in haar leven meer toevallen krijgen; ja, zij zoude een geheel ander mensch zijn.

Zóó bijzonder is de invloed van het *magnetismus* dat de *patienten* niet slechts in den wakenden toestand niets weten van hetgene met hen gebeurd is, maar dat zij aan de andere zijde zich altoos in den slaap herinneren, wat zij bij vorige gelegenheden gezegd hebben. De lijderes had mij ernstig gewaarschuwd, dat ik haar niets zoude zeggen van het toeval, dat haar op den 27 Mei te wachten stond, en toch wist zij hetzelfde naauwkeurig op den voorgaanden dag: «Laat toch het toeval,” zeide zij, » niet binnen de drie kwartier afbreken, want anders kom ik er nooit goed af, en zal ook niet weder herstellen.” Welk een zegen is ons in het *magnetismus* geschonken! Hoe diep ongelukkig is het

dat hetzelfde zoo menigmaal misbruikt of miskend wordt !

De lijderes had , op mijne vraag , wie haar een ader moest openen , de heelmeeester TIELEMAN genoemd.

De belangrijke dag was aangebroken. Des namiddags kwart over twee ure behandelde ik de *patiente* op de gewone wijze ; zij geraakte terstond in slaap , doch kreeg ook weder een allerhevigst toeval , dat met dezelfde verschijnselen gepaard ging. Zij sloeg op de allergeweldigste wijze met de armen om zich heen , en hare oogen vertoonden eene stuiptrekken-de beweging. Dit toeval duurde omtrent twintig minuten , en bedaarde toen. De lijderes werd peinzende , en vroeg na eenige oogenblikken een glas water.

Eene geruime poos bleef zij in diepen ernst in zichzelf gekeerd , zonder dat ik het waagde haar iets te vragen. Vervolgens beademde ik hare maag en zeide toen : » Nu zal ik u iets vragen , maar gij moet er goed over nadenken , en mij dan zeggen hoe gij meent dat het heden avond zal afloopen , en of gij goeden moed hebt wegens de uitkomst ? — » Ja , » antwoordde zij , » ik heb wel moed dat het goed zal gaan , maar het zal voor u zelven eene zware post zijn. Mijn ligchaam zal van middag geweldig opzetten , doch tegen den avond zal het wel beter zijn. » — » Moogt gij , » vroeg ik , » in den wakenden toestand iets van het aderlaten weten ? » — » Neen , » antwoordde zij , » het is beter dat ik het

niet weet." Vervolgens zeide zij : » Ik ben dezen morgen veel kwade stoffen en slijm kwijt geraakt , en eene verbazende menigte zwarte gal ; dit is zeer gelukkig voor mij , want als het was blijven zitten , en had dezen avond tegen de zenuwen aangewerkt , dan zoude ik er zeer ligt onder hebben kunnen verstikken . Ik zal van avond zeer vermoeid zijn , en er moet na de bewerking niet veel tegen mij gesproken worden .

De lijderes sliep dien middag omstreeks een uur , doch bevond zich , na hare ontwaking , zeer zwaar-
moedig .

Des avonds te acht ure behandelde ik de lijderes volgens hare opgavē , en bragt haar terstond in den *magnetischen* slaap . » Houd nu uw toeval nog een weinig op , » zeide ik tegen haar , » dat wij eerst naar de binnenkamer kunnen gaan , want daar kan het toeval beter uitwerken . » Zij stond op ; ik nam haar bij de hand , en zij volgde mij , slapende , uit het voorvertrek naar binnen . Hier bleef zij voor het bed staan , dat op den grond gespreid was , en wilde er zich op nederleggen ; doch ik was haar behulpzaam , en naauwelijks was zij nedergelegen , of het toeval , dat zij voorspeld had , nam een' aan-
vang . Het overtrof in hevigheid alles wat er te voren had plaats gehad . Zij sloeg als eene razende om zich heen ; sprong van tijd tot tijd op , en wrong zich in allerlei bogten . Geweldig sloeg zij zich op de borst en buik , en kromp dan telkens van pijn in een , waarna de woede weder met dubbel geweld

uitberstte. Het was onbegrijpelijk, zoo als de beklagenswaardige lijderees zichzelven afmatte. Dit allerhevigst toeval duurde slechts vijf minuten minder dan een gansch uur, en had dus tien minuten langer uitgewerkt, dan de *patiente* voorspeld had. Toen zij eindelijk, na zóó veel vermoeienis tot bedaren kwam, loosde zij eene diepe zucht. »Is het toeval volkomen naar uw genoegen uitgewerkt?» vroeg ik haar toen. »Ja,» antwoordde zij, zonder er meer bij te voegen. Nu rigtte ik haar op, en plaatste haar op eene stoel, waarna zij een glas water dronk, en in zichzelven gekeerd begon te worden.

»Zijt gij,» vroeg ik haar, »nu voor altoos van uwe toevallen genezen?» — »Ja,» zeide zij, »volkomen; ik zal er nooit weder krijgen, of het moest zijn dat ik hevig schrikte.» — »Maar als dit eens plaats had, zoude dan eene lating niet goed voor u zijn?» — »Ja, eene lating kan in dat geval bij mij nooit geen kwaad.» Daarna zeide zij: »Ik ben heden veel kwade stoffen kwijt geraakt, en verbazend veel slijm.» — »De natuur heeft dus gunstig bij u gewerkt?» vroeg ik; »Ja,» antwoordde zij, »voorzeker! en de klier op de maag is ook nog maar onbeduidend, en zal door uwe beademing weldra geheel verdwijnen.» — »Moeten er na deze lating nog anderen plaats hebben?» — »Dat kan ik u niet zeggen, voor dat ik acht dagen verder ben.» — »Moogt gij nu, als gij ontwaakt zult zijn, alles weten, wat er gebeurd is?» — »Ja, nu kan het geen kwaad meer doen.» — »Hoe lang heeft

het toeval geduurd?" — » Omtrent een uur." — » Zult gij voortaan voedsel kunnen gebruiken, dat niet *gemagnetiseerd* is?" — Ja, dat zal nu wel gaan." — » Welke spijszen zijn thans voor u de besten?" — » Zoo lang ik nog niet geheel hersteld ben, moet ik mij tot zachte en ligte spijszen bepalen, en geen vleesch maar wel groenten gebruiken."

De lijderees sliep, nadat het toeval geeindigd was, nog omstreeks een half uur voort, en ontwaakte toen frisch en luchtig, hetwelk te onbegrijpelijk is, wanneer men nagaat dat zij, die buitendien zeer zwak van gestel was, zich bijna gedurende een gansch uur op de verschrikkelijkste wijze had afgemat en vermoeid, waarvan zij thans zelve niets meer scheen te weten. Een half uur later had de aderlating, dien zij voorgeschreven had, plaats.

Ik mag hier, hoe onaangenaam het mij ook valle iets ten nadeele van een' der heeren van de faculteit te zeggen, eene omstandigheid, welke bij deze gelegenheid plaats had, niet met stilzwijgen voorbijgaan. Na het overlijden van den heer GRULMANS, die mijne *patiente* gedurende twee jaren behandeld had, had de heer VERBEEK, Med. Dr. alhier over haar *gepractiseerd*, met geen gelukkig gevolg voorzeker, blijkens den toestand, waarin ik zelf de lijderees aantrof.

De ouders der *patiente*, grijsaards van tusschen de zeventig en tachtig jaren, schreven een' brief aan Doctor VERBEEK, om zijne hulp, tot bijstand in hunne oude dagen, in te roepen, en het antwoord

van den zeer geleerden heer was: » Ik wil met die kwakzalverij niets te doen hebben.» De achtenswaardige oude lieden waren hierdoor tot wanhoop gebragt. Nu werd de heelmeeſter TIELEMAN verzocht om de aderlating te doen, doch deze weigerde zulks zonder voorschrift van den Doctor, en zeide zich aan geene *somnambules* te stooren; zoo dat er een ander moest ontboden worden. Dit alles gesehiedde buiten mijn weten, en nu laat ik den onpartijdigen lezer zelven oordeelen, wie hier de meeste menschlievendheid en tevens de meeste bekwaamheid in zijn vak betoond heeft, de *gepromoveerde* Doctor, die gedurende vier jaren niets heeft kunnen uitrigten, dan voor zich zelven geld verdienen, of de eenvoudige *magnetiseur*, die op eene onbaatzuchtige wijze de arme lijderes van hare verouderde kwaal hersteld heeft? Wie onzer verdient hier in der daad den naam van kwakzalver?

Den volgenden dag viel de *patiente* weder terstond in den *magnetischen* slaap, doch er had nu geen toeval plaats. Zij noemde den dag op welken zij den tijd van hare volkomene herstelling met zekerheid zoude kunnen bepalen.

Den tweeden Junij had er, volgens het voorschrift der *patiente* zelve, eene tweede aderlating plaats en wel van tien oncen bloeds. Zij bevond zich omstreeks dien tijd in den *magnetischen* slaap koortsachtig, doch schreef dit aan eene bijzondere oorzaak toe; de klier in de maag verminderde door het sterk beademen, dat zij mij gedurig voor-

schreef, van dag tot dag, en was nu volgens haar eigen zeggen, niet grooter meer dan een hazelnoot; de wormen in de iugewanden verminderden ook, en verteerden grootendeels in slijm. Zij klaagde echter nog steeds over tragen omloop van het bloed, en gebruikte des avonds, vóór het naar bed gaan, een voetbad, waarin twee oude looden potasch waren opgelost.

Den 4 Junij verklaarde zij in den *magnetischen* slaap dat er nog eene derde lating zoude noodig zijn, dewijl de trage omloop des bloeds ligtelijk weder brakingen zoude kunnen ten gevolge hebben, en dit vooral diende vermeden te worden.

De 11 Junij was de dag, waarop zij gezegd had den tijd harer volkomene genezing te zullen voorspellen. Zij viel als naar gewoonte terstond in den *magnetischen* slaap, en op mijne vraag antwoordde zij, na eenigen tijd doorgedacht en twee glazen waters gedronken te hebben, met een vergenoegd gelaat: » *den 23 dezer zal ik geheel hersteld zijn. Ik zal ook op dien dag zeggen of ik nog eenige nabewerkingen noodig heb.* » Verder schreef zij zich behoorlijke ontlasting en matige beweging voor; daar de maag nog steeds slap was, verbood zij zich het gebruik van vleesch, doch zeide daartegen dat bouillon of soep nuttig voor haar was. De lijderes was dien dag in het geheel bijzonder helder ziende, en onderzocht haar ligchaam op de naauwkeurigste wijze: voor aandoeningen moest zij zich zorgvuldig mijden, en hare buik, die nog steeds

opgezet was, met *spir. sal. Amm.* en salade olie met een' wollen doek gewreven worden. De eetlust, en vooral de trek naar vleesch, zoude bij haar terug komen, doch van het laatste moest zij zich mijden, en liever krachtige bouillon gebruiken. Wijn of bier mogt zij ook niet drinken.

Tot den 23 Junij viel er niets bijzonders met de lijderes voor, dat verdient opgeteekend te worden; dagelijks zagen wij haar in gezondheid toenemen, en zij zelve ging in den *magnetischen* slaap voort, met zich zelve haren leefregel voor te schrijven en te bepalen, welke middelen er aangewend moesten worden. Met gerustheid en vol vertrouwen zagen wij derhalve den belangrijken dag te ontmoet, waarop hare volkomene herstelling moest plaats hebben.

Dezelve brak aan, en de lijderes viel, als naar gewoonte, terstond in den *magnetischen* slaap, en op mijne vraag hoe het thans met haren toestand was, antwoordde zij: » Ik ben geheel hersteld, maar er zijn nog vele stoffen in den twaalf-vingeren-darm blijven zitten, die zich echter in het vervolg van zelve zullen oplossen. In den nacht tusschen den 7 en 8 Augustus, zal ik namelijk in den droom allerhevigst schrikken, en daardoor zal de stof zich ontlasten, want die schrik zal eene geweldige roering in mijne ingewanden en eene sterke hartklopping veroorzaken. Ik moet dus op den 8 Augustus weder *gemagnetiseerd* worden, en wel des

morgens tusschen elf en twaalf ure, daar ik anders weder gevaar loop van toevallen te krijgen."

„Maar," vroeg ik haar, „zoude het niet beter zijn, die zware schrik, welke u op nieuw in gevaar kan brengen, voor te komen?" — „Neen," antwoordde zij, „het moet alzoo plaats hebben, dewijl de natuur zich daardoor zelve redden zal, en ik in het vervolg de beste gezondheid zal genieten. Op den 8 Augustus zal ik in den *magnetischen* slaap een klein toeval krijgen, doch overigens zal het met een paar nabewerkingen gedaan zijn." — „Op welken dag," vroeg ik verder, „valt de 8 Augustus in?" Zonder zich een oogenblik te bedenken, zeide zij, „Op een' zaterdag," gelijk ook uitkwam.

De broeder der lijderes raakte haar nu met zijne hand aan, en terstond daarop schrikte zij geweldig, alle hare spieren trokken op, en haar gansche ligchaam was aangedaan. Op mijne vraag wat hiervan de oorzaak was, antwoordde zij: „Dewijl eene hand, die niet *gemagnetiseerd* was, mij heeft aangeraakt." Ik *magnetiseerde* hierop de hand haars broeders, en nu bleef zij bedaard en kalm, hield zijne hand vast, en sprak met hem op eene minzame wijze over zijne eigene ongesteldheid. „Gaarne," zeide zij, „wilde ik uw ligchaam onderzoeken, doch dit zoude mij te veel afmatten en kwaad doen." Zij verbood ons ook haar in den wakenden toestand iets te zeggen van het gene zij nu gesproken had.

Na een uur geslapen, en in dien tusschentijd niet minder dan negen glazen *gemagnetiseerd* water gedronken te hebben, ontwaakte de nu herstelde lijdere frisch en wel.

Tot den 8 Augustus, en dus gedurende een tijdverloop van bijna anderhalve maand, viel er niets aanmerkelijks voor. Mejufvrouw HEYSE bleef eene gewenschte gezondheid genieten, en van de kwalen, die haar te voren zoo zwaar gefolterd, ja, op den rand des grafs gevoerd hadden, was geen spoor over gebleven, dan de genoemde vuile stoffen, in den twaalf-vingeren-darm. Intusschen zagen wij de voorspelde schrik niet zonder ongerustheid te ontmoet. De *patiente* was den vorigen dag zwaarmoe-dig en zelfs korzelig van humeur, schoon zij volstrekt niet wist, wat er met haar gebeuren moest. Na een' onaangename dag doorgebracht te hebben, begaf zij zich op den gewonen tijd te bed en viel in slaap. Hare zuster was, buiten haar weten, opgebleven. Tegen drie ure in den morgen begon zij een akelig geluid te maken; zij gilte angstig en het gansche bed dreunde door hare sterke bewegingen; hare zenuwen waren sterk aangedaan, en het angstzweet brak haar aan alle zijden uit. Het duurde eene geruime poos eer zij weder tot bedaren kwam, want men had haar niet durven wekken, dewijl zij zelve gezegd had, dat het zoo gebeuren moest. Nu verhaalde zij hare zuster, dat zij een allerakeligsten droom had gehad, namelijk dat een man op haar toe was geschoten, en haar met een mes door het lijf

had gestoten. Alles kwam dus stiptelijk uit, gelijk de lijderes bijna zes weken te voren had voorspeld.

Den volgenden dag, te weten zaterdag, 8 Augustus, was het mij door andere bezigheden niet mogelijk stipt op den bepaalden tijd bij de *patiente* te komen, doch ik had haar een' *gemagnetiseerden* doek gezonden, en zij geraakte, door middel van denzelven, omstreeks vijf minuten na half twaalf in den *magnetischen* slaap, en zeide terstond daarop: »als de *magnetiseur* nog vijf minuten weg blijft, zal ik het toeval krijgen;» dit gebeurde ook in der daad, en bij mijne aankomst vond ik haar op den grond uitgestrekt liggen. Het toeval was echter niet hevig, en duurde slechts tien minuten. Toen zij weder bijgekomen was, vroeg zij een glas water; ik bood het haar terstond aan, en onderzocht nu hoe het met hare gezondheid gesteld was: »zóó, zóó,» antwoordde zij, »wel en niet wel.» Er was namelijk nog een weinig slijm op de maag en eenige maden in de ingewanden overgebleven, doch dit zoude zich van zelve herstellen. Ik vroeg de *patiente* wat de oorzaak van haar toeval was geweest. »Ik heb het u immers op den 23 Junij voorspeld?» antwoordde zij terstond. »Derhalve,» vervolgde ik, »zoudt gij het toch gekregen hebben, al ware ik er bij geweest?» — »Ja,» zeide zij, »maar dan had het mij zoo zeer niet vermoeid als thans.» Op mijne vraag of de schrik van den vorigen nacht van goede gevolgen was geweest, antwoordde zij: »Ja, de vuile stoffen in den twaalf-

vingeren-darm zijn los gegaan, en hebben zich ontlast ; alles zal zich nu langzamerhand wel schikken.” Na nog eenigen tijd over haren toestand , leefregel , enz. gesproken te hebben , zeide zij , dat haar terstond na hare ontwaking , een ader moest geopend en acht oncen bloed afgetapt worden ; voorts dat de laatste nabewerking op den volgenden dag moest plaats hebben , en dat zij na dien tijd niet vatbaar meer voor den *magnetischen* slaap zoude zijn.

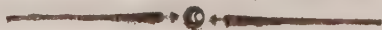
Op den 9 Augustus 1830 *magnetiseerde* ik derhalve mejufvrouw HEYSE voor de laatste maal , en op mijne vraag hoe het nu met haar gesteld was , antwoordde zij : „ alles is in order ; heden is de bewerking voor het laatst , en morgen zoudt gij mij reeds niet meer in den slaap kunnen krijgen . Beweging en frissche lucht zullen nu het beste zijn om mijne gezondheid in stand te houden ; en als ik in het vervolg hevig mogt schrikken , moet men mij maar terstond vijf of zes oncen bloed aftappen . ”

Ik onderhield haar vervolgens nog over den toestand van haren broeder , die mede ongesteld was ; ik bragt hem met haar in rapport , en zij ried ook voor hem de aanwending van het *magnetismus* aan.

Na vijf en dertig minuten geslapen te hebben , ontwaakte zij , en was in der daad volkomen hersteld . Zij ontving de gelukwensen harer menigvuldige deelnemende vrienden , en ik verheugde mij in Gods hand het middel tot hare redding geweest te zijn.

In het geval van mejufvrouw HEYSE heeft de lezer een voorbeeld van den sterken invloed van het *magnetismus* gezien, dat bijna ongelooflijk zoude voorkomen, indien dezelve niet reeds door zoo vele andere bewijzen ontegenzeggelijk gestaafd was. Intusschen verbeelde men zich niet dat het *magnetismus* altoos zulke gunstige gevolgen heeft, en als een onteifbaar middel voor alle kwalen moet aangemerkt worden, men zoude zich in der daad zeer bedriegen. In het eerste deel dezer opmerkingen heeft men reeds in het geval van den heer G. SPRUIT te Leiden kunnen zien, dat zelfs de sterkst aangewende *magnetische* kracht somtijds geheel vruchteloos is. Ik mag verder voor hem niet verbergen, dat bij zulke lijders, bij welke een gebrek in de borst met vallende ziekte gepaard gaat, het *animalisch magnetismus* nutteloos en in borstkwalen, longteringen en *catharale* zinkingkoortsen zelfs nadeelig is, en den dood der lijders verhaast, wanneer het niet met het grootste beleid en voorzigtigheid wordt aangewend.

Ik zal hier een voorbeeld laten volgen, waarin men zich van deze treurige waarheid zal kunnen overtuigen, doch waaruit tevens blijken zal, dat het dierlijk *magnetismus* geen kinderspel is, hetwelk iedereen geregtigd is te behandelen, en dat men zelfs in zulke gevallen, waarin het *magnetismus* met nut kan aangewend worden, niet te voorzigtig kan zijn in de keuze van den *magnetiseur*.

MISLUKTE BEHANDELING
VAN
VALLENDE ZIEKTE
EN

BENAAUWDHEDEN IN DE BORST,
DE GEVOLGEN EENER VERSTOPPING IN DE MILT.

ELIZABETH KASBENT, te *Amsterdam*, welke ongeveer den ouderdom van twintig jaren bereikt had, *laboreerde* sedert verscheidene jaren aan bovengemelde kwalen. Haar gestel was zeer opdragtig, verscheidene malen had zij reeds bloedspuwingen gehad, en vruchteloos had de gewone geneeskunde alle middelen tot hare herstelling beproefd. Dit was de oorzaak dat men zijne toevlugt tot het *magnetismus* nam, doch dewijl de lijderes zich in ongunstige omstandigheden bevond, nam ik de behandeling enkel uit menschlievendheid op mij.

Den 20 Mei 1830 gelukte het mij de *patiente* in den *magnetischen* slaap te brengen, en zij was

al aanstonds helderziende genoeg om op mijne vragen te kunnen antwoorden, en mij eene beschrijving van hare kwalen en derzelver oorzaak te geven. Deze bestonden in eene verzwearing in de long, en eene verstopping in de milt, en waren de gevolgen van een' hevigen schrik. Op mijne vraag of zij herstellen zoude, verklaarde zij zulks niet te kunnen zeggen; doch voegde er bij dat zij geene geneesmiddelen meer moest gebruiken, want dat, indien zij herstellen konde, het *magnetismus* hiertoe genogzaam zoude zijn. Voorts bepaalde zij zelve haren leefregel, waarbij al wat scherp is verboden werd, en schreef zich eene aderlating van 7 oncen voor.

Daar ik bij ondervinding wist, dat het *magnetiseren* in longziekten schadelijk is, hield ik haar zulks gedurig voor het oog, en vroeg haar bijna dagelijks of het niet beter zoude zijn mijn werk te staken, en tot de gewone geneeskunde terug te keeren, doch zij antwoordde telkens dat het *magnetismus* goed was voor hare toevallen, en noemde nu ook een middel, dat zij voor de long moest gebruiken, te weten: vijf droppels Haarlemmer olie in een eijerlepel keukenstroop, 's morgens en 's avonds te gebruiken. » Verder, » zeide zij, » kan ik niets opgeven; ik moet beproeven of het helpen wil, doch de long is te ver verzeild.»

Hoe zeer de lijderes mij geene bepaalde hoop op haar herstel konde geven, is het opmerkelijk welk een' sterken invloed het *magnetismus* op haar uit-

oefende; niet slechts gelukte het mij altoos, ter-
 stond haar in den slaap brengen, en haar de toe-
 vallen, die zij krijgen zoude, te doen voorspellen,
 maar haar bezien van haar eigen inwendig ligchaam
 ging somtijds met de grootste bijzonderheden gepaard.
 Eens, na dat zij mij over den toestand van hare
 long onderhouden had, zeide zij mij: »ik zie nog
 eene menigte kleine blaasjes, het is zoo mooi! ik
 ontdek net als bloemen van allerlei kleuren in mijn
 ligchaam; het is een verrukkend gezigt, en eene
 menigte sterretjes van vuur werken er tusschen door,
 dat is de *magnetische* vloeistof. Zoodra gij met de
 bewerking begint, is het als of er vuurstralen door
 mijn ligchaam heen dringen.” Den volgenden dag
 zeide zij dat de bloemen, welke zij gezien had, de
 middelen waren, die zij nog zoude moeten gebruiken.
 Het *gemagnetiseerde* water, dat ik haar overvloedig
 liet gebruiken, dewijl zij gezegd had dat het goed
 was, en aan de long geene schade deed, smaakte
 haar somtijds zoet, doch op andere tijden lelijk,
 en als of er peper en uijen in was; somtijds was
 het onder het drinken, als of haar mond in vuur
 en vlam stond.

Na de lijderes eene week bewerkt te hebben,
 kreeg zij in den slaap een hevig *épileptisch* toeval,
 zoo dat haar het pruisch op den mond stond; dit
 bedaarde echter na eenige minuten, en zich ver-
 volgens inwendig beziende verklaarde zij haren toe-
 stand geenszins verbeterd. De long was steeds pijn-
 nelijk en de verstopping wilde niet los gaan: »wat

voor het eene goed is," zeide zij, » is voor het andere kwaad." Op mijn aandringen, dat zij toch eens zien zoude of er niets te vinden was, dat voor de verstoppingen baten konde, noemde zij: oranjebladen, sassafras en roomsche kamillen, van elk even veel, als thee getrokken, en driemaal daags een half theekopje te gebruiken. Op haren arm had zij een fontenel doen zetten, die open moest gehouden worden.

Ik behandelde de *patiente* nog eenige dagen, zonder dat ik mij met een goed gevolg konde vleijen. De milt scheen wel iets te beteren, maar aan de long, waarvoor het *magnetismus* ook niet gunstig was, was geheel geene beterschap te bespeuren; het hoesten hield aan en de toevallen verminderden niet, ja waren somtijds geweldig.

Den 4 Junij zeide zij mij: » Wanneer ik van middag tusschen drie en vier ure geen toeval krijg, dan zal ik ook nimmer van die kwaal herstellen. De toevallen zitten te veel door het bloed; zij zijn ontstaan door eene schrik, die door het bloed is geslagen. De milt is misschien wel te genezen. Ik mag van dit alles als ik wakker ben, niets weten."

» Als het toeval zoo noodig is voor uwe gezondheid," vroeg ik, » kan ik het u dan dezen middag voor drie ure niet aanbrengen, dat gij het zeker krijgt?" — » Neen," antwoordde zij, » het moet van zelf komen, of het zoude niets helpen, en zelfs mijn' toestand nog erger maken." Deze waarneming was zeer treffend en aandoenlijk, daar ik zoo gaarne bereid was om de ongelukkige te helpen

Met ongeduld wachtten wij den achtermiddag af, doch de *patiente* bleef wel, en er kwam geen toeval.

Den volgenden dag, vroeg ik haar in den slaap, wat de reden was, dat zij het toeval niet gekregen had, en welk middel er thans tot hare herstelling overbleef? Na eene poos ernstig overdacht te hebben, zeide zij: » ik zie geen middel meer voor de toevallen, en zal dezelve na van daag zelfs niet meer vooruit kunnen bepalen, ik kan er niet van herstellen, maar wel van de milt en long, doch ik moet daarvoor middelen gebruiken. Voor dat ik heden het toeval krijg, zal ik mij eenigzins pijnlijk en benaauwd gevoelen. Tot aanstaanden donderdag toe, moet ik nog dagelijks worden bewerkt, en dan zal ik wel verder zeggen, hoe gij met het *magnetiseren* doen moet; morgen zal ik u ook zeggen, of de long nog kan genezen worden.

Ik bleef al gedurig mijne beste vermogens ter herstelling der *patiente* aanwenden, maar zij zelve schen hare kwaal in der daad beter te kennen dan de *magnetiseur*, die haar bewerkte. Van de toevallen kon zij mij geen bericht meer geven; met de long vertoonde zich ook geene beterschap, maar de milt kwam, juist gelijk zij voorspeld had, in een' beteren staat. Het *gemagnetiseerde* water, dat haar zoo lang gehinderd had, begon nu beter te smaken; de uijenlucht was er af, doch het bleef nog heet op de tong.

Bij eene volgende gelegenheid, ondervond de lij-

deres in den slaap eene hevige en herhaalde schokking, en zeide dat haar daarvoor bloedzuigers op de borst moesten gezet worden. Deze dieren trokken een zwaar en zwartachtig bloed uit.

Ik mag mijne lezers niet ophouden met al de omstandigheden, welke met die behandeling gepaard hebben gegaan, ik zoude te langwijlig worden, en buitendien, bij de talrijke opmerkingen, die ik hier aanbiede, noodzakelijk in herhalingen vervallen. Ik heb mij dus moeten bepalen, met alleen de belangrijkste voorvallen aan te stippen, en het eindelijk gevolg der gansche behandeling bekend te maken.

De *patiente* bemerkte in den *magnetischen* slaap dat zij behalve de menigvuldige kwalen, die haar reeds folterden, nog door eene ziekte bedreigd werd; dit maakte haar ten diepsten neerslagtig, zoo dat zij menigmaal in tranen uitberstte, en aan haren toestand wanhoopte. Hier kwam nog bij dat zij voorsag dat zij onvatbaar zoude worden voor het *magnetismus*, gelijk in der daad het geval was.

Den 4 Julij, en dus ongeveer zes weken na dat ik mijne behandeling had aangevangen, *magnetiseerde* ik de beklagenswaardige lijdere voor het laatst. Ik behoef niet te zeggen met welk een gevoel van diep medelijden ik afscheid van haar nam. Ik heb vernomen dat zij kort daarop ongesteld in het gasthuis is overgebracht, en sedert altoos sukkelende is gebleven, schoon de toevallen elkander niet zoo spoedig als te voren meer opvolgen.

GENEZING
VAN
VALLENDE ZIEKTE,
ZONDER
SOMNAMBULISMUS.

De heer VAN H —, (1) alhier te *Amsterdam* woonachtig, had den ouderdom van twintig jaren bereikt, en *laboreerde* reeds sedert acht jaren aan *épileptische* toevallen. Alle gewone middelen der geneeskunde, welke men tegen diergelijke kwalen aanwendt, waren vruchteloos beproefd geworden, zoo dat men eindelijk besloot tot het *magnetismus* over te gaan. Daar ik destijds nog in *Rotterdam* woonachtig was, werd de achtenswaardige, doch diep ongelukkige jongeling derwaarts overgebracht, en aan mijne behandeling overgegeven. Ik vond

(1) Bijzondere redenen beletten mij den naam van dezen *patient* voluit te schrijven, doch de *familie* zal niet weigeren de waarheid van het door mij gezegde te staven.

hem in der daad in den allerbeklagenswaardigsten toestand. De toevallen volgden elkander somtijds tweemaal kort na elkander op, en waren van de kwaadaardigste soort. Als zij hem overvielen, werd hij zwart en paarsch in het aangezicht, en het bloed stond hem somtijds op den mond; ook had hij hevige stuiptrekkingen en persingen op de borst.

Het was op den 15 December, dat ik mijne eerste proef met den lijder nam, doch deze had er weinig of geen gevoel van; alleen ondervond hij eenige warmte. Zijne oogen bleven onbeweeglijk op mij staren, gedurende een uur lang, dat ik met de *magnetische* bewerking aanhield. De volgende dagen ging ik op dezelfde wijze en op het gewone uur hiermede voort, doch kon niet ondervinden dat ik veel vorderingen maakte, daar de toevallen genoegzaam hetzelfde bleven. Nu besloot ik den lijder tweemaal daags te *magnetiseren*, en bevond hierbij dat hij somtijds in eene ligte sluimering geraakte, doch de toevallen bleven nog al op dezelfde hoogte, zijn gelaat werd echter beter en hij scheen opge-ruimder dan te voren.

Daar ik dus den heilzamen invloed van het *magnetismus* op zijne kwaal duidelijk konde bespeuren, ging ik met verdubbeld vertrouwen voort, en had, na vijf maanden bewerkens, in der daad het geluk van te zien, dat de *patient* beter werd, en dat de toevallen in kracht en menigte afnamen. Ik verminderde dus ook in eene gelijke mate de kracht mijner *magnetische* behandeling, en hield hierme-

de regelmatig aan. Na verloop van drie vierendeel-jaars had ik het voorregt hem volkomen hersteld te zien, en hij geniet nog tegenwoordig door Gods zegen de beste gezondheid. Schoon hij naderhand nog twee toevallen gehad heeft, het eene negen en het andere dertien maanden later.

Deze genezing van het *magnetismus* van vallende ziekte of *epileptische* toevallen mag intusschen als eene bijzonderheid gerekend worden, en ik kan er wel vijf voorbeelden tegenstellen, waarin dezelve mij niet gelukt is, schoon ik somtijds de lijders gedurende een jaar lang achtereen behandeld heb. Over het algemeen slaagt men met het *magnetismus* niet gelukkig in eigentlijke vallende ziekten, wanneer er geene zenuwen onder werken. Ik laat hier een voorbeeld volgen van zulk eene lijderes, die ik gedurende een geheel jaar in behandeling heb gehad, en zelfs meestal tweemaal daags *gemagnetiseerd* heb, zonder eenig goed gevolg, terwijl zij naderhand door middel der gewone geneeskunde van hare kwaal op eene eenvoudige wijze hersteld is geworden,

MISLUKTE BEHANDELING

V A N

V A L L E N D E Z I E K T E ,

VERGEZELD VAN KNAGENDE HOOFDPIJN.

Eene dame in *Delft* woonachtig had, even als de vorige *patient*, reeds verscheidene jaren aan de genoemde kwaal *gelaboreerd*, toen ik uitgenoodigd werd om het *magnetismus* aan haar te beproeven. Den 16 December 1826 ving mijne bewerking met haar aan, doch zij gevoelde in den aanvang geen invloed dan alleen warmte. Den 12 Januarij van het volgende jaar geraakte zij echter in den *magnetischen* slaap, welke somtijds zelfs twee uren achtereen voortduurde, doch zij werd niet *somnambule*, en scheen daarvoor ook geene vatbaarheid te bezitten. Haar toestand werd nu wel is waar over het geheel beter en de hoofdpijn verminderde, doch de toevallen bleven op dezelfde hoogte en vertoon-

Den zich meestal vóór de zuiveringen en ook somtijds na dezelve.

Ik had reeds met verscheidene *somnambules* over deze *patiente* geraadpleegd. Dezen kwamen daarin overeen, dat de toevallen uit den onregelmatigen omloop des bloeds voortkwamen, doch de hulpmiddelen, die men ter genezing aanwendde, waren allen ontoereikend. De laatste *somnambule*, die ik over haar sprak, bepaalde den 16 November, 1827 als de dag waarop zij voor het laatst *gemagnetiseerd* moest worden, alsdan zoude zij geheel hersteld zijn; doch te *Delft* in haar huis terug gekomen, zoude zij zich zeer aangedaan gevoelen, waar voor haar een ader moest geopend worden. Hoe meer de bepaalde dag naderde, hoe meer de *patiente* werkelijk in beterschap toenam, en de pijn in het hoofd werd ook beter, zoo dat ik de stelligste hoop koesterde, dat de *patiente* werkelijk eerlang geheel hersteld zoude zijn, en dit scheen op den genoemden tijd ook in der daad het geval. De familie der lidenes kwam haar uit *Delft* afhalen, en ik zelf keerde uit voorzorg met haar huiswaarts terug. Bij hare aankomst was zij, gelijk na eene afwezigheid van bijna een jaar gemakkelijk te begrijpen is, zeer ontsteld, en begon zij overluid te schreijen. Toen zij weder tot bedaren was gekomen, *magnetiseerde* ik haar nog eenmaal uit voorzorg, en nu had de aderlating, volgens de opgave der *somnambule*, moeten plaats hebben. Doch haar vader zeide tegen mij: » wat dunkt u? zoude wij de lating wel doen?

zij is nu toch bedaard?" en helaas! schoon er toevallig een heelmeeester bij tegenwoordig was, had ik de noodlottige onvoorzigtigheid van toe te geven, en de lating te verzuimen.

Wat was het gevolg dezer nalatigheid? — De lijderes, die wij reeds geheel hersteld waanden, kreeg op den gewonen tijd haar toeval terug, het hoofd was weder pijnlijk en al het gedane werk vruchteloos! Al de moeite en kosten van een gansch jaar, — al de hoop, die wij met zoo veel grond gekoesterd hadden, — al de vreugde die wij bereids smaakten, — alles ging in een' oogenblik verloren, door een enkel verzuim, — een verzuim, dat mij altoos in de ziel grieven zal.

Het was mij onmogelijk om dezelfde *somnambule* nogmaals over de lijderes te raadplegen, want zij was zelve hersteld, en dus niet meer voor den *magnetischen* slaap vatbaar. De *patiente*, die getoond had' niet voor de *clairvoyance* geschikt te zijn, zelve op nieuw te *magnetiseren*, scheen in dit geval niet raadzaam, en dus besloot de vader der lijderes zijne toevlugt tot de gewone geneeskunde te nemen. Hij *consulteerde* derhalve over den toetsand zijner dochter met den heer HEYMANS, Med. Doct. te 's Hage. Deze kundige Arts oordeelde, na dat hij zich naauwkeurig nopens den toestand der lijderes had doen onderrigten, dat de kwaal uit den ongeregelden omloop des bloeds voortkwam, en schreef een eenvoudig geneesmiddel voor, ten gevolge van het welke zij in der daad is hersteld, zoo dat zij sedert geene

toevallen weer gehad maar eene gewenschte gezondheid genoten heeft. Ik laat hier de bestanddeelen van dit poeder volgen, doch waarschuw iedereen er geen gebruik van te maken, zonder er vooraf met een' kundigen geneesheer over geraadpleegd te hebben. De constitutien der menschen verschillen toch zeer veel van elkander: wat voor den eenen goed is, is voor den anderen kwaad. Buitendien kan de een veel meer dan de andere verdragen, zoo dat men zeer onvoorzigtig zoude doen, met hierin zonder den raad van deskundigen te werk te gaan.

Rp. Pulv. antispasmod.

Sal sedativ. Homb. a ʒ β.

Pulv. rad. Valer. Sylv.

Fol. aurant. aa ʒij.

Mis. f. pulv. No. xxxvj.

Ik eindig dit verhaal met de betuiging mijner opregte en innige vreugde over de herstelling der lijderes, want waarlijk, zoo de raad van den heer HEYMANS niet gebaat had, en de *patiente* had hare toevallen blijven behouden, zoude ik het mij tot mijnen dood toe hebben moeten verwijten, van door mijne nalatigheid oorzaak geweest te zijn van het voortduren harer noodlottige kwaal.

MAGNETISCHE BEHANDELING
VAN
SPRAKELOOSHEID, MET LAMHEID
EN
VERSTIJVING
IN DE
ONDERSTE LEDEMATEN.

ELIZABETH FOMME, in het Diakonieweeshuis te *Amsterdam*, laboreerde reeds geruimen tijd aan de bovengenoemde kwalen, waarbij zich nog toevallen op de zenuwen gevoegd hadden. Vruchteloos hadden de geneeskundige dienst tot hare hulp aangewend. De *electriciteit* was zelve, onder opzicht van den beroemden hoogleeraar VROLIK, zonder uitwerking gebleven. Men had dien Professor de aanwending van het *magnetismus* voorgesteld, doch zijn Hooggel. verwierp het stellig, zeggende, dat hij niets wilde aannemen wat hij niet kende. Ik onthoude

mij van alle aanmerkingen over dit gedrag, en laat het den bescheiden lezer zelven over te oordeelen, of zijn Hooggeleerde misschien uiet beter zoude gedaan hebben, met, volgens de les van den Apostel PAULUS, alle dingen te onderzoeken, en het goede te behouden, dan zoo maar eensklaps iets te verwerpen, waarvan hij zelf erkende niets (dus even min het goede als het kwade) te weten. Ik bepaal mij liever tot de gelukkige uitkomst, welke mijne *magnetische* behandeling gehad heeft; en zoo de spreuk: »*het einde kroont het werk*,» waarheid bevat, dan moge elk onpartijdige tusschen den Hooggeleerden Heer en mij beslissen.

De regenten en regentessen van het huis bevonden zich in verlegenheid. Aan de eene zijde wilde men den Professor niet beleedigen en aan de andere wenschte men toch het *magnetismus* te beproeven. Het is van ouds gezegd en ook in de geschiedenis bewezen, dat in dergelijke gevallen de vrouwen meer geslepenheid hebben dan de mannen, en dat zij, om het zoo uit te drukken, de kous in het effen weten te breijen, zonder dat iemand zich te beklagen heeft. Zóó was het geval ook hier. Men gaf aan de lijderes den raad heeren regenten te verzoeken, om eenige weken bij hare familie te gaan doorbrengen, en van dien tijd gebruik te maken, om het *magnetismus* te beproeven. Dit verzoek werd gedaan en toegestemd. Het meisje was van zeer fatsoenlijke familie, doch door ongelukkige omstandigheden in het huis gekomen; nu werd zij

in dat van haren neef, den heer GURTZGEN, op de Leidsche straat overgebracht, en het is aldaar dat ik mijne bewerking, enkel uit menschlievendheid, verrigt heb.

Het was op den 6 November 1829, des avonds ten tien ure, dat ik met de *magnetische* bewerking een' aanvang maakte. Na dat ik mij omtrent tien minuten met de lijderes bezig gehouden had, viel zij in eene zachte sluimering, van een te vreden en aangenaam zuchten vergezeld. Na een half uur ging zij in den *magnetischen* slaap over, en een half kwartier later ontwaakte zij, en bevond zich zeer wel en opgeruimd. Zij was veel luchtiger op de borst, en dronk twee glazen *gemagnetiseerd* water, dat haar goed scheen te smaken.

Den volgenden dag ving ik mijne bewerking op hetzelfde uur aan, en na een kwartier uurs was de *patiente* in den *magnetischen* slaap gevallen. » Slaapt gij den *magnetischen* slaap? » vroeg ik. » Ja, » antwoordde zij. Ik bood haar daarop een glas *gemagnetiseerd* water aan, dat zij met smaak gebruikte. » Kunt gij, » vroeg ik verder, » door middel van het *magnetismus* genezen worden? » — » Ik geloof ja, » was weder het antwoord. De lijderes sliep ditmaal een half uur, en na haar ontwaken wist zij niets van hetgene er met haar gebeurd was.

Bij eene volgende gelegenheid, want het is geenszins mijn oogmerk een geregeld dagverhaal van mijne behandelingen te schrijven, zeide de *patiente* tegen mij, nadat ik haar een glas water aangeboden

had: » Wat smaakt dat lekker, en wat is die slaap aangenaam; het doet mij goed, en ik ben reeds veel luchtiger op de borst.”

Het *somnambulismus*, of zoo men wil de *clair-voiance*, ontwikkelde zich bij de *patiente* van lieverlede. Ik vroeg haar in den *magnetischen* slaap, van waar hare kwaal ontstaan was: » Van een schrik,” antwoordde zij, » doch welke, kan ik u nog niet zeggen.” — » Zult gij door het *magnetismus* hersteld worden?” vroeg ik nu op nieuw. » O ja,” antwoordde zij thans met volkomen vertrouwen, doch enkel door het *magnetismus* » ik heb op hetzelfde altoos mijne eenige hoop gesteld.”

Het is onbegrijpelijk, — ik moet het herhalen, — welk een vermogen het *magnetismus* op onze denkskracht uitoefent, ja welk een bovenzinnelijk vermogen het ons schenkt: » BETJE,” vroeg ik eens, » hoe bevindt gij u?” — » Zeer ongemakkelijk,” was het antwoord, » ik gevoel eene koude trilling, en zal slechts langzaam herstellen, doch morgen zal ik zeer wel en opgeruimd zijn.”

Daar de *patiente* inwendig op de zenuwen aangedaan was, had ik dikwijls veel moeite, en moest ik groote krachten inspannen, om haar in den *magnetischen* slaap te krijgen. Zij gaf mij hiertoe zelve de letter B op, en als ik die in het vervolg noemde was zij terstond in slaap.

De lijdere had reeds verscheidene dagen te voren voorspeld, dat zij op den 15 November in staat zoude zijn om de oorzaak van hare kwaal op te

geven. Toen die dag gekomen was, en ik haar weder door het noemen van de letter B binnen twee minuten in slaap had gemaakt, herinnerde ik haar aan hare belofte, en verzocht haar nu eens ernstig na te denken, om te zien of zij aan dezelve zoude kunnen voldoen. Na een kwartier uurs overpeinsd en eerst nog een glas water gedronken te hebben, zeide zij: » mijne kwaal is ontstaan ten gevolge van een' zwaren schrik, dien ik in de maand Januarij, 1829, gehad heb: toen heeft de vader van het huis 'smorgens om zeven ure, in eene vlaag van boosheid, ons uit den slaap gewekt, en heeft mij met een touw met knopen geslagen, zoo dat ik uit het bed ben gevallen; dien zelfden dag heb ik een zwaar toeval gehad, de schrik is mij in de beenen geslagen, en heeft de verlamming veroorzaakt. Het gebrek in de spraak heeft eene andere oorzaak: dat is het gevolg van twee spaansche vliegen, die mij door den heer KAPPELHOF in de lenden zijn gelegd; dezelve hebben eene verkeerde uitwerking gedaan. Vervolgens zijn mij bloedzuigers gezet en pleisters, dezen hebben eene verlamming in den slokdarm veroorzaakt, waardoor ik niet slikken kon, doch die verlamming is naderhand door een' hevigen schrik, waardoor ik gedurende twee en een halven dag in een zwaar toeval gelegen heb, weder hersteld geworden. Ik zie geen ander middel, om van mijne kwalen genezen te worden, dan het *magnetismus*." — » Wanneer," yroeg ik nu, » zal zich de spraak herstel-

len?" — »Na acht bewerkingen," was het antwoord, »doch eerst moet ik een toeval krijgen; ik zal wel nader bepalen wanneer dit plaats moet hebben." Na omtrent een uur geslapen te hebben, ontwaakte de lijdere opgeruimd en wel, doch zij mogt niets weten van hetgene zij mij in den slaap had medegedeeld.

Het voorspelde toeval had werkelijk op den bepaalden tijd, te weten op den 23 November, plaats; hetzelfde ving aan met beving in de armen en schudding van het hoofd, hetwelk trapsgewijze in hevigheid toenam, in de onderste ledematen bespeurde ik geheel geene beweging, dezelve waren trouwens geheel verdoofd en gevoelloos. De lijdere maakte van tijd tot tijd een persend geluid, als iemand die zwaar verkouden is, hetwelk echter langzamerhand in helderheid van klank toenam. Na een kwartier uurs bedaarde de beweging, en de *patiente* verviel in een' droefgeestigen luim, die omtrent vijf minuten aanhield. Nu verzocht zij te drinken. Het was zeer treffend het geluid te hooren, hetwelk zij in bijna elf maanden niet had kunnen maken. Ik vroeg haar of het toeval goed was uitgewerkt, hetwelk zij toestemde, doch met bijvoeging dat zij nog meer zoude moeten schreijen. Op haar verlangen was ik haar hiertoe behulpzaam, en nu herstte zij weder in tranen uit. Ik liet haar ongestoord uitschreijen, en vroeg vervolgens of dit haar lucht gegeven had? »Ja," zeide zij »zeer veel; ik gevoel mij veel ruimer op de borst. Na dat ik haar eenige oogen-

blikken gekalmeerd had, schreide zij nogmaals van vreugde, en zeide: „Ik had nimmer kunnen denken, dat ik mijne spraak terug zoude hebben bekomen; o, hoe dankbaar ben ik voor mijne redding!” Behalve de huisgenooten waren verscheidene heeren bij deze behandeling tegenwoordig; iedereen verwonderde zich over de uitkomst.

Den volgenden dag bepaalde ik de aandacht der lijderes op hare beenen, die zich nog steeds in een' beklagenswaardigen toestand bevonden; ja, zoo gevoelloos waren, dat zij het niet bemerkte als ik er met eene spel in prikte. De lijderes kon mij echter dien dag niets bepaalds zeggen, doch beloofde zulks eerlang te zullen doen. In der daad zeide zij mij eenige dagen later in den *magnetischen* slaap, dat hare genezing zeker was, doch zeer langzaam zoude gaan, zoo dat er wel zes à zeven weken mede zouden verloopen. De beenen moesten door middel van toevallen genezen worden, welke ik haar op bepaalde tijden moest aanbrengen. Zij zoude dan tevens nader zeggen, wat de oorzaak was van de gedurige pijn in de zijde, waarover zij aanhoudend klaagde, en wat hier tegen aangewend moest worden.

Op den 14 December bragt ik de lijderes het eerste toeval aan. Zij had gezegd dat het goed voor haar zijn zoude als zij veel schreijen kon, en mij verzocht haar daartoe behulpzaam te zijn. Met inspanning van alle mijne krachten werkte ik op de lijderes, en het toeval brak terstond in al deszelfs

woede uit; doch na zes minuten ging het over in droefgeestigheid, die een kwartier uurs aanhield. Nu verzocht de lijderes een glas water, en kwam langzamerhand tot bedaren; doch op mijne vraag of het toeval goed had uitgewerkt, zeide zij: »neen, ik moet nog meer schreijen; ik was haar dus op nieuw behulpzaam, en zij berstte weder in tranen uit. Vervolgens verzekerde zij mij overtuigd te zijn van hare volkomene herstelling, en zeide: dat zij nader den dag zoude bepalen, waarop ik haar weder een toeval aan moest brengen. Na een uur geslapen te hebben is zij verkwikt ontwaakt. Een aanzienlijk gezelschap van beide seksen, was behalve de huisgenooten, bij deze bewerking tegenwoordig, gelijk ik bij deze gansche belangrijke behandeling door het deelnemend bijzijn van onderscheiden personen vereerd ben geworden.

De pijn in de zijde, welke de lijderes ondervond, scheen eer toe dan af te nemen. De lezer herinnert zich dat zij mij te voren de oorzaak van die pijn nog niet had kunnen opgeven. Nu zeide zij mij, na zich zelven ernstig onderzocht te hebben, dat zij ontstond uit eene verstopping in de milt en eene ontsteking in de zijde. Hier uit kwamen ook de benaauwdheden op de borst en de slijm voort. Zij kon echter de middelen, welke hier tegen aangewend moesten worden, nog niet noemen. Met betrekking tot het toeval, waarvan zij nu den juisten dag bepoald had, zeide zij: »Ik zal na hetzelfde mijne knieën weder kunnen buigen, maar mijn voet

nog niet den ganschen dag op eene stoof kunnen houden. De beying zal dan ook merkelyk minder zijn.

Den volgenden dag klaagde zij op nieuw over hevige pijnen, doch zeide nu dat er niets tegen gedaan moest worden, dan het *magnetismus* en sterke beademing, waarvan ik dus mijn werk maakte. Zij was gedurig droefgeestig, doch het schreijen deed haar goed, en gaf haar lucht op de borst.

Op den 23 December nam het toeval omtrent tien minuten, nadat de lijderes in den *magnetischen* slaap gebragt was, een' aanvang. Ik liet hetzelfde uitwerken, en plaatste, toen zij weder bedaard was geworden, hare voeten, want zij kon de knieën nu in der daad weder buigen, op eene stoof, gelijk zij mij den vorigen dag gezegd had, doch met bijvoeging, dat ik ze vóór haar ontwaken weder op de stoel moest leggen, dewijl zij anders schrikken zoude. Zoodra ik dit gedaan had, zeide zij: » dat had ik nimmer kunnen denken, dat ik het gebruik van mijne beenen nog terug zoude krijgen. Zij betoonde zich zeer dankbaar voor hare aanvankelijke redding, en waarschuwde mij, dat zij na hare ontwaking zelve daarvan ontstellen zoude, en dan in tranen van dankbaarheid uitbersten. Ik moest als dan bij haar blijven tot zij weder bedaard was. Ik vroeg haar of zij in haren wakenden toestand alles weten mogt, wat zij in den slaap nopens zich zelve gezegd had? — » Ja, » was het antwoord, en dit verheugde mij, daar ik vreesde dat zij anders ge-

vaar liep van ernstig te schrikken, wanneer zij zich als het ware bij verrassing hersteld vond.

Ik *magnetiseerde* de *patiente* nu dagelijks met het volste vertrouwen, en had het genoeg te zien dat hare herstelling allengs meer vorderingen maakte. Alleen bleef de pijn in de zijde aanhouden, doch daartegen mogt niets anders dan het *magnetismus* en de beademing aangewend worden.

Den 7 Januarij van het volgende jaar, kreeg de *patiente*, gelijk zij reeds verscheidene dagen te voren voorspeld had, het derde toeval, doch dit behoefde ik haar niet aan te brengen; het kwam van zelve, en was ook zoo hevig niet als het vorige. Na vijf minuten ging het over in droefgeestigheid, en de *patiente* begon overluid te schreijen, hetwelk ongeveer een kwartier voortduurde. Toen het toeval geheel uitgewerkt had, en de lijderes tot bedaren gekomen was, bevestigde zij mij, wat zij ook reeds te voren had voorspeld, namelijk, dat zij weder gevoel en pijn in de voeten ondervond en de teenen konde bewegen. Ik behoef den lezer hare vreugde en verbazing niet te schetsen, toen zij na hare ontwaking deze verandering in haren toestand ontdekte, intusschen had zij het gebruik harer beenen nog niet terug gekregen; dit zeide zij moest bij eene volgende gelegenheid, die zij bepaaldelijk opgaf, eerst gebeuren, gelijk ook werkelijk plaats had: den 15 Januarij namelijk, kreeg de lijderes weder een toeval, hetwelk dit maal zeer hevig was, en waarin zij weder schreide. Toen hetzelfde had uitgewerkt

stond de *patiente* in den slaap op, ging, door mij ondersteund, het vertrek door, en plaatste zich op eene andere stoel; hierop ontwaakte zij na eenigen tijd, en schrikte niet weinig van zich op eene andere plaats te bevinden, doch ik bood haar, gelijk zij mij zulks te voren gezegd had, een glas *gemagnetiseerd* water aan, en toen kwam zij tot bedaren. Zij had nu in der daad aanvankelijk het gebruik harer ledematen terng gekregen, doch scheen zelve aan haar geluk te twifelen. Zij vreesde op te staan, doch door een' harer bloedverwanten en door mij ondersteund, ging zij nogmaals langzaam het vertrek door, en zette zich weder op hare vorige plaats neder. In der daad, wanneer de kracht van het *magnetismus* niet reeds boven allen twijfel verheven was, zoude men, lezende dat zoodanig iets in eene afgelegene plaats, waar men geen onderzoek konde doen, gebeurd was, aan de waarheid der zaak kunnen twifelen, maar thans heeft het geval in de stad mijner inwoning, in Amsterdam zelf, plaats gehad, en niet minder dan twee en dertig geloofwaardige lieden van beide seksen, die ik hier allen bij name zoude kunnen noemen, en waaronder zich een predikant en een heelmeeester bevonden, zijn er getuigen van geweest.

In weêrwil mijner voortdurende bewerking, bleef intusschen de pijn in de zijde aanhouden, ik maakte de *patiente* hierop in den *magnetischen* slaap opmerkzaam, en vroeg haar wat zij er zelve van oordeelde, » De ontsteking, » antwoordde zij, » moet

nog erger worden, en zal dan tot eene verzwering overgaan; die in het begin de grootte van een speldeknop zal hebben, en vervolgens tot die van een kastanje toenemen; als deze doorgebroken is, zal ik langzaam herstllen, doch zoo lang de ontsteking duurt, moet gij de zijde niet beademem, want dat zoude niet goed zijn." De lijderes ontdekte ook dat zij eene verharding in de milt had, welke mede door de *magnetische* behandeling moest weggenomen worden." Voor de slijm op de borst gebruikte zij het wit van een ei met suiker, in *gemagnetiseerd* water gemengd.

Met de beenen begon het intnsschen al beter en beter te worden, en de kracht in dezelve nam gedurig toe. Den 15 Februarij voorspelde zij reeds in den *magnetischen* slaap, dat zij twee dagen later in staat zoude zijn om de trappen op te klimmen, doch nog niet weder af, waartoe meerder kracht vereischt wordt, en hetwelk dus eerst omtrent veertien dagen later zoude plaats hebben. Dit is in der daad zoo gebeurd: de *patiente* klom op den bepaalden dag de trap op, zonder dat het haar hinderde, en bleef zich vervolgens dagelijks in die beweging oefenen.

Bij zekere gelegenheid dat de *patiente* over haren toestand in den *magnetischen* slaap nadacht, beloofde zij mij eerlang te zullen zeggen, wat er van haar geworden zoude zijn, wanneer de verzwering in de zijde niet had plaats gehad, en werkelijk zeide zij mij eenige dagen later, dat zij in dat geval

eene bloedspuwing en vervolgens de tering zoude gekregen hebben. Zij voegde er bij dat er, eer de verzwering doorbrak, nog iets gewigtigs moest plaats grijpen, hetwelk eene beslissing ten goede of ten kwade zoude ten gevolge hebben, doch wat dit zijn zoude, konde zij nog niet bepalen, ook mogt zij hiervan in haren wakenden toestand niet het minste weten.

Den 5 Maart was de *patiente* reeds zoo ver gevorderd, dat zij eene kleine wandeling konde doen, doch het gaan op de steenen viel haar moeilijk.

Wat zij intusschen aan de zijde leed is bezwaarlijk uit te drukken; hoe grooter de verzwering werd, hoe meer hare smarten toenamen, zoo dat zij somtijds overluid schreide.

Met verlangen wachtte ik het oogenblik af, waarop de lijderes mij zoude kunnen zeggen, waarin die gewigtige gebeurtenis, van welke zij mij gesproken had, bestaan zoude. Zij deelde mij dit den 9 Maart werkelijk mede: » Morgen over veertien dagen, » zeide zij, » zal ik een' zwaren val doen, die zal moeten dienen tot mijne herstelling, en derhalve niet mag tegengewerkt worden. Ook zal ik dien dag, des avonds in den slaap, een toeval hebben, dat mede tot mijne genezing medewerken moet. »

Den 23 Maart, en dus twee dagen voor dat de val moest plaats hebben, vroeg ik haar in den slaap waar en wanneer zulks gebeuren zoude? Zij antwoordde: » Des avonds om zes ure zal ik van de bovenste trappen vallen, doch mij niets bezeren. »

De lezer herinnert zich dat de *patiente* mij verboden had haar hiervan in den wakenden toestand iets te zeggen, ik zag dus deze gebeurtenis, waarvan de uitkomst onzeker was, niet zonder ongerustheid te gemoet.

Op den bepaalden tijd, toen de lijderes om eenige bezigheid naar boven gegaan was, en weder af wilde komen, zonder iets ongewoons aan zich te ontwaren, was het eensklaps als of haar de beenen onder het lijf werden weggetrokken, en viel zij naar beneden, met de linkerzijde tegen de deur. De lijderes had mij den vorigen dag gezegd, dat deze val dienen moest om de verzwering in de zijde te doen doorbreken, en dit had ook werkelijk plaats; zij had zelve een gevoel als of zich iets in haar ligchaam losscheurde. » Is de verzwering in de zijde door uwen val doorgebroken? » vroeg ik haar in den *magnetischen* slaap. » Ja, » antwoordde zij. — » En » vroeg ik verder, » zal die zijde zich nu gaauw herstellen? Waar blijft de etter van de zweer? » — » Die verdeelt zich, » was haar antwoord, » door het ligchaam, ik zie de zweer nu duidelijk etteren. » — » Hoe zal het toeval, dat gij voorspeld hebt, zijn? » ging ik voort. » Eerst benaauwd en daarna droefgeestig, het zal over tien minuten beginnen. » Juist op dien tijd berstte het in der daad met groote hevigheid uit. Het geheele ligchaam der lijderes was in eene geweldige beweging, doch na zes minuten ging die vlaag in treurigheid over, en de lijderes begon overluid te schreien. Gedurende

de eerste vlaag sloeg zij zich met hare vuisten op de linkerzijde.

De lijderees zeide mij eenige dagen later dat zij nu geene toevallen meer krijgen zoude, maar dat zij spoedig geheel hersteld zoude zijn, gelijk ook gebeurde.

Het was op den 4 April, dat ik haar in den slaap aanspoorde om zich zelven naauwkeurig te onderzoeken, of zij in der daad wel hersteld was, of er niet nog iets kon aangewend worden, en of er geene nabewerkingen moesten plaats hebben. Het antwoord was, dat zij den 11 en 12 April nog eens moest bewerkt worden, voorts dat zij zich wachten moest van het gebruik van zware spijsen, alsmede dat zij haren geest zoo veel mogelijk in eene vrolijke stemming moest houden, dewijl droefgeestigheid nadeelig voor haar was. Het *gemagnetiseerd* water moest zij blijven gebruiken. Den 20 April moest zij met een *gemagnetiseerden* doek slapen, en dan de letter B onthouden. Meer bijzonders had zij niet mede te deelen. Zij bedankte mij voor mijne bewezene hulp, en betoonde zich zeer verheugd over hare genezing.

Op den 11 April, *magnetiseerde* ik de *patiente* volgens haar voorschrift. Zij gevoelde weder pijn in de zijde. In den slaap zeide zij, dat dezelve veroorzaakt werd door een overblijfsel van kwade stof, die echter van zelf zoude verdwijnen.

De tweede nabewerking had op den 21 April plaats. Na een naauwkeurig onderzoek verklaarde

de *patiente* zich thans volkomen hersteld; doch zei-
de dat zij den 7 Julij nog eens *gemagnetiseerd*
moest worden, want dien dag zoude zij, ten gevolge
eener onaangename herinnering (1), zeer benaauwd
zijn. Zij moest dien dag niet zitten. Zij schreef
zich vervolgens een' leefregel voor, die echter voor
een weesmeisje, dat met de handen de kost moest
winnen, weinig te pas kwam. Zij was, hoezeer van
eene deftige burgerfamilie afkomstig, in het ongeluk
geraakt, en kon dus al die geriefelijkheden niet heb-
ben, welke haar toestand anders misschien zoude
vorderen. Het gevolg hiervan was, dat zij in den
beginne nog verscheidene kleine aanvallen van on-
gesteldheid had, wanneer ik haar weder op
nieuw moest behandelen; dezen verminderden echter
van lieverlede, en de gezondheid der *patiente* be-
stendigde zich meer en meer, gelijk zij thans door
's Hemels zegen zegen volkomen welvarende is.

Ziet daar, geneesheeren! wat het dierlijk *magne-
tismus* vermag! Wildet gij hetzelfde omhelzen, en
en tot nut der lijdens, die aan uwe zorgen toever-
rouwd worden, aanwenden, hoe veel meerder nut
zoudt gij nog kunnen stichten; hoe menige onge-
lukkige, die nu onder den last zijner kwalen be-
zwijken moet, zoude behouden blijven.

Het was voor mij geene aangename taak om de

(1) Het was de verjaardag van de mishandelingen, die zij had
ondergaan, en welke de oorzaak van hare kwalen geweest waren.

bovengemelde behandeling te ondernemen, daar het *magnetismus* moest aangewend worden buiten medeweten van den geneesheer, die wel zeer edelmoe- dig doch vruchteloos over haar gepraktiseerd had. Buitendien vond ik mij destijds in eene onaangenaam verschil met het geneeskundig bestuur gewikkeld, en was het te vreezen dat deze onaangenaamheden nog merkelyk zouden vermeederen, indien ik on- gelukkig in mijne pogingen niet mogt komen te sla- gen. Het is waar dat ik de gansche behandeling enkel uit menschlievendheid en zonder uitzigt op gewin ondernam, maar zelfs dit zoude niet genoeg- zaam geweest zijn om den laster den mond te snoe- ren, en mij voor lage bespotting te vrijwaren; voor- al daar het publiek alhier over het geheel nog met het *magnetismus* onbekend was, en er allerlei ge- ruchten nopens dat wonderverschijnsel in omloop waren. Sommigen meenden bij voorbeeld, dat ik mij heimelyk van eene machine of werktuig bedien- de, en om zulke ongerijmdheden tegen te gaan, was ik telkens genoodzaakt eene menigte nieuwsgie- rige aanschouwers bij mijne bewerkingen toe te la- ten, hetwelk niet slechts hinderlyk maar regelregt strijdig is met het doel van het *magnetismus*, dat zich enkel bepalen moet tot de redding van ongeluk- kige natuurgenootten. Intusschen had ik het geno- egen van te zien dat zeer velen dier aanschouwers, en onder dezelve van de aanzienlijkste inwoners der stad, zich door de ondervinding lieten overtuigen, en nu die achting voor de *magnetische* kracht be-

gonnen te koesteren, welke zij in der daad verdient. Menigmaal kwam ik met geleerden en doktoren in gesprek over de wonderbare verschijnselen van het *magnetismus*, hoe bij voorbeeld de *somnambule* niet alleen haar eigen ligchaam van binnen be-
ziet en de geneesmiddelen voorschrijft, maar ook in staat is gehele weken ja maanden vooruit te bepalen wat er gebeuren zal, zonder dat er bij de uitkomst ooit het minste aan hapert: „Ach,” hoorde ik dan wel eens zeggen, dat is niet anders dan de overgaande gedachte van den *magnetiseur*, die de *somnambule* alles kan doen spreken wat hij be-
geert. Het gansche *somnambulismus* staat met een kunstpaardje gelijk!” Welk eene bekrompene uit-
drukking en ellendige tegenwerping tevens! In dat geval zoude de *magnetiseur*, zelfs in den gewonen wakenden toestand de gave der voorzegging moeten hebben, en zoude dit gemakkelijker te verklaren zijn? Neen dat zoude nog oneindig grooter wonder zijn, en zoodanig iemand zoude men te regt als een profeet mogen eeren, maar ik beken opregtelyk dat ik die hemelsche gave niet bezit!

Ik heb gezegd dat de onderneming dezer behan-
deling, voor mij eene moeilijke taak was, doch voor den heer GURTZGEN en zijne vrouw, aan wier huis zich de *patiente* bevond, was de zaak nog veel onaangenamer. Dezen waren zelve met een tal-
rijk huisgezin bezwaard, en werden nu buitendien met eene verlamde lijdere belast, die gedurig van het bed naar de stoel, en van de stoel naar het bed

moest gedragen worden ; die allerlei oppassing noodig had , en buitendien door hare toevallen altoos meer of min gevaarlijk was. Hierbij kwam nog de gedurige aanloop van nieuwsgierige toekijkers , die allerlei voorwendsels wisten te vinden , om de bewerkingen bij te wonen , en niet weinig overlast veroorzaakten. En met dit alles kan ik de liefderijke oppassing der goede , zorgvuldige huismoeder , mejufvrouw GURTZGEN , niet genoeg naar waarde roemen ; ja , ik beken ronduit , dat het mij zonder haar hulp nimmer gelukt zoude zijn in de genezing der *patiente* te slagen. Ik betuig haar en haren echtgenoot hier opentlijk mijne dankbaarheid voor hunnen bijstand , en smEEK den Hemel hen in hunne eigene kinderen te beloonen , voor hetgene zij aan eene ongelukkige wees gedaan hebben. Eén genoegen mag ik reeds smaken , namelijk , dat drie hunner lievelingen , welke door eene hevige kinkhoest aangetast waren , door het door mij uitgevonden gebruik van den pinksternakelwortel (1), gered zijn geworden. Welke voldoening voor mij nog treffender is , daar twee andere hunner kinderen , die te voren , toen het door mij uitgedachte middel nog niet bekend was , door dezelfde ziekte aangetast werden , onder de gewone geneeskundige behandeling bezweken zijn.

(1) Zie mijne behoed- en geneesmiddelen tegen den *cholera-morbus* , de kinkhoest en de kankerklieren. Te Rotterdam , bij T. J. WIJNHOFEN HENDRIKSEN , in het licht gegeven.

MAGNETISCHE BEHANDELING

VAN

ANGSTVALLIGE BENAAUWDHEDEN,

OF

HYPOCHONDRIE.

De weleerwaardige en zeer geleerde heer M. VAN BEEK, Roomsche-Katholiek Pastoor in 's *Herlogenbosch* en Curator der Latijnsche school te *Gemert*, in *Noord-Brabant*, destijds ongeveer vijftig jaren oud, had reeds sedert anderhalf jaar met doodelijke angstvallige benaauwdheden geworsteld, hij onderzond daarbij altijd eene sterke drukking op de borst, en was des morgens met een hevig hoesten en opgeven van slijm gekweld. Zijn gestel was zwak doch opdragtig, zelden genoot hij des nachts een uur onafgebroken rust, en had van tijd tot tijd kramphoesten. Zijn hoofd was meestal gedrukt en duizelig. In dezen ongelukkigen toestand had de achtenswaardige man vruchteloos hulp en baat bij de gewone geneeskunde gezocht, en den zorgvuldigsten

leefregel in alle opzigten in acht genomen. Zijn toestand verergerde in plaats van te verbeteren; en de toekomst vertoonde zich gedurig al duisterder voor zijne oogen. Deze staat werd voor hem nog pijnlijker daar zijn Eerw. toen juist voornemens was een instituut voor blinden en doofstommen op te rigten, zoodanig als in *Groningen* bestaat, en hoe meer hij zich tot de goede uitvoering van dit edel doel inspande en zijne hersenen vermoeide, hoe erger zijn ligchaamlijke toestand werd.

Het was op den 18 Augustus 1830, dat ik het eerst bij zijn Eerw., die eindelijk besloten had zijne toevlugt tot het dierlijk *magnetismus* te nemen, verscheen. Ik ving mijne bewerking aan op eene wijze, zoodanig als de voorzigtigheid mij in dergelijke gevallen voorschreef. Bij de eerste bewerking zag ik dat de benaauwdheid in de borst zich vrij sterk verhief, zoo dat hij een geluid liet hooren, als of er zich een fluitje in bevond. Op deze uitkomst meende ik stellig dat ik het *magnetismus* zoude moeten staken, en ik bepaalde mijne inspanningskrachten van de borst af, en *manipuleerde* nu den lijder, zonder aanraking, met eene zacht doorstromende kracht, over het hoofd en de schouders heen; van tijd tot tijd kruisselings over de zonnevlecht heen werkende, en soms in het rond wrijvende op de maag, doch alles zonder aanraking.

Na dat ik mij dus ongeveer tien minuten had bezig gehouden, bedaarde de benaauwdheid. en viel de *patient* in eene zachte bedwelming, hij loosde

eenige aangename zuchten en zijne pijnelijke gelaats-trekken veranderden eensklaps in eene genoeglijke kalmte. Intusschen bleef hij zeer *present* en volkomen bij zijne bewustheid.

Toen ik omtrent drie vierde uurs met hem werkzaam geweest was, week de kalmte, de lijder rekte zich sterk uit, als of hij geslapen had, en gevoelde zich buitengewoon opgeruimd; hij had eene zachte uitwaseming, en was zelf verwonderd over hetgene hij ondervond; en zulks te meer daar hij te voren geen vertrouwen in het *magnetismus* gesteld had; zelfs was hij voornemens geweest tegen hetzelfde te schrijven, daar hij er door een' ander, *zoogenaamd*, *magnetiseur* kunstjes van gezien had, die blijken droegen van het schandelijkst misbruik van het edel geschenk, dat de Hemel ons in het *magnetismus* gegeven heeft. In den nacht na deze bewerking genoot de *patient* de beste rust, het hoesten was ook merkelijk minder, en hij ontwaakte veel opgeruimder dan gewoonlijk.

Den volgenden dag, bewerkte ik den eerwaardigen lijder op het zelfde uur. Hij ondervond eerst weder eene kleine benaauwdheid, doch deze ging al spoedig in kalmte over. Hij scheen inwendig zeer te vreden, doch verder had er dien dag niets bijzonders plaats, dat verdient opgeteekend te worden.

Den derden dag viel de *patient* in eene buitengemeen genoeglijke kalmte; zijne gelaatstrekken vertoonden de hoogste, inwendige tevredenheid, en hij was als iemand, die zich in eene zalige verrukking

bevindt. Deze kalmte verminderde echter trapsge-
wijze, en na een goed half uur rekte hij zich sterk
uit. Ik staakte dus mijne bewerking.

Den vierden dag (want ik mag hier niet nalaten,
al de bijzonderheden mede te deelen,) scheen de
slaap vrij sterk, doch de *patient* bleef echter bij
zijne volle bewustheid. Het was hem, zeide hij mij
later, als of zijn geest in de lucht oprees, en zij-
ne ziel het ligchaam verliet. Hij gevoelde iets zon-
derlings; eene onbeschrijfelijke gewaarwording, die
met geen naam te noemen is, maar met een zalig
genot mag gelijk gesteld worden.

Ik bewerkte vervolgens den eer- en achtenswaar-
digen lijder dagelijks op den gewonen tijd. Zijn
toestand werd langzaam beter, en in gelijken graad
verminderde ook de aandoenlijke gewaarwording.

Het gunstige gevolg dezer belangrijke behandeling
was, dat de lijder, na zestien bewerkingen, geheel
hersteld was. Ik heb zijn Eerw. nog twee *gemag-
netiseerde* doeken medegegeven, waarmede hij op
het gewone uur is gaan zitten, en welker kracht
genoegzaam waren, om hem op een' afstand te be-
werken, gelijk ik hem hiervan te voren gewaar-
schuwd had. Hij ondervond daarbij hetzelfde ge-
voel, als of ik werkelijk in zijne tegenwoordigheid
was, en hem in peroon bewerkte; doch daarna
heeft die gewaarwording opgehouden, en de *patient*
had geene behoefte meer voor het *magnetismus*;
thans geniet hij nog dezelfde gezondheid.

Ik heb sedert een' eigenhandigen brief van den

gelukkig herstelden lijder ontvangen , gedagteekend uit Gemert , 21 September , 1830. De zedigheid verbiedt mij denzelven hier bij te voegen , doch ik mag zeggen dat zij overvloedt van dankbetuigingen jegens mij , die hem , naast God , zijne gezondheid heb weder geschonken , en hem in staat gesteld om benevens zijne andere belangrijke werkzaamheden , zijn nuttig voornemen van het oprigten eens instituuts voor blinden en doofstommen ten uitvoer te brengen. Ik zelf zend mijne vurige dankzeggingen ten Hemel , dat het Hem behaagd heeft mij tot het middel te gebruiken , om zulk een' waardig dienaar van zijne kerk , en een zoo nuttig lid der maatschappij zijne gezondheid terug te geven.

Alvorens de pen neder te leggen , moet ik hier nog bij voegen , dat de Eerw. heer VAN BEEK , die eerst zoo zeer tegen het *magnetismus* ingenomen was , zich thans zelf door mij , in die edele kunst heeft laten onderwijzen , en aanvankelijk reeds gelukkige proeven genomen heeft , doch zich nog verder wil bekwamen. Van hoeveel belang kan misschien de aanwending van het *magnetismus* zijn in het instituut door den heer VAN BEEK opgericht?

MISLUKTE BEHANDELING

VAN

BENAAUWDHEID IN DE BORST,

OF EENE

BORSTKWAAL, MET VERETTERING.

Niet zoo gelukkig als met den eerwaardigen geestelijke, was ik met zijnen ambtgenoot, den WEw. heer VAN DOOREN, predikant bij de hervormde gemeenté alhier, die toen ongeveer den ouderdom van negen en veertig jaren bereikt had, en bij wien ik op den 26 November 1830 uitgenoodigd werd, om de weldadige kracht van het *magnetismus* te beproeven.

De toestand van den lijder kwam mij niet gunstig voor, doch daar de verregaande benaauwdheden, die hij ondervond, van dien aard waren, dat er geen ander middel tot redding scheen over te blijven, achtte ik mij gewetenshalve verplicht het

R

laatste te beproeven, en nam dus den volgenden dag de behandeling op mij.

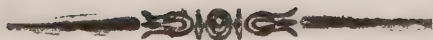
Des middags ten twee ure had de eerste bewerking plaats. De borst scheen merkelyk bedaard, en de lijder genoot den volgenden nacht eene rust, zoo als hij in langen tijd niet ondervonden had. De geneesheeren, die over hem practiseerden, vonden hem den volgenden dag veel beter; ook had hij slechts weinige benaauwdheden.

Den volgenden dag waren echter de uitwerkseelen van het *magnetismus* veel minder; en welke manier van behandeling ik ook aanwendde, steeds bleef de toestand van den lijder dezelfde, en er was zeer weinig kalmte te bespeuren. Bij de twee volgende behandelingen ging het nog erger toe, en de uitkomst was van zoodanigen aard, dat ik mij verplicht achtte het *magnetismus* te staken; de teering koorts en benaauwdheden verhieven zich meer en meer.

Daar er nu geen uitzigt op genezing door persoonlijke bewerking overbleef, verlangde zijn WelEw. met eene *somnambule* in rapport gebragt te worden, doch ook deze poging was vruchteloos; zoo dat ik in de volgende maand nogmaals het *magnetismus* aan den lijder zelven beproefde. Ik bewerkte dus den ongelukkigen *patient* op nieuw en bevond hem onder de behandeling zeer bedaard; doch twee dagen later waren de benaauwdheden en het hoesten zóó hoog gestegen, dat ik mijne bewerking moest staken.

De krachten van den beklagenswaardigen *patient* verminderden intusschen van dag tot dag. Zijn geneesheer schreef hem nu weder geneesmiddelen voor, doch het ging met dezelve even als met het *magnetismus*; in den beginne schenen zij eene goede uitwerking te zullen hebben, doch zoodra de natuur er aan gewoon was, verloren zij al hunne kracht.

Hoewel de benaauwdheden gedurende mijne *magnetische* behandeling bedaard waren, keerden zij echter naderhand met verdubbelde hevigheid terug. Ik durfde het dus niet wagen verdere proeven te nemen. De deugdzame huisvader en mijn beste vriend sleepte zijn sukkelend leven nog voort tot den 11 Februarij, 1831, wanneer hij door den dood van zijne kwalen verlost werd. Zijne assche ruste in vrede!

G E N E Z I N G

VAN EENE

KWIJNENDE LEVERZIEKTE,

VERVOLGD MET

VERLAMMING GEPAAARD.

VAN DEN RAND DES GRAFS GERED.

Mejufvrouw H. TROMP HEINS, had reeds sedert bijna zes jaren aan de bovengenoemde kwalen gelaboreerd. Gedurende de vier laatste was zij aan de onderste ledematen geheel verlamd, en bijgevolg bedlegerig geweest. Haar vleesch was tot op de beenderen uitgeteerd, en zij vertoonde zich als een levend geraamte. Van tijd tot tijd ondervond zij hevige kramphoesten; haar lever was tot een harde klomp uitgedroogd en duidelijk voelbaar.

De lijderes gebruikte bijna geen voedsel meer, hare ontlasting en waterloozing waren van geene beteekenis; slechts zelden genoot zij een enkel uur

nachtrust, terwijl zij van tijd tot tijd door teeringachtige sluipkoortsen werd gefolterd. Onder het hoesten gaf zij etterachtige stoffen op, gelijk zulks plaats heeft bij lieden, die aan kwijnteeringen laboreren.

In zulk een' ellendigen toestand, waarbij alle hoop ijdel scheen te zijn, bevond zich de lijderes, toen zij onder mijne behandeling kwam, doch eer ik van deze spreek, wil ik een oogenblik stilstaan bij de oorzaak, welke deze verschrikkelijke kwalen had voortgebracht, op dat een ieder zich in het vervolg voor dergelijke rampen moge hoeden.

De lijderes was van hare geboorte af zeer gezond geweest, en tot haar zestiende jaar toe als een veel beloovend meisje opgewassen.

Op zekeren dag eene wandeling met hare moeder doende, en het huis van haren gewonen geneesheer, den heer LUBER, moetende voorbijgaan, zeide de moeder: • laat ons eens even bij den doctor aanstappen, en een huismiddeltje vragen om den stoelgang te bevorderen. Bij den doctor gekomen, gaf zijn Ed. een recept in plaats van een huismiddel op, en deszelfs uitwerking had de noodlottigste gevolgen. Mejufvrouw TROMP HEINS gebruikte het middel, doch had er zulke sterke ontlasting van gehad, dat zij er zich geheel door verzwakt gevoelde, en het bed moest houden. Nu liet de heer LUBER haar nog gedurende zes weken purgeren; en hierdoor was zij zoodanig uitgeput, dat zij in eene volslagene verkwijning verviel.

Zoodanig was de eerste oorzaak, van haar noodlottig zesjarig lijden. Zij droeg thans eene fontenel op de borst, doch wjl dezelve hierdoor geheel uitgemergeld was, liet ik de wond toegaan.

Na dat de diep ongelukkige lijdere gedurende een' zoo langen tijd met het volste vertrouwen op haren geneesheer, was blijven medicineren, en zich nu werkelijk op den rand des grafs bevond, besloot men eindelijk zich tot het *magnetismus* te wenden. Ik werd dus door den vader der lijdere uitgenoodigd, om mijne bewerking aan haar te beproeven, en wel op haar eigen bijzonder verlangen, daar zij zich zeer veel goeds van het *magnetismus* voorstelde, en zeker meende dat zij spoedig *somnambule* zoude worden. Ik verkeerde ook in die zelfde verwachting, doch vond mij bij de behandeling weldra teleurgesteld.

Op den 26 October, 1828, nam ik de eerste proef met het *magnetismus*, en wel des avonds ten zes ure. Daar de lijdere zeer zwak was en niet zonder teeringachtige koortsen, rigtte ik mijne bewerking in met eene laauwe, zeer zachte, inwerkende kracht. Ik bepaalde mijne krachten meest tusschen de schouderbladen, langs den ruggestreng benedenwaarts, achter de borst en maag heen, ten einde geen gevaar te loopen van een' kramphoest te verwekken, en hierdoor de long nog meer te verzwakken, en misschien eene bloedspuwing te veroorzaken, waartoe de *patiente* allen aanleg had. Zij scheen in den aanvang geen groot gevoel van de bewerking te ont-

waren. Van tijd tot tijd *manipuleerde* ik haar over de schouders, doch zonder aanraking, met eene doorstroomende kracht. Dit veroorzaakte wel eenige zachtheid in de ademhaling, doch hare oogen bleven strak open op mij gevestigd, zonder dat zij de minste geneigdheid tot slapen scheen te bespeuren. Het gevoel van warmte was ook zeer gering.

Na dat ik omtrent een uur met de lijdere bezig geweest was, staakte ik mijne behandeling tot den volgenden dag. De *patiente* had van deze eerste bewerking slechts zeer weinig gevoel, zoe dat ik mij in mijne verwachting van geschiktheid tot het *somnambulismus* bedrogen vond. Haar ligchaam was zoo verarmd en uitgedroogd, dat er niets dan het vel en de beenen overschoot, doch haar gelaat was integendeel blozende en zelfs opdragtig.

Ik behandelde de lijdere vervolgens alle dagen, meermal geregeld op het zelfde uur. Na dat ik dus gedurende eenige dagen met haar voortgesukkeld had, kreeg zij eene zachte uitwaseming onder de bewerking. Doch daar haar gestel zoo uitgemergeld was, hield deze gewenschte aandoening al spoedig weder op. Ik spande intusschen langzamerhand mijne krachten sterker aan, en de bewerking duurde somtijds twee geheele uren, eer ik eenige verdere uitwerking ontwaarde, dan enkele aangename zuchten. Daar nu de slepende koortsen haar gestel bleven ondermijnen, besloot ik haar tweemaal daags te *magnetiseren*, en nam ook nog eene raadple-

ging met mijne voormalige *somnambule*, mejuffrouw STEFFENS te *Rotterdam*, welke dan ook de noodige hulpmiddelen opgaf, om de herstelling te voltooijen. Zonder den raad dezer buitengewone persoon, geloof ik dat de genezing mijner *patiente* groote zwaarigheid zoude aangetroffen hebben, intusschen was die raad zeer eenvoudig, doch de beroemde BOERHAVEN heeft reeds gezegd dat eenvoudigheid het kenmerk is van de waarheid (1).

Intusschen bleef het met de zieke nog steeds vallen en opstaan, en zoo wij den eenen dag meenden eenige beterschap te bespeuren, schenen wij den volgenden weder evenveel terug gegaan, en de koortsen, benaauwdheden en pijnen verhieven zich op nieuw, zoo dat ik menigmaal op het punt stond om den moed te verliezen, schoon de *patiente* zelve, zoo wel als hare ouders, steeds de levendigste hoop bleef koesteren. Meer dan eens moest ik mij verwonderen over hun geduld en de groote mate van vertrouwen, waarmede dit gansche huisgezin mij behandelde. Nooit hoorde ik een enkel woord, dat naar ontevredenheid zweemde, wegens de geringe vorderingen die de beterschap maakte, en desniettegenstaande had men reeds groote kosten met het *magnetismus* gemaakt, zoo dat wanneer men mij zelven afgevraagd had, wat ik van de zaak dacht, ik mij verplicht zoude gerekend hebben, om de staking der verdere behandeling aan te raden.

(1) *Simplex sigillum Veri.*

Menigmaal had ik reeds bij mij zelven besloten hier over met den vader te spreken, doch telkens werd ik hierin terug gehouden, door de tevredenheid welke de lijderes en hare ouders mij betoonden. Zij redeneerden namelijk over de zaak op eene allezins verstandige wijze. » Hebben wij zoo vele jaren, » dachten zij, » de gewone geneeskunde beproefd, zonder eenige beterschap te ondervinden, waarom zouden wij dan ook niet het uiterste met het *magnetismus* beproeven? » Zij stelden hun vertrouwen op de goddelijke Voorzienigheid, voor welke niets te wonderlijk is, en zijn ook in hunne verwachting niet teleurgesteld geworden.

Schoon de lijderes aanhoudend onvatbaar bleef voor het *somnambulismus*, waarvan ik mij in den aanvang zoo veel had voorgesteld, begon zij echter langzamerhand in krachten toe te nemen, en nadat ik haar gedurende vijf maanden, meestal tweemaal daags, bewerkt had, was zij werkelijk zoo ver gevorderd, dat zij weêr het vertrek op en neder konde gaan, ofschoon nog met moeite.

Juist één dag na de zes maanden, viel de *patient*e eindelijk in den *magnetischen* slaap, te weten in zooverre, dat zij hare oogen sloot en insluimerde, doch toen zij ontwaakte had zij bewustheid van alles wat men haar gevraagd had. Zij rekte zich sterk uit, en ik was genoodzaakt haar de oogen weder te openen, gelijk veelal bij *somnambules* het geval is. Er is geen twijfel aan of deze sluimering heeft haar veel verkwikt, en

lus tot hare herstelling medegewerkt, doch zij werd niet helderziende genoeg, om haar over haren eigenen toestand te kunnen raadplegen.

De genezing nam nu van lieverlede toe, en de krachten verbeterden zich; eerlang was de lijdere zoo ver, dat zij het huis konde verlaten en eene wandeling doen, eerst binnen en vervolgens buiten de stad; eindelijk, na dat ik gedurende een jaar over haar gepractiseerd had, meende ik haar als volkomen hersteld te kunnen beschouwen. Hoe gelukkig en dankbaar de ouders en de herstelde lijdere zelve zich toen gevoelden, behoef ik mijne lezers niet te schetsen. Van dit voor mij zoo streeklende gevoel getuigt de attestatie, waarmede de heer TROMP HEINS mij vereerde, en die ik hier woordelijk laat volgen; geenszins als wilde ik daarmee pronken, maar alleen om den lezer een onloochenbaar bewijs te geven, om de waarheid van dit verhaal.

Wij ondergeteekenden verklaren en bevestigen, ten bewijze der waarheid, het navolgende attest met onze handteekening.

Dat onze dochter, met name HEMMONIA, tot den ouderdom van circa 16 jaren gezond en voordeelig is opgewassen, dan van dien tijd verviel zij in eene ons onbekende kwijning, zoo dat wij besloten onzen braven en kundigen arts over haren toestand te consuleren, en haar aan zijne behandeling over te geven; dan haar toestand verergerde van stap tot stap, elke straal van hoop verdween voor opvol-

gende donkerheid. Hare krachten bezweken tot dien graad, dat zij, als geheel krachteloos, ruim drie jaren uit het bed op eene stoel door ons is gedragen. Zoodat wij, na onafgebroken vijf jaren en circa zes maanden *medicinale* hulp aangewend te hebben, eindelijk, na dat wij gehoord hadden dat de heer B. J. MEIJER, *magnetiseur* (als toen wonende te *Rotterdam*,) zich hier bevond, besloten gemelden heer MEIJER te verzoeken om te beproeven, of er door het *magnetismus* voor ons diep lijdend kind redding zoude kunnen bestaan. De heer MEIJER heeft minzaam voldaan aan onze verlangende begeerte.

De uitslag is onze verwachting verre te boven gegaan, zij, die wij als eene verlamde moesten dragen, begon na vijf maanden bewerkens lanzaam in huis te gaan, en na negen maanden bewerkt te zijn, wandelde zij in en buiten de stad, waar zij het verkoos.

Voorder op den dag, na twaalf achtereenvolgende maanden bewerkens, achtte de heer MEIJER zijne (in der daad groote) taak, ter herstelling zijner *patientie*, als volbragt, met het voor ons gelukkig gevolg dat wij tot heden ons met de vernieuwde gezondheid onzer dochter mogen verblijden.

Opentlijk en zonder de minste vleijerij betuigen wij den heer MEIJER onzen hartelijken dank. Ja, die uren heugen ons en zullen niet ligt door ons worden vergeten, wanneer gij ten onzent kwaamt, daar wij u waarden als het middel in Gods hand

om onze tranen te doen verwisselen in dankbare
lofgezangen. Eere brengen wij den heer MEIJER
toe, en wij verklaren voor God en menschen: wij
zeggen niets te veel.

(Get.) A. TROMP HEINS,
AMSTERDAM, MARIA PETRONELLA HEINS,
den 15 Nov. 1832. geb. VALLET.

Ik kan van deze belangrijke behandeling, welke
mij buitendien zoo veel genoeg verschaft heeft,
niet afstappen, zonder den lezer te herinneren, dat ik het
geluk gehad heb in de persoon van mejufvrouw TROMP
HEINS eene telg te redden uit het beroemd ge-
slacht van den dapperen, hollandschen admiraal
CORNELIS TROMP, want haar vader is de laatste af-
stammeling van dien doorluchtigen zeeheld, aan
wien het vaderland zulke groote verpligting heeft,
en wiens roem eeuwig duren zal. Indien het waar-
heid is, gelijk de vrome JUNG-STILLING gelooft, dat
de zielen der afgestorvenen kennis dragen van
hetgene op deze aarde voorvalt, dan gewis zal de
geest van den grooten TROMP zich in de zalige ver-
blijven, die hij thans bewoont, nog verheugen over
het geluk, dat zijne kinderen door Gods zegen op
deze aarde is beschoren.

MISLUKTE BEHANDELING.

VAN EENE

UITDROOGENDE

EN

KWIJNENDE LEVERZIEKTE.

Nam ik met een vrolijk en dankbaar gemoed de pen op, om de beschrijving der voorgaande merkwaardige genezing ten papiere te brengen, diepe treurigheid bevangt mij, nu ik mij genoodzaakt vind het verhaal te doen van de mislukte behandeling eens jongelings, die mij door zijne voortreffelijke hoedanigheden de hoogste achting inboezemde, en dien ik het ongeluk gehad heb voor zijne kwaal te zien bezwijken. Het valt den menschlievenden arts zoosmartelijk te zien dat alle zijne aangewende pogingen tot redding zijner natuurgenooten vruchteloos zijn, maar onze wegen zijn niet Gods wegen, en het betaamt den mensch in zijn bestuur vertrouwelijk te berusten en zich te troos-

ten met het denkbeeld van zijne plicht betracht te hebben.

De heer JAN VAN SPREKENS, Bd. Zoon, die den ouderdom van twee en twintig jaren bereikt had, *laboreerde* reeds sedert meer dan twee jaren aan de bovengenoemde kwaal. Alles wat de geneeskunde vermogt had men vruchteloos tot zijne redding beproefd, doch zijn kwijnende toestand nam langzamerhand toe, zoo dat hij eindelijk tot op het gebeente was uitgedroogd, en van tijd tot tijd door sluipkoortsen nog meer afgemat werd. Bij zoo veel lijdens behield hij echter een opgeruimd gestel en een' vrijen, onbevangen geest, het welk hem alleen in staat stelde om zijn lot met gelatenheid te dragen. Na alle andere middelen uitgeput te hebben, besloot men zich tot het *magnetismus* te wenden en te zien of door het zelve nog redding te vinden was. De heer DROZ, med. doct. alhier, gaf daar toe gewillig zijne toestemming, en is vervolgens meer dan eens bij mijne behandeling van den lijder tegenwoordig geweest.

Ik ving mijne bewerking aan op den 11 September, 1831. De *patient* geraakte onder dezelve niet in slaap, doch bevond zich anders vrij kalm en gevoelde zich na dezelve zeer verkwikt. De geneesheer vond bij het onderzoeken der pols dat zij voller en gematigder was dan gewoonlijk, zoo dat de aanvang ons de schoonste hoop voor het vervolg scheen te belooven. Ik ging vervolgens dagelijks met mijne behandeling voort, doch de natuur scheen

zich aan het *magnetismus* te gewennen, en de vorderingen die wij maakten, beantwoordden geenszins aan het gene wij ons in den aanvang hadden voorspeld.

Tot aanwending van meerdere kracht besloot ik nu den *patient* tweemaal daags te *magnetiseren*; hierdoor en door de middelen, welke hem volgens het voorschrift van den geneesheer werden toegediend, gingen wij aanvankelijk ook weder vooruit, en de beterschap des *patients* echeen blijkbaar; reeds gaven wij ons aan de aangenaamste hoop over, toen, helaas! de sluipkoorts, die den lijder martelden, zich weder verhieven en zijn gestel op nieuw onderdrukten. Nu namen de krachten van dag tot dag af, en ik zoude reeds destijds alle hoop verloren hebben gegeven, wanneer de ondervinding mij niet geleerd had, (gelijk men in het voorgaande geval heeft gezien) dat in het *magnetismus* eene onbezweken volharding de grootste zwarigheden overwinnen kan.

Ik bleef dus met mijne bewerking voortgaan tot op den 18 November. Nadat ik den lijder dien dag *gemagnetiseerd* had, gevoelde hij zich eerst eenigzins opgewekt, doch plotseling vertoonde zich eene verandering, en het scheen als of de tijd naderde waarop de ongelukkige jongeling het einde van zijn langdurig lijden zoude zien. Hij zelf gevoelde dat de tijd nabij was, en met eene zachte stem, om zijne familie niet te bedroeven, vroeg hij mij: » Vader MEIJER, — dien aandoenlijken naam gaf hij mij altoos — » vader MEIJER, wat denkt gij van mijn?

toestand?" — vriend, »antwoordde ik hem,» uw tijd schijnt te naderen, wij zullen van elkander moeten scheiden. Zoekt nu in tijds uwen waren geneesmeester, die niet slechts het ligchaam redden maar ook de onsterfelijke ziel behouden kan. Het is hier gedaan, bereid u dus voor de toekomst.»

Hierop nam de brave jongeling van mij en van den doctor, die bij dit treffend tooneel tegenwoordig was, afscheid, en bedankte ons voor al de zorgen, die wij aan hem besteed hadden. Vervolgens wendde hij zich tot zijne moeder, schoonbroeder en zuster, alles met die edele bedaardheid, welke het christendom alleen schenken kan. Het was een alleraardoenlijkst oogenblik.

De ongelukkige vader, die in hem zijn' oogappel — zijn' eenigen zoon verloor, was destijds zelf ziek, en om de aandoening niet te vermeerderen, had de lijder van hem afzonderlijk afscheid genomen.

Deze sukkelde nog twee dagen voort, en gaf eindelijk op den 20 November, des morgens ten drie ure, zijn leven terug aan Hem, van wien hij het eenmaal ontvangen had.

Zijne nagedachtenis zal mij steeds dierbaar zijn.

MAGNETISCHE GENEZING

V A N

K R A N K Z I N N I G H E I D.

De Heer W. HARTING, toen koekebakker te *Schiedam* en thans te *Utrecht* woonachtig, had den ouderdom van 19 jaren bereikt, en was sedert eenige maanden door bovengemelde kwaal aangetast. Hij was altoos een deugdzaam en oppassend jongeling geweest, en de regterhand van zijn' vader, in deszelfs drukke bezigheden. Van 's morgens vroeg tots' avonds laat zag men hem aan den arbeid in de bakkerij, terwijl hij zich verder aan niets scheen te bekreunen. Het lezen van godsdienstige boeken was zijne eenige uitspanning; overigens was hij gezond van lichaams-gestel, zoo dat er geene de allerminste gedachte kon bestaan, dat hij gevaar liep van eene zoo vreesselijke ziekte, als de bovenvermelde. Plotseling echter werd hij, ten gevolge van een' schrik, door dezelve aangetast. Hij riep in het midden van den nacht zijne ouders en verdere huisgenooten op, en liet de ove-

rige bloedverwanten, die zeer talrijk waren, mede bij zich ontbieden. Toen allen bij een gekomen waren sprak hij hen, niet met verwarde redenen, doch in een' ernstigen toon en schijnbaar met gezonde taal aan, ofschoon zijne woorden genoegzaam aantoon- den in welk een' beklagenswaardigen toestand hij zich bevond. Hij verklaarde namelijk dat hij van deze aarde zou oprijzen en in den Hemel opgenomen worden, want dat hij de ware Christus, de Zalig- maker der wereld was. Hierop nam hij van allen een ernstig en plegtig afscheid, en sprak ieder over- eenkomstig zijne omstandigheden aan, in zulk een' gepasten en hooggestemden toon, dat hij de grootste geleerdheid scheen te bezitten, en men wezentlijk ie- mand scheen te hooren, die eene hoogere roeping ontvangen had. Het is onmogelijk de verbazing te schetsen, welke deze aanspraak bij al de toehoorders te wege bragt: in het eerst wist niemand wat men denken moest, en men beschouwde de zaak als een' droom, zonder nog aan krankzinnigheid te kunnen denken; eindelijk, toen men eenigzins tot zich zelve gekomen was, sprak de vader van den ongelukkigen jongeling hem op eene zachtzinnige wijze aan: » waar dwaalt gij heen, lieve jongen? Hoe kunt gij u zoo iets in het hoofd halen? gij weet immers wel be- ter, en dat gij mijn zoon, mijn brave werkman zijt? » enz. Deze woorden maakten een' geheel an- deren indruk op den lijder, dan men natuurlijk had moeten verwachten, want in plaats van zich te laten gezeggen, en zijne geestverbijstering in te zien,

werd deze boos, begon zichzelve te verwenschen, en riep: „nu ben ik voor eeuwig verloren; nu is er voor mij geene zaligheid meer! Zoodra ik buiten ga, zal ik in de eeuwige verdoemenis worden overgebracht!“

Van dit oogenblik af werd hij menschenschuw en zeer boosaardig; hij trachtte een einde aan zijn leven te maken, bemoeide zich niet meer met zijne werkzaamheden en was bijna ongenaakbaar geworden. Op zijn vader en zijne moeder was hij het ergste gebeten, en men was genoodzaakt hem dag en nacht te bewaken. Zoodra de doktor of iemand zijner betrekkingen in huis kwam, sloot hij zich zelve op, en was dan niet te genaken. Intuschen was alles wat hij sprak, hoe verkeerd van zin ook toch altoos zeer zamenhangend, en iemand die met zijne omstandigheden niet bekend was, zoude zijne ongelukkige ziekte niet vermoed hebben. Nachtrust genoot hij in het geheel niet, en er was zelfs niet aan te denken om hem te bed te doen gaan.

In dezen toestand bleven de ouders eenige maanden met hem voortsukkelen, vruchteloos hopende dat de gewone geneeskunde den lijder misschien nog zoude kunnen herstellen, doch zijn toestand werd gedurig erger. Hij verwaarloosde zichzelve geheel en al, zijn hoofd zag er monsterachtig uit; aan havenen of wasschen was niet te denken, en hij was vol ongedierte en andere onreinheid. Harde middelen tegen hem aan te wenden kon der liefhebbende ouders niet van het hart: hij was hun altoos een

deugdzame zoon geweest, van wien zij niets anders dan liefde en gehoorzaamheid ondervonden hadden, en wiens tegenwoordig, ellendig lot hun dus thans ook te diep trof, dan dat zij het door eene harde behandeling nog zouden hebben kunnen verzwaren.

Op aanraden, of ten minsten met toestemming, van hunnen geneesheer, besloten de ouders nu den invloed van het *magnetismus* te beproeven, en ik werd hiertoe door den vader uitgenoodigd. Ten gevolge van dit verzoek begaf ik mij in Augustus van 1820 naar *Schiedam*, doch in het huis gekomen zijnde, had de lijder mij naauwlijks in het oog gekregen, of hij vluchtte dadelijk naar het geheim gemak, en sloot zich daar op. Ik hoorde dat hij zeer boosaardig was: hij knerste op de tanden en gaf andere blijken van kwaadheid. Schoon de geslotene deur zich tusschen hem en mij bevond spande ik al mijne krachten op hem in, en scheen veel invloed op hem te hebben, want ik bemerkte dat hij van lieverlede tot bedaren kwam. Ik liet vervolgens een' timmerman komen, die de hengsels losmaakte en de deur uitligtte, en tastte den lijder toen met hevige krachten aan. Hierdoor werd hij als het ware eenigzins bedwelmd, of ter neder gezet, ten minsten hij was mij zeer onderworpen. Ik geleidde hem nu in een vertrek, en sneed zelf zijn haar af, dat als van een' wildeman op zijn hoofd stond; dit liet hij gewillig toe, gelijk ook verder het reinigen van zijn aangezicht, handen, enz. De geneesheer en de familie waren bovenmate verwonderd over de de gun-

stige nitwerking, welke het *magnetismus* reeds van den eersten aanvang af op den lijder had.

Den volgenden dag herhaalde ik mijne bewerking. Ik vond den *patient* reeds veel meer bedaard: hij verwijderde zich niet bij mijne aankomst, en liet zich geduldig *magnetiseren*, schoon hij onder de bewerking inwendig zeer boosaardig scheen: hij knerstte van tijd tot tijd op de tanden, en bleef volkomen in den wakenden toestand, zoude eenige neiging tot slapen te toonen. Na mijne bewerking een uur voortgezet te hebben, staakte ik dezelve tot den volgenden dag, en liet den *patient* nu reeds in veel kalmer toestand, deze liet zich vervolgens wasschen en reinigen, doch genoot den volgenden nacht nog geene rust, ook bleef zijne gansche zinsversbijstering voortduren, dat namelijk zijne ouders hem ongelukkig gemaakt hadden, en dat hij, zoodra hij de deur uitging, in de lucht zoude opgenomen worden.

Ik bewerkte den *patient* nog driemalen te *Schiedam*, en toen was hij reeds zoo ver gevorderd, dat hij naar *Rotterdam* kon overgebracht worden, in welke laatste stad ik destijds woonachtig was. Hij begon nu van het denkbeeld, dat hij in de lucht zoude opgenomen worden, terug te komen, doch bleef overigens nog even verbijsterd.

Ik vervolgde mijne behandeling thans geregeld elken dag; de *patient* gaf nog gedurig teekenen van boosaardigheid: hij knerstte op de tanden, ja, greep mij somtijds gevoelig aan, zoo dat ik genoodzaakt was de bewerking te staken, en ook nu en dan wel

door angst bevangen werd, daar mij mijne vorige behandeling van dolheid en watervrees (in het eerste deel van dit werk beschreven,) nog versch in het geheugen lag, en ik wist welk gevaar de *magneteur* daarbij loopen kan. De jongeling was buiten dien sterk gespierd, en bezat meer dan gewone lichaams krachten.

Ik nam dus bij de volgende bewerking twee sterke mannen bij mij, en plaatste dezelve aan beide zijden van den *patient*, ten einde mij in geval van nood bij te staan, door deze voorzorg bevond ik mij ook in staat de behandeling met veel meer gerustheid voort te zetten.

De toestand van den lijder werd nu van dag tot dag oogenschijnlijk beter. Hij begon zijne nachtrust terug te krijgen; zijne gunstvermogens keerden weder, en na gedurende zes weken door mij behandeld te zijn, was hij volkomen hersteld, gelijk hij nog tegenwoordig eene volkomene gezondheid geniet.

ANDERE GENEZING

VAN

K R A N K Z I N N I G H E I D.

De zoon van den heer KEIZER, op de bloemgracht te *Amsterdam*, had zich reeds sedert ruim een jaar in een' sukkelenden toestand bevonden, welke dermate toenam, dat de ziekte eindelijk tot volkomene krankzinnigheid oversloeg. Sometijds was de *patient* als geheel wezenloos, doch tusschenbeide had hij vlagen van boosaardigheid, welke somtijds zoo hevig waren, dat men genoodzaakt was hem te binden, en hem dag en nacht te bewaken. Gelijk het doorgaans bij krankzinnigen gaat, dat zij op diegenen, welke zij anders het meeste beminnen, het felste gebeten zijn, zoo gebeurde het ook hier: de ongelukige kon zijne eigene moeder volstrekt niet dulden. Daar zijne woede gedurig toenam, en hoogst gevaarlijk begon te worden, bedacht men nu hem in eene soort van kribbe of bedstede te plaatsen, waarin hij met vier lederen riemen aan armen en beenen geboeid

lag. Van deze kreb knaagde hij , als een wild dier , het hout met zijne tanden af ; ter wijl hij onophoudelijk , zoo wel des nachts als bij dag een zacht en zingend geluid maakte , gelijk de stem van een kind ; al wat hij sprak was altoos in dien zelfden toon.

In dezen rampzaligen toestand wendde men vruchteloos alle de middelen der gewone geneeskunde aan. In plaats van te verbeteren , verergerde de toestand des lijders van dag tot dag , en nu besloot men mij uit te noodigen om het *magnetismus* aan te wenden. Ik voldeed hieraan zonder aarzeling , in weêrwil van het gevaar , dat mij misschien dreigde ; en mijne eerste bewerking had plaats op den 28 Februarij , 1831. Het akelig zingend of kermend geluid , dat de lijder maakte , trof mij in den beginne geweldig , en hinderde mij ten sterkste in de uitoefening mijner krachten. Zelfs toen ik mij weder verwijderd had , klonk mij dat nare geluid nog in de ooren : ik hoorde het dag en nacht.

Van deze eerste behandeling bespeurde ik slechts weinige uitwerkselen. Het geluid hield onafgebroken aan , maar de lijder had toch eenige uitwasming , en loosde van tijd tot tijd eene aangename zucht. Ik hield deze bewerking gedurende een uur vol , en staakte dezelve toen , tot den volgenden dag. De lijder bragt intusschen weder een' zeer onrustigen nacht door , en ik trof hem weder in denzelfden ellendigen toestand aan. Bij de tweede bewerking , die op het zelfde uur plaats had , merkte ik

als de eenige bijzonderheid op, dat de pols van den *patient* iets kalmer en geregelder was.

Op de zelfde wijze bleef ik gedurende vijf dagen voortgaan, en bespeurde toen dat het aangezigt van den lijder aan de linkerzijde begon op te zwellen, als af er eene verzwering plaats had. Het akelige geluid begon nu ook te verminderen, en men kon bemerken dat de *patient* zware pijn had, gedurende de *magnetische* behandeling; hij was stuipachtig in de oogen. Tegen de verzwering werden gewone pappen gebezigd, en dezelve brak reeds den volgenden dag in den mond door, en ontlastte eene etterachtige stof. Binnen twee dagen was dit ongemak hersteld.

De lijder begon na langzaammerhand zijne bewustheid terug te krijgen. Hij klaagde over pijn in het hoofd en aangezigt; het kermend geluid hield geheel op, en wij besloten nu zijne boeijen aan de handen gedurende den dag te slaken, 't welk vervolgens, toen het bleek dat zulks zonder gevaar geschieden konde, ook aan de voeten plaats had.

Na de veertiende behandeling was de lijder reeds zóó ver gevorderd, dat hij over dag zijn bed kon verlaten, en dat hij des nachts eene gewenschte rust genoot. Vier dagen later deed hij, onder behoorlijk opzicht, eene kleine wandeling, doch betoonde zich op de straat nog zeer menschenschuw. Hoe gunstig het *magnetismus* ook op hem scheen te werken, was hij echter niet vatbaar voor den slaap, en hij ondervond slechts eene zachte uitwaseming.

Ik heb het reeds vroeger opgemerkt en herhaal

dat men zich zeer bedriegt, wanneer men onderstelt dat de *magnetische* slaap of het *somnambulismus* volstrekt noodzakelijk is tot herstelling der lijders; dezelve zijn integendeel geheel onverschillig. Wanneer men slechts eene doorstromende warmte kan daarstellen, geneest de natuur zich van zelve, en ik heb aan veel meer kranken zonder *somnambulismus* de gezondheid weder mogen geven, dan met hetzelfde, zoo dat ik mij om dit verschijnsel nimmer bekreun, dan alleen in gevallen, wanneer de *patient* aan onbekende kwalen *laboreert*, en hij dan in den *magnetischen* slaap in staat is om zichzelf te onderzoeken en de middelen ter genezing op te geven.

De toestand des lijders verbeterde van dag tot dag, en na dertig behandelingen, en dus in eene maand tijds, was hij volkomen hersteld. Ik vond het toen onnoodig langer met het *magnetismus* voort te gaan, en staakte mijne bewerking. De heer KEIZER geniet nog heden de volkomenste gezondheid.

Minder gelukkig was zijn broeder. Deze *laboreerde* aan kramp in de longen en hooggaande benaauwdheden in de borst. Het was op aanraden van zijn' geneesheer, dat hij het *magnetismus* beproefde.

Ik behandelde hem het eerst op den 6 Mei 1831, en het scheen reeds bij de eerste bewerking, dat de onderneming met het beste gevolg bekroond zoude worden; zijne benaauwdheden verminderden

blijkbaar en na eene bewerking van veertien dagen was hij reeds zoo verre gevorderd, dat hij zijne gewone bezigheden konde hervatten.

Ik bleef dus in vol vertrouwen, dat mijne behandeling het gewenschte gevolg had, en dat de lijder werkelijk van zijne kwaal hersteld was. Daar er intusschen nog steeds eene vermoeidheid op de borst overbleef, werd het na verloop van zes weken noodig geoordeeld, dat de *patient*, ter herstelling zijner gezondheid, eene reis deed. Dit had echter een verkeerd gevolg. De lijder was bij zijne terugkomst sterk achteruit gegaan, en besloot nu nogmaals zijne toevlugt tot de gewone geneeskunde te nemen; doch zijn toestand verergerde van dag tot dag. Kort voor zijnen dood, werd ik nog ontboden, doch het was te laat, hij kon het *magnetismus* niet meer weêrstaan, en bezweek in het laatste van het vorige jaar.

Bij de opening van het lijk bleek het dat het hart versteend was.

MISLUKTE BEHANDELING

VAN

K R A N K Z I N N I G H E I D.

Hoe sterk de beide hierboven medegedeelde voorbeelden van herstelde krankzinnigheid ook voor de *magnetische* kracht mogen pleiten, acht ik mij verplicht der waarheid hulde te doen, en te erkennen dat dit in vele opzigten zoo heilzaam middel, tegen die noodlottige ziekte niet onfeilbaar is, gelijk mij, helaas! bij eigene ondervinding is gebleken. Ik laat dus hier een voorbeeld volgen van eene mislukte behandeling, in welke ik mij, bij de vleijendste vooruitzigten in mijne hoop bedrogen heb gevonden.

De heer MEIJERT VAN IDSINGA, 16 jaren oud, behuwd zoon van den WelEd. heer A. DU BOIS, Heer van *Kronenburg* enz., laboreerde reeds sedert jaren

aan bovengemelde ziekte. Men schreef zijn ongeluk toe aan een' douwwurm, dien hij in zijne jeugd aan het hoofd had gehad, en welke door de gewone middelen genezen was. Allen meenden, dat de kwade vochten, die geene uitwaseming hadden, in het hoofd waren geslagen, en dat de kwade dampen thans op de hersenen werkten (1), doch hij was reeds van zijgeboorte af zwak van vermogens geweest. Alles, wat de geneeskunde vermag had men vruchteloos in het werk gesteld, en ten laatsten besloot men ook het *magnetismus* te beproeven.

De lijder werd op den 24 Maart, 1827, tot mij gezonden, en geheel onder mijn opzicht gesteld. Ik sloeg hem, zoo wel des nachts als bij dag, naauwkeurig gade, en bemerkte dat hij des nachts stuipen had. Twee dagen na zijne aankomst nam ik met hem de eerste *magnetische* proef. Zijn gestel was zeer stroef en gevoelloos, zoo dat ik eene maand later het noodig oordeelde hem tweemaal daags te behandelen, waar door de uitwerkselen meer blijkbaar werden. Somtijds werd de lijder zeer boosaardig, dan vloekte hij geweldig, en sloeg in het rond van zich af, maar die vlagen bedaarden al spoedig, en dan zag hij bleek als een doode, en was geheel uitgeput. Deze verschillende uitwerkselen deden mij

(1) Ik heb meer dan eens gedacht of het niet nuttig zoude zijn hem met een ander kinds douwwurm in te enten, gelijk men zulks met de koepokstof doet.

op eene goede uitkomst hopen, gelijk de geestvermogeus van den lijder in der daad blijkbaar in kracht toenamen.

Ik nam nu een' onderwijzer aan om den *patient* langzamerhand, doch zonder inspanning of vermoeijing, door het onderwijs in lezen en schrijven, behulpzaam te zijn in de ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens; daarna liet ik hem, tot het zelfde einde, het kunstdraaijen leeren, en bragt het hierbij zóó ver, dat hij in staat was om alleen naar zijn' winkel te gaan en weder naar huis te komen, zoo dat de overwinnig behaald scheen. Onder mijne bewerkingen, die ik intuschen geregeld voortzette, viel hij wel in den *magnetischen* slaap, doch werd geen goede *somnambule*; op alles wat ik hem vroeg, antwoordde hij niet anders dan neen of ja.

Ik pleegde nu raad over hem met verscheidene *somnambules*, die bijna allen ten opzigte van zijn' toestand overeen kwamen, doch wier hulp tot volkomene herstelling ontoereikend scheen. Op deze wijze bleef ik een geheel jaar lang met den lijder voortsukkelen; zijn toestand was wel veel verbeterd, doch zijne wezenloosheid bleef voortduren. Veel zoude ik hier over de afwisselende verschijnselen en toevallen, die ik bij den lijder opmerkte, kunnen zeggen, doch dit doet niets ter zake; het is genoeg aan te toonen, dat wanneer de geestvermogens niet werkelijk in den mensch (schoon niet ontwikkeld) bestaan, het *magnetismus* geenszins in staat is om den geest te scheppen; het bezit slechts de kracht om

dien geest, dáár waar hij onderdrukt is, op te wekken.

Ik was genoodzaakt van de verdere behandeling des lijdens af te zien, daar ik, na de overtuiging bekomen te hebben van niet geheel te zullen flagen, er eene gewetenszaak van maakte zijne bloedverwanten, hoe vermogend ook, op verdere kosten te jagen.

ANDERE MISLUKTE BEHANDELING

VAN

KRANKZINNIGHEID.

De heer JAN MEIJER, te *Schiedam* woonachtig, die den ouderdom van 32 jaar bereikt had, was reeds sedert zes jaren door dezelfde ongelukkige ziekte aangetast geweest. Zij was het gevolg was een' zwaren schrik en van een sterk moeilijk maken, waardoor zijn bloed hevig aan het gesten was geraakt.

Deze ongelukkige verbeeldde zich in zijne dwaasheid allerlei grillen: hij zeide dat hij de eenige keizer was van de gansche aarde, en dat hij in grootheid alleen voor God behoefde te bukken; onder de zon was niets aan hem gelijk, en alles was zijn eigendom. Alle andere middelen vruchteloos aangewend zijnde, meende men tot het *magnetismus* te moeten overgaan; en ik werd uitgenoodigd om mijne *magnetische* krachten aan den lijder te beproeven.

Deze werd nu onder het opzicht geplaatst van zijn' broeder DAVID, die alle mogelijke zorgen voor hem

droeg, en dag en nacht met hem op de liefderijkste wijze bezig was. Ik ving mijne behandeling aan op den 24 Junij 1831; de eerste uitwerkingen scheenen zóó gunstig, als ik nog maar zeldzaam bij krankzinnigen had bijgewoond. De lijder liet zich niet slechts geduldig bewerken, maar het scheen hem zelfs veel goed te doen. Na de behandeling was hij zeer kalm; in het *gemagnetiseerde* water vond hij buitengemeen veel smaak: nog nooit heb ik iemand aangetroffen die, zelfs op verre na, zulk eene verbazende hoeveelheid van dat water konde gebruiken, zonder dat het hem benadeelde. Hier had juist het tegendeel plaats: hoe meer hij dronk, hoe meer het hem smaakte en hoe beter zijn toestand was. Ik laat hier achter eene naauwkenrige lijst volgen van de menigte flesschen *gemagnetiseerd* water, die de lijder een' geruimen tijd achtereen dagelijks, of liever in de vier en twintig uren, gebruikt heeft. Ik heb daarvan telkens aantekening gehouden, en er bestaan getuigen genoeg, die de waarheid zouden kunnen bevestigen.

De *patient* was reeds zóó ver gevorderd, dat hij naar zijne vrouw en kinderen begon te vragen, doch toen wij dachten dat hij spoedig geheel hersteld zoude zijn, werd hij van dag tot dag lastiger; hij wilde met geweld naar zijn huis terug keeren; behandelden wij hem met zachtheid, dan namen zijne inbeeldingen, waarvan ik hier boven eene schets gegeven heb toe, en werd hij in zijne dwaasheid als het ware gestijfd; — gingen wij hem tegen, dan werd

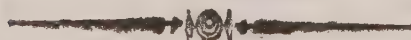
hij zoo verschrikkelijk boosaardig, dat het in der daad op vechten aankwam.

Onder zulke omstandigheden oordeelde ik het raadzaam de behandeling liever te staken; zoo dat de lijder op den 23 Augustus weder huiswrarts gezonden werd. Het was ook voor zijn' broeder niet mogelijk de zaak langer vol te houden, zonder er zijne eigene gezondheid aan op te offeren, want dag en nacht was hij met den lijder bezig. Ik vertrouw echter zeker dat zoo er niets bij de behandeling tuschenbeiden gekomen was, de *patient* werkelijk zoude hersteld zijn.

Ik sluit dit verhaal met de opgave van het water dat hij gedronken heeft, en hetwelk hij verklaarde hem lekkerder dan de beste wijn te smaken. Op die dagen, dat hij het minste gebruikte, was hij altoos het boosaardigste, en nooit heeft hij van de onbegrijpelijke hoeveelheid den minsten hinder gehad. Behalve dit dronk hij dagelijks nog wel drie groote spoelkommen met thee.

24 Junij 10 flesschen.	4 Julij 16 flesschen.
25 " 16 "	5 " 18 "
26 " 18 "	6 " 22 "
27 " 20 "	7 " 22 "
28 " 18 "	8 " 24 "
29 " 18 "	9 " 19 "
30 " 20 "	10 " 19 "
1 Julij 19 "	11 " 19 "
2 " 18 "	12 " 11 "
3 " 18 "	13 " 14 "

14 Julij	16 flesschen.	3 Aug.	19 flesschen.
15	13	4	15
16	16	5	17
17	11	6	12
18	19	7	15
19	15	8	10
20	16	9	15
21	19	10	10
22	12	11	15
23	14	12	15
24	15	13	14
25	17	14	17
26	15	15	15
27	19	16	15
28	6	17	15
29	11	18	16
30	15	19	7
31	17	20	15
1 Aug.	11	21	15
2	10	22	8

MAGNETISCHE BEHANDELING
EN GENEZING

VAN

ZENUWTOEVALLEN

EN

RUSTELOOZE BENAAUWDHEDEN.

Mejufvrouw REDDEHAZE, in de Wolvestraat alhier, *laboreerde* sedert twee jaren aan de bovengenoemde kwalen, en had gedurende al dien tijd vruchteloos baat bij de geneeskunde gezocht. Zelfs haar eigen vader, die een duitsch Doktor is, kon geene middelen vinden, welke in staat waren om haren toestand te verbeteren. Slechts zeldzaam genoot zij des nachts eenige uren rust, en was gedurig benaauwd en als gejaagd.

Het was op den 10 Februarij, 1830, dat zij onder mijne behandeling kwam; ik ving mijne eerste *magnetische* bewerking des avonds, om tien ure, aan. De lijderes geraakte al spoedig in eene zachte

sluimering, die echter telkens weder afgebroken werd; tusschenbeiden loosde zij eenige aangename zuchten, en scheen inwendig zeer kalm te zijn. Zij dronk twee glazen *gemagnetiseerd* water. Na de lijderes gedurende drie kwartier uurs *gemagnetiseerd* te hebben, staakte ik de bewerking tot den volgenden dag, als wanneer ik er op hetzelfde uur mede voort ging. Deze en de vier volgende behandelingen leverden dezelfde uitwerkselen op, doch in een' sterkeren graad.

Den 15 van dezelfde maand begon de behandeling eene belangrijker wending te nemen, en bleek het dat het *magnetismus* een' krachtigen invloed op het gansche gestel der lijderes uitoefende, zoo dat ik hoop mogt koesteren van haar door hetzelfde ook van hare kwaal te zullen genezen. Zij werd dien dag onder de bewerking zeer verwilderd en onrustig; hare ademhaling was zwaar, en zij scheen somtijds geheel bedwelmd, en opende en sloot hare oogen beurtelings. Zij gevoelde ook krampachtige pijnen op de borst en op de maag. Vermoedende dat er een toeval op handen was, zette ik mijne bewerking met kracht door, ten einde hetzelfde te doen uitkomen; nu werd de lijderes geheel bewusteloos; ik verdubbelde nogmaals mijne inspanning, en het gelukte mij het toeval met hevigheid te doen uitbersten; de lijderes dronk gedurende hetzelfde met veel smaak vier glazen *gemagnetiseerd* water, en bedaarde, na dat ik haar omtrent een uur bewerkt had. Zij rekte zich sterk uit, en ontwaakte zeer

wel, met uitzondering van eenige koortsachtige trilling, die echter voorbij ging, en waarna zij zeer opgeruimd was. Zij had geene de minste bewustheid van hetgene er met haar gebeurd was.

Den volgenden dag geraakte zij reeds binnen drie minuten in den *magnetischen* slaap, en dadelijk daarop nam het toeval weder een' aanvang, met benaauwdheid en hevige zenuwtrekkingen en koortsachtige aandoening, waarbij zij een vreemd geluid maakte. De *magnetische* vloeistof zag zij als vuur door haar ligchaam werken. Ik bood haar *gemagnetiseerd* water aan, en zij dronk zes glazen, kort na elkander, met veel graagte uit. Toen het toeval, dat ik geheel liet uitwerken, bedaard was, vroeg ik de lijderes: „Wat is de oorzaak van uwe kwaal?“ — „Dat kan ik u nog niet zeggen,“ was het antwoord. „Gij slaapt toch gerust?“ vervolgde ik, „Ja,“ zeide zij, en sprak toen niet meer, zij rekte zich vervolgens weder sterk uit, en ontwaakte, na omtrent een half uur geslapen te hebben. Eerst ondervond zij weder eenige koortsachtige trilling, doch was vervolgens luchtig en wel. Zij wist nogmaals niets van haren *magnetischen* slaap, en het toeval dat zij gehad had.

De toevallen hadden vervolgens dagelijks onder de bewerking plaats, en namen gedurig in hevigheid toe. Intusschen schenen zij de lijderes goed te doen, daar zij altoos zoo opgeruimd uit den slaap ontwaakte, en zelve geene bewustheid had van de sterke aandoeningen, die haar hadden getroffen. Ik

moet hier aamerken dat de toevallen, welke in den gewonen wakenden toestand als hevige kwalen beschouwd worden, integendeel in den *magnetischen* slaap, waarin de *magnetiseur* het in zijne magt heeft om dezelve te doen uitwerken of tot bedaren te brengen, dikwijls tot krachtige hulpmiddelen ter herstelling van den lijder verstrekken, gelijk de lezer reeds uit onderscheidene vroegere waarnemingen heeft kunnen bespeuren.

De *clairvoyance* begon intusschen langzamerhand bij de *patiente* toe te nemen; ik spoorde haar aan, om zich zelve inwendig te bezien, doch zij zeide: »het is nog zoo duister,» en scheen voor het onderzoek harer kwaal bevreesd te zijn.

Den 19 werd ik belet de lijderes in persoon te bezoeken, en bewerkte haar dus op een' afstand. Zij geraakte echter in een' gerusten slaap, en had dien avond slechts eenige zenuwtrekkingen, welke haar veel goeds deden. Twee dagen later had hetzelfde plaats.

Met ongeduld zag ik intusschen het oogenblik tegemoet dat de lijderes mij met de oorzaak van hare ziekte bekend zoude maken. »Het is zoo naar,» zeide zij telkens, als ik er van begon, en scheen dan huiverig om voort te gaan; eindelijk gelukte het mij toch op den 25 Februarij haar een' stap verder te brengen. Op mijne vraag antwoordde zij, na eene poos overdacht te hebben: »Ik zie het bloed, dat van boven naar beneden stroomt; ach! welk een akelig gezicht! Ik zie ook mijne long en le-

ver, die zijn beiden gezond, maar de kwaal zit hier, (wijzende met haren vinger op de borst en hartkuil). De medecijnen hebben mij veel kwaad gedaan; hier zit eene verstopping op de bloedvaten, en dit veroorzaakt de benaauwdheden en de gespannenheid in de maag met winden." Ik vroeg haar welke middelen hiertegen aangewend moesten worden: » Geheel geene geneesmiddelen," antwoordde zij na eenige overdenking, » alleen de beademing op die plaats en mijn' rug, en vervolgens het *magnetismus*, waardoor ik geheel hersteld zal worden." — » En zal dit spoedig plaats hebben?" vroeg ik: » den juisten tijd," antwoordde zij, » kan ik nog niet bepalen." Zij zeide mij vervolgens dat hare kwaal veroorzaakt was door zware schrikken, die zij zeven en tien jaren te voren had gehad." Ik vroeg haar nog of zij ook wormen had? » Neen," antwoordde zij, » ik zie er geene; mijne maag is anders ook wel, doch zij heeft geene doorstraling en is gespannen van winden, die het gevolg zijn van verstopping." De lijderes ontwaakte dien dag weder met eene koortsachtige trilling, doch was voorts buitengewoon wel.

Den volgenden dag gebeurde er iets dat voor de *magnetische* kennis opmerkelijk is: het toeval der lijderes had met meer dan gewone hevigheid plaats, doch het brak binnen zeven minuten af; toen zeide de lijderes mij uit zich zelve: » Ik wenschte wel dat gij het toeval meer kost aanzetten, en dat het meer uitwerking deed." Ik spande hierop mij-

ne hoogste krachten in, en had het genoeg te zien dat het toeval (dat voor de lijdere zoo weldadig moest zijn,) voor de tweede maal met geweld uitberstte. Toen zij weder tot bedaren gekomen was, zeide zij mij dat ik haar den volgenden dag nogmaals een hevig toeval moest aanbrengen, hetwelk tot hare genezing zoude dienen. Bij haar ontwaken was zij, in weêrwil der doorgestane vermoeijing, buitengewoon opgeruimd.

Hoe zeer er bijna geen dag omging, waarop niet het een of ander merkwaardigs in den *magnetischen* slaap plaats had, is het geenszins mijn voornemen daarvan een geregeld verslag te doen. Als men alle bijzonderheden, die zich bij de *magnetische* behandelingen voordoen, wilde opteekenen, dan zoude men over de bewerking van iederen lijder wel een boekdeel kunnen volschrijven, zonder nog in staat te zijn, om het wonder geheel te verklaren; ik bepaal mij dus tot datgene, wat mij het buitengewoonste toescheen.

De lijdere voorzag in den *magnetischen* slaap, dat zij in het vervolg op verscheidene avonden voor den slaap niet vatbaar zoude zijn. Ik moest haar op zulke avonden echter blijven bewerken, want dat zoude groote nuttigheid hebben, en den natuurlijken slaap bevorderen.

Zij bepaalde vervolgens den 11 April als de dag, waarop zij geheel hersteld zoude zijn, schoon er den 17 en 18 van die zelfde maand nog nabewerkingen zouden moeten plaats hebben. Op den 2 Mei, zei-

de zij verder, zoude zij een' hevigen schrik krijgen, die haar echter geen letsel zoude doen. Op dien dag moest ik haar ook bewerken, en dan nader vragen wat er voorts gedaan moest worden.

Ik laat hier een paar eenvoudige huismiddelen volgen, welke de lijderes zichzelve omstreeks dezen tijd der bewerking voorschreef, en waarbij zij veel baat vond: om de koking der maag te bevorderen, gebruikte zij namelijk een' doorgesneden vijg, in cognac-brandewijn gedoopt, en op eene nuchtere maag genomen; en om de slijm, die zich op de maag verzameld had, weg te nemen, schreef zij voor: een once vijgen met twee lepels bruine honig, tot eene siroop gekookt, en daarvan om het kwartier een eijerlepeltje te gebruiken.

Er gingen nu verscheidene dagen voorbij, dat de lijderes geheel geene toevallen kreeg, doch als dezelve kwamen, waren zij altoos zeer hevig, en zij voorspelde gedurig den juisten tijd, en zeide mij hoe ik haar in dezelve moest behandelen, zoodat ik hierin altoos met het grootste vertrouwen, ja met volkomene overtuiging van wel te zullen slagen, te werk ging; iets dat in de gewone geneeskunde op verre na niet altoos het geval is.

Den 11 Maart zeide zij mij, dat zij den volgenden nacht eene zware schrik zoude hebben. Zij zoude namelijk droomen, dat er zich twee dieven in het huis hadden verstoken, welke door haar ontdekt werden, en waarvan er een, met een mes in de hand op haar aanviel. Van dien droom zou-

de zij geweldig aangedaan zijn, doch dan moest zij *gemagnetiseerd* water drinken. Ik moest haar na hare ontwaking hiervan kennis geven.

Alles viel den volgenden nacht letterlijk zoo uit, als de lijderes voorspeld had. Zij berstte in den slaap in tranen uit, en was daags daarna nog door de schrik op het zenuwgestel aangedaan, schoon zij mij zeide, dat dit aan hare kwaal geen nadeel zoude toebrengen. Den volgenden nacht had zij weder een' akeligen droom, dien zij ook voorspelde.

Den 17 Maart had de lijderes weder een hevig toeval, ik was er te voren van onderrigt, en dus op mijne hoede. Zij maakte een akelig geluid, en sloeg zich met geweld op de borst. Toen zij weder tot bedaren gekomen was, vroeg ik haar of dit nu het laatste zoude zijn? »Neen,» antwoordde zij, »op den 28 van deze maand moet ik er nog een krijgen.» Ik vroeg de *patiente* ook, wanneer zij onvatbaar zoude worden voor den *magnetischen* slaap. Het antwoord was, dat zij de laatste negen dagen vóór hare herstelling niet meer zoude kunnen slapen, schoon ik echter met de bewerking aan moest houden.

Eene groote voldoening was het nu voor mij, dagelijks de toenemende herstelling der lijderes te mogen bespeuren, en haar zelve in den *magnetischen* slaap te hooren betuigen, dat haar toestand beter werd.

Tegen den 27 April voorspelde zij weder een' hevigen schrik, die tot hare volkomene genezing

moest medewerken, en dus niet tegengegaan mogt worden: er zoude dan namelijk een groote hond tegen haar opvliegen, doch hiervan mogt zij in den wakenden toestand niets weten. De lezer herinnert zich dat de 17 en 18 April de dagen waren, waarop de lijderes gezegd had, dat zij nabewerkt moest worden.

Menigmaal liet de *patiente* mij gebruik maken van zekere letters, om haar aan iets te herinneren, of wel om haar het een of ander te beletten; zóó was het op zekeren dag dat zij zich koortsig bevond, en in den slaap zeide, dat alle vermoeijende werkzaamheden nadeelig voor haar waren, en haar derhalve belet moesten worden, tot welk einde ik haar slechts de letter L te noemen had. Een paar dagen later zeide zij, mede in den slaap, dat zij den volgenden dag lust zoude hebben om uit te gaan, doch dat haar dit moest belet worden, tot welk einde ik mij van de letter B moest bedienen. In welk verband nu de beide genoemde letters staan, met zich niet te vermoeijen, en het doen eener wandeling na te laten, is eene vraag, die ik niet geloof dat immer door den grootsten natuurkundige volkomen beantwoord zal worden, maar zoo veel is niet te min zeker, dat het enkel uitspreken derzelve genoegzaam was, om de lijderes oogenblikkelijk van haar voornemen af te brengen, waartoe anders misschien verscheidene redenen zouden noodig zijn geweest.

Op den 28 Maart berstte het toeval, dat de lijderes voorspeld had, dadelijk met groote hevigheid

uit, en ging gepaard met een sterk geluid. Na omtrent tien minuten aangehouden te hebben, be-
daarde het van zelve, maar ging over in eene
zware koortsvlaag, die ruim vijf minuten duurde.
Zij voorspelde mij vervolgens in den slaap, dat zij
den aanstaanden nacht weder een' zwaren schrik
zoude hebben, door te droomen dat er brand in
huis was; die schrik zoude veel tot hare herstel-
ling toebrengen, en dus mogt zij er in den waken-
den toestand niet voor gewaarschuwd worden; doch
wanneer de droom plaats had, moest men haar
wekken, en het bed doen verlaten.

De 2 April was, volgens de eigene voorspelling
der lijderes, de laatste dag, waarop zij voor den
magnetischen slaap vatbaar zoude zijn; ik herin-
nerde haar hieraan, en zij bevestigde het op nieuw.
Zij zeide mij dien dag nog, hoe ik haar verder
behandelen moest, en verbood zich op nieuw alle
vermoeijing, waartegen ik slechts de letters NG
had te noemen, wanneer zij terstond haar naaiwerk
zoude staken, en zich tot eene wandeling, die zij
dagelijks doen moest, gereed maken. Zij sprak nu
op nieuw van de schrik van een' hond, welke zij,
gelijk de lezer zich herinnert, voorspeld had: de-
zelfde zoude 's middags na twaalf ure plaats heb-
ben, bij de kloveniers burgwal, in de doelstraat;
uit het badhuis zoude de hond tegen haar aanvliegen.
De hond zoude wel tegen haar opspringen, doch haar
niet bijten. Deze schrik zoude dienen om een on-
gemak, dat de lijderes nog aan de long gevoelde,

te herstellen. Zij zeide ook dat zij den volgenden dag zelve verheugd zoude zijn, van niet meer in haar ligchaam te kunnen zien, dewijl hetzelve, hoe zeer het tot hare genezing had moeten dienen, hare zenuwen te veel aandeed. Voorts schreef zij zich haren leefregel voor, en verbood zich het gebruik van verscheidene zware spijzen, als varkensvleesch, *beafstakes*, enz.

Toen ik de lijderes den volgenden avond bewerkte, viel zij niet meer in slaap; ik bleef echter voortgaan met haar, volgens haar eigen voorschrift, *magnetisch* te behandelen, en wel met dat gelukkige gevolg, dat ik haar negen dagen later, en dus weder juist zoo als zij voorzegd had, te weten op den 11 April, werkelijk als geheel hersteld konde beschouwen, en dus mijne bewerking staken.

Den 17 April had de schrik met den hond in der daad plaats, en wel juist op het zelfde uur en op dezelfde plaats, die zij zoo lang te voren voor-speld had.

Des avonds behandelde ik de lijderes weder *magnetisch*, en zij viel terstond in den slaap. Zij zeide mij dat de schrik de beste uitwerking had gehad, en dat zij nu niets kwaads meer aan hare long bespeurde; voorts gaf zij dien dag en den volgenden nog eenige bijzonderheden op, nopens haren leefregel en verderen toestand; zij zoude namelijk, schoon anders gezond, altoos aandoenlijk blijven op de zenuwen, en dus vatbaar voor schrikken, doch in dat geval moest zij telkens weder *gemagnetiseerd*

worden, hetwelk altoos genoegzaam zoude zijn, om hare herstelling te bewerken; ook zoude zij dan ook weder *somnambule* worden. Zij bepaalde nu nader wat er op den 2 Mei gebeuren moest. Dan zoude zij namelijk van twee trappen vallen, en ook deze schrik zoude tot hare gezondheid medewerken, en veroorzaken dat zij voortaan minder aandoenlijk zoude zijn. Ik moest haar dien dag ook weder *magnetiseren*.

Ik had reeds te veel ondervinding om een' oogenblik te twifelen of alles zoude den 2 Mei weder letterlijk gebeuren, gelijk de lijderes voorspeld had, en zag mij ook nu weder niet te leur gesteld; de val had werkelijk plaats, zonder dat er aanleiding toe scheen gegeven te zijn; de lijderes bezeerde zich niet, en de schrik had de gewenschte uitwerking. Nog eenige nabewerkingen herstelden haar verder geheel, en zij geniet thans de beste gezondheid.

Zietdaar, geachte Lezers, weder het verhaal eener *magnetische* behandeling, welke ons door de bijzonderheden die er in voorkomen, aanleiding geeft, tot diep en ernstig nadenken. Vergunt mij u op eene derzelve opmerkzaam te maken. Wie is het geweest, welke dien hond aanspoorde om tegen de lijderes op te springen, juist op hetzelfde uur en op dezelfde plaats, als zij voorspeld had; wie gaf haar zelve het vermogen om dit zoo lang te

voren vooruit te zien; wie bestuurde in een woord alle de omstandigheden? Het voorval had juist plaats op een' dag dat de lijdere niet uit hare bezigheden kon, en er dus aan geene wandeling gedacht werd. Intusschen was zij den ganschen morgen als een gejaagd mensch, om eene boodschap te gaan doen, en schoon zij bij zich zelve dacht dat het wel konde uitgesteld worden, scheen het als of zij in weêrwil van zich zelve gedrongen werd om het huis te verlaten, en eene inwendige stem haar zeide dat zij *moest* uitgaan. Daar haar man afwezig was, en beiden niet wel te gelijk van huis konden, liep zij telkens vol ongeduld naar de deur, om te zien of hij niet terug kwam. Toen dit eindelijk omstreeks twaalf ure geschiedde, liep zij dadelijk heen om hare boodschap te verrigten, en zoo als zij met groote drift voorbij het badhuis ging, vloog de hond tegen haar op. Ziedaar het wonder! In der daad, zoo het aan de eene zijde uit het verhaalde blijkt, (en wie kan er langer aan twijfelen?) dat er in den mensch hoogere vermogens bestaan, die zich eerst later in de eeuwigheid volkomen zullen ontwikkelen, doch waaavan het *magnetismus*, dat ons van het zinnelijke losmaakt en boven hetzelfde verheft, ons van tijd tot tijd als het ware eene enkele, heldere lichtstraal vertoont, dan blijkt het aan de andere zijde ook, dat er eene Voorzienigheid bestaat, welke dat vermogen in ons gelegd heeft, en ons van tijd tot tijd reeds op deze aarde deszelfs aanwending tot ons welzijn toelaat. In het gansche

rijk der natuur, is er voor den opmerkzamen mensch niets te vinden, dat ons zoo zeer overtuigt van de onsterfelijkheid der ziel, en van onze naauwe betrekking tot de Voorzienigheid, die ons lot tot in de minste kleinigheden bestuurt, dan het *magnetismus* en *somnambulismus*, en toch is er niets onder de zon dat minder ondersteuning geniet, ja dat meer algemeen veracht en tegengewerkt wordt, dan dat zelfde *magnetismus*; en toch blijft het in wezen, en telt onder deszelfs voorstanders niet slechts de geleerdste en verlichtste, maar ook de deugdzaamste en godvruchtigste menschen. Hier kan men met regt zeggen: wat uit den mensch is vernietigt zichzelf, maar wat uit God is, kan niet vergaan. Eenmaal zal de dag geboren worden, dat het nu zoo diep miskende *magnetismus*, als de edelste gave des Hemels, algemeen zal erkend en geëerd worden; mogt die tijd spoedig tot heil des menschedoms aanbreken!

Nog verscheidene aanmerkelijke voorbeelden van genezingen, door middel van het *somnambulismus*, zoude ik hier knnnen aanhalen, wanneer het bestek van dit werkje zulks gedoogde. Thans zal ik mijne verdere *magnetische* waarnemingen, tot het derde of laatste stukje van dit deel besparen, en het tegenwoordige besluiten met eenige aanmerkingen over de behandeling welke mijne voormalige *somnambul*e in mijne vroegere woonplaats *Rotterdam* heeft ondergaan, en welk loon men haar had toegedacht,

voor de menigvuldige , merkwaardige genezingen , door haar in het werk gesteld.

In het eerste deel dezer opmerkingen , heb ik reeds bijzonder gewag gemaakt van de buitenge-meene *somnambulistische* vermogens , met welke mejufvrouw STEFFENS te *Rotterdam* van den Hemel begaafd is. Die vermogens , welke aan zoo vele honderden , ja duizenden , de gezondheid weder gaven , waren een doorn in het oog van zekere lieden , wier karakter ik hier niet bestempelen wil , doch die ziende blind waren , voor de bovennatuurlijke kracht van het *somnambulismus* , omdat zij meenden dat hetzelfde welligt aan hunne *broodwinning* nadeelig zoude zijn. Men liet dus niet na overal tegen het *somnambulismus* in het algemeen , en de *somnambule* , mejufvrouw STEFFENS , in het bijzonder uit te varen , het eerste voor bedrog , de laatste voor eene bedriegster uitmakende. Hier bleef het echter bij , en zoo lang ik mij in *Rotterdam* met der woon bevond , had niemand den moed zich tegen mijne kunst , of tegen eene vrouw , die ik in mijne bescherming genomen had , te verzetten. Men kende mij reeds : eenmaal , in 1821 , had ik het *magnetismus* en *somnambulismus* tegen den laster verdedigd , en den laatsten tot zwijgen gebragt ; men wist dat ik tegen de eerste openbare aanklagte , die men op nieuw zoude durven ondernemen , genoegzame wapens bij de hand had ; en dat ik tegen ééne mislukte proef , die men tot een bewijs van bedrog mogt willen doen dienen , eene onafzien-

hare reeks van volkomene genezingen zoude kunnen overstellen. Ik mag het zonder grootspraak zeggen: men vreesde mij, en niemand waagde het mij in mijne sterkte aan te tasten; doch naauwelijks was ik buiten de poorten van *Rotterdam* gekomen, en wist men dat ik mijn verblijf elders gevestigd had, of het tooneel veranderde eenklaps.

Voor mijn vertrek naar *Amsterdam*, had ik den heer P. J. VAN WAGENINGE, heel- en vroedmeester te *Rotterdam*, in de uitoefening van het dierlijk *magnetismus* grondig onderwezen. Deze heer, die buitendien in zijn gewoon vak de grootste bekwaamheid bezit, betoonde ook eene buitengemeene geschiktheid, voor dit nuttig doch geheimzinnig vak. ZijnEd. deed nu niet slechts in persoon *magnetische* proeven, die de gelukkigste gevolgen hadden, maar behandelde ook in mijne plaats mejufvrouw STEFFENS, en consuleerde met haar in den *magnetischen* slaap over de kwalen van anderen; en ook dit meestal met het beste gevolg.

Maar wat vermag de laster niet, als hij wordt aangewend om de baatzucht ten dienst te strekken? Mij had men gevreesd; den heer VAN WAGENINGE vreesde men niet, want hoe bekwaam ook, kon hij zich niet op eene langdurige ondervinding en menigvuldige bewerkte genezingen beroemen. Het scheen ook gemakkelijker een' jong mensch, die zonder andere dan geoorloofde bijoogmerken, het *magnetismus* tot heil der lijdende menschheid uitoefende, in een' strik te lokken, dan een' ouden

practicus, die weet dat: »het beginsel van 's menschen harte boos is,” en dus steeds op zijne hoede is tegen de lagen die men hem zoude willen leggen.

De list gelukte. Er werden aan den heer VAN WAGENINGE zoogenaamd doorwasemde mutsen gezonden, ter onderzoeking voor zijne *somnambule*, mejufvrouw STEFFENS; men liet dezelve vergezeld gaan van LOGENACHTIGE berigten, nopens den toestand der gewaande zieke, en pleegde dus een VOORBEDACHT BEDROG. Ik zal deze bladen niet besmetten, met het plaatsen der namen van hen, welke zich aan deze zedelijke misdaad hebben schuldig gemaakt; elk die het proces, in 1829 te *Rotterdam*, tegen den heer VAN WAGENINGE, mejufvrouw STEFFENS en den apotheker SNOEP geëntameerd, en bijna twee jaren later bij appel in *s'Hage* voortgezet, kent en herinnert zich wie ik bedoel, en heeft ook geene nadere inlichting noodig, om die personen op hunne regte waarde of onwaarde te schatten.

De heer VAN WAGENINGE, die zelf een eerlijk man is, was te trouwhartig om kwaad te vermoeden; mejufvrouw STEFFENS, welke boven de grove zinnelijkheid verheven zijnde, op haren *magnetiseur* vertrouwde, deed eene verkeerde opgave van den toestand der lijderes; schreef verkeerde geneesmiddelen voor; in een woord alles was verkeerd, en het *somnambulismus* een patent bedrog!

Een bedrog? — Neen, het was het slagtoffer

eener misleiding; het was ten ergste genomen een bewijs, dat het *somnambulismus*, even als alle wereldsche zaken, niet onfeilbaar is, maar het bedrog, — het schandelijk, goddeloos bedrog, bevond zich alleen aan de zijde van hen, die de list gesmeed hadden. En van deze list, — van het wel slagen dezer bedriegerij bediende men zich, om eene geregtelijke aanklagte tegen den heer VAN WAGENINGE, mejufvrouw STEFFENS en den door hen gebezigten Apotheker SNOEP te formeren; en het Officie te *Rotterdam* nam deze *plainte* over; en de beklaagden stonden te regt; ja, de twee eersten werden in weêrwil der uitmuntende verdediging van den bekwamen advokaat CIJFVEER, ter eerster instantie als bedriegers, tot correctioneele straffen veroordeeld! — Later zijn zij in den *Haag* vrijgesproken, en volkomen in hunne eer hersteld geworden.

Ik zoude van dit gansche, in mijn oog ergerlijke, regtsgeding geen woord gewag gemaakt hebben, dewijl ik er niet onmiddellijk in betrokken ben geworden, en men zelfs den moed niet gehad heeft, mij als getuige op te roepen, maar schoon niet door eene geregtelijke vervolging, heeft men in zekeren zin getracht een' vlek op mijn goeden naam te werpen, en die vlek mag er niet op kleven. Bij het eerste verhoor van mejufvrouw STEFFENS, heeft men er namelijk de wending aan trachten te geven, als of hare vroegere betrekkingen met mij, reeds op een toeleg tot bedrog zouden gegrond zijn. Het

schijnen in der daad even zware punten van beschuldiging te zijn, dat men haar kaartlegster, waarzegster uit koffijdik en *somnambule* van den *magnetiseur* MEIJER noemt! Treffend is de eenvoudigheid met welke de even verbaasde, als schuldlooze vrouw op alle die aanklagten antwoordde: »Ik ben,» zeide zij tot den regter van instructie, door den heer MEIJER in den *magnetischen* slaap gebragt; maar wat er in dien toestand met mij gebeurd is, of wat ik gesproken heb, daar van weet ik niets: wanneer ik ontwaakte was ik altoos geheel bewusteloos van het gebeurde;» en op de ondervraging wegens de waarzeggerij uit koffijdik, zeide zij in substantie: »Ik heb mij daar niet mede bemoeid; ik heb zelve een afkeer van zulke bedriegerijen.» De antwoorden van den heer VAN WAGENINGE waren niet minder voldoende en eenvoudig, en toch was een veroordeelend vonnis ter eerster instantie het gevolg der debatten, die men, de eer der regtbank en de naam der eerste aanklagers, in aanmerking genomen, naauwlijks zonder meesmuilen konde aanhooren. Nog eens: ik heb geen direct belang bij deze gansche procedure, maar het verheugt mij dat de nitkomst getoond heeft, dat de kwaadwilligheid, al mogt het haar gelukken, voor eene poos de regtspleging op hare zijde te krijgen, toch eindelijk voor de waarheid heeft moeten zwichten; het gewijsde van het hoog geregts-hof te s'Gravenhage, *spreekt haar onherroepelijk* vonnis uit.

Mejufvrouw STEFFENS heeft ten gevolge van het haar aangedaan proces, en de smarten welke hetzelfde haar heeft veroorzaakt, veel in hare gezondheid geleden; zij is gedurende eenigen tijd voor het *somnambulismus* onvatbaar geweest, doch het is mij ten laatste gelukt, dat vermogen in haar weder op te wekken. Ik ben echter geenszins van voornemen, haar bestendig als *somnambule* te gebruiken; het enkele denkbeeld dat ik hiervan eene broodwinning maakte, zoude er mij van terug houden. De gelegenheid zal zich echter ongetwijfeld nog wel voordoen, om aan de gansche wereld te toonen, waartoe deze vrouw in haren *magnetischen* slaap in staat is, en van die gelegenheid zal ik voorzeker gebruik maken.

Het *somnambulismus* is, gelijk ik reeds vroeger gezegd heb, bijna onmogelijk algemeen op derden toe te passen. Onder tien lijdens die kwalen hebben, welke door de gewone geneeskunde zijn opgegeven, en die in staat zijn hun eigen ligchaam te doorzien, en de middelen te noemen, welke tot hunne redding strekken moeten, vindt men er naauwelijks één, die helderzienend genoeg is, om ook in het gestel van derden door te dringen, en daar over een juist oordeel te vellen. Dit vermogen moet men dus als eene buitenwone gaaf aanmerken, en hen, die hetzelfde bezitten in hooge eer houden, in welken rang of stand zij ook in deze wereld mogen geplaatst zijn. Ik houde mij overtuigd, dat mejufvrouw STEFFENS, wanneer zij in plaats van

tot den geringeren burgerstand te behooren, de dochter of de echtgenoot van een' aanzienlijk man geweest ware, hare *magnetische* uitspraken als orakels zoude hebben zien bewonderen, en hare vermogens tot boven de wolken verheffen; maar zoodanig is de geest van het *magnetismus* niet: de fijne parel wordt in eene vuile mosselschelp gevonden; de groote DE RUITER ving zijne loopbaan in eene touwslagerij aan; ERASMUS, wiens beeld ter eeuwige gedachtenis op het marktplein der Rotte- stad prijkt, was van geringe ouders geboren; » niet het geslacht noch de voorouders, maar dat, wat wij zelve gedaan hebben, mogen wij ons eigen noemen.” (1)

Ik ga nog een' stap verder: onder diegenen welke *somnambule* worden, zijn op verre na allen niet in staat om hunne eigene kwalen, en de middelen die tot derzelver herstelling dienen moeten, op te geven. Velen blijven daartoe buiten staat, omdat hunne kwalen in zichzelve ongeneeslijk zijn, of omdat zij niet in staat zijn dezelve behoorlijk te doorzien; ik heb het reeds gezegd: het *somnambulismus* is tot hiertoe een ondoordringbaar geheim; deszelfs uitwerkselen zijn ontwijfelbaar, maar de oorzaken kunnen wij niet doorgronden, en derhalve ook niet naar willekeur daarstellen.

Dwaasheid is het derhalve stellige gevolgtrekkingen nopens de uitwerkselen van het *somnambulismus*.

(1) *Sed genus et proavos, et quod non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco.*

mus te willen maken; nog grootere dwaasheid, om er geen' ergeren naam aan te geven, is het eene enkele mislukkende proef, welke buitendien door moedwillige logens is uitgelokt, tot een wapen tegen die gave des Hemels te willen aanwenden. Neen! ontyangen wij die edele gave, welke reeds zoo veel nuts gesticht heeft, met dankbaarheid; maken wij er gebruik van tot welzijn onzer evennaasten; trachten wij zoo veel mogelijk tot haar geheim door te dringen, maar matigen wij ons nimmer het regt aan, om anderen te veroordeelen wegens iets, waarvan wij zelve geene genoegzame kennis hebben.

Bij het voorgaand verslag der vervolgingen, tegen den heer VAN WAGENINGE en mejufvrouw STEFFENS ondernomen, heb ik melding gemaakt van de moeilijkheden, die ik zelf in vorigen tijd te *Rotterdam*, in de uitoefening mijner weldadige kunst ondervonden heb. Het zal den Lezer misschien niet ongevallig zijn, ook hieromtrent eenige bijzonderheden te vernemen. Daar ik altoos de gewoonte gehad heb, om rond en zonder omwegen te werk te gaan, behoef ik ook de namen niet te verzwijgen dergenen, welke in deze moeilijkheden betrokken zijn geweest.

Het was in het jaar 1820, dat de heer A. VAN RIJCKEVORSEL, koopman te *Rotterdam*, eene doorwasemde nachtmuts van zijne vrouw bragt, om door mijne *somnambule* geëxamineerd te worden.

Het verslag van mejufvrouw STEFFENS kwam met de waarheid overeen.

Dien zelfden dag ontving ik door de derde of vierde hand eene flanellen borstrok; de persoon, die mij dezelve bragt, droeg ze onder zijn jas, onder den arm; zij was bij gevolg warm en ook van zijn zweet, en dat der andere overbrengers doordrongen. Ik had destijds nog de genoegzame ondervinding in het vak niet, om op deze belangrijke omstandigheid behoorlijk acht te slaan. Ook deze borstrok liet ik door mijne *somnambule* onderzoeken, doch het verslag was natuurlijk geheel verschillende van het voorgaande. Had ik destijds hierop gelet, dan zoude ik mij zelve vele onaangenaamheden bespaard hebben.

Na de eerste examinatie verliet ik, gelijktijdig met den heer VAN RIJCKEVORSEL, mijn huis, en ZijnEd. betoonde mij onderweg zijne begeerte, om in het *magnetismus* onderwezen te worden, mij tevens vragende wat ik daarvoor zoude rekenen. Ik liet echter de bepaling mijner belooning aan zijn Ed. zelve over, en nu bescheidde die heer mij tegen dien zelfden avond, ten zes ure, aan ZijnEd. huis op de leuehaven.

De borstrok werd intusschen ook terug gehaald, zonder dat ik wist aan wie dezelve toebehoorde. Voor elk der examinatien had ik *f* 1,50 ontvangen.

Ik maakte mij gereed tot het geven van onderwijs, en des avonds begaf ik mij op het bepaalde uur naar den heer VAN RIJCKEVORSEL, doch daar geko-

men zijnde, verwonderde ik mij niet weinig er den geneesheer GIJSBERTI HODENPIJL, met nog een' ander heer het vertrek te zien binnentreden, en die verwondering steeg ten top, toen de heer VAN RIJCKEVORSEL mij op de volgende wijze aansprak: » MEIJER, ik moet u zeggen, dat het *somnambulismus* van mejufvrouw STEFFENS bedrog is; gij doet best er maar rond voor uit te komen, want er zijn bewijzen van: die twee geexamineerde stukken zijn van dezelfde persoon, en het verslag is verschillende.” Hoezeer verrast, en buiten staat om de zaak te verklaren, verdedigde ik mij echter tegen de beschuldiging van bedrog, die ik met verontwaardiging van mij afwierp, tevens het ontvangen geld terug gevende. Intusschen beloofde ik met mijne *somnambule*, mejufvrouw STEFFENS, niet meer te zullen werken, vóór dat de zaak zich genoegzaam had opgehelderd, doch verzocht daartegen van de heeren geheimhouding der zaak, daar ik als jong *magnetiseur* niet gaarne mijn' goeden naam ten gevolge eener vergissing, die mij toen nog onverklaarbaar was, zoude verliezen. De heer VAN RIJCKEVORSEL beloofde mij stillzwijgendheid; doch nu trad den heer GIJSBERTI HODENPIJL er tusschenbeide, en ried mij te verspreiden, dat mijne *somnambule* hare *clairvoyance* verloren had: hierdoor zoude ik mijn krediet bewaren, en verder door de heeren der faculteit, als *magnetiseur* bij de lijders aanbevolen worden, wanneer men meende dat mijne kunst ter herstelling van hunne kwa-

len, met vrucht konde worden aangewend. Deze honingzoete woorden, bij welke ik geen kwaad vermoedde, maakten op mij een' sterken indruk; ik bedankte den doktor voor zijn' deelnemenden raad. Zie het tweede deel eerste stuk, bladz. 143 zevende regel, alwaaa ik reeds van dit geval gewag heb gemaakt.

De heer VAN RIJCKEVORSEL was intusschen nog niet van het denkbeeld af te brengen, dat er opzettelijk bedrog van mijne zijde plaats had, en om mij hier tegen te verdedigen, stelde ik zijn Ed. voor zijne eigene vrouw geheel belangeloos te *magnetiseren*, en te beproeven haar Ed. tot den staat van *somnambulismus* te brengen, wanneer het spoedig blijken zoude of ik een bedrieger, dan wel een eerlijk man ware. Ik bood tevens aan den heer VAN RIJCKEVORSEL in het *magnetismus* te onderwijzen, waardoor hij verder in staat zoude zijn, om zijne vrouw zelf te behandelen en te genezen. Ook hiervoor begeerde ik geene belooning; doch nu ook meenende alles gedaan te hebben, wat de handhaving mijner eer vorderde, verliet ik het huis, met het vaste voornemen om werkelijk niemand meer met mejufvrouw STEFFENS, op welke ik verstoord was, in rapport te brengen, voor dat dit geheimzinnig raadsel was opgelost.

Reeds den volgenden dag werd er uitgestrooid, dat ik zelf zoude bekend hebben dat het *somnambulismus* bedrog was; ik wedsprak dit met den meesten ernst als een logen, en om mijne verdediging meer openbaar te maken, besloot ik van dat oogenblik af mijne *magnetische* waarnemingen in het licht te geven.

Intusschen staakte ik voorloopig mijne betrekking met mejufvrouw STEFFENS, als *somnambule* ten behoeve van anderen, maar in het geheim nam ik onderscheidene proeven met haar, die allen zóó voldoende uitvielen, dat ik mij eindelijk volkomen overtuigd hield, dat er bij haar, evenmin als bij mij, bedrog plaats had.

Deze overtuiging eenmaal bekomen hebbende, ging ik weder voort met haar over den toestand van andere lijders te consulteren, zonder mij verder aan den laster te stooren. Het gebeurde omstreeks dezen tijd dat ik in kennis kwam met den WelEw. heer PORTE, oudste leeraar bij de Walsche gemeente te Rotterdam; deze heer werd zoozeer van de hooge waardij van het *magnetismus* en *somnambulismus* overtuigd, dat hij zelf proeven met mejufvrouw STEFFENS nam, en besloot om wanneer hemzelven eene ongesteldheid mogt treffen, zich alleen naar haren raad te gedragen. Dit had werkelijk in 1822 plaats: de eerwaardige grijsaard werd door eene hevige ziekte aangetast, waarbij zich een sterk verval van krachten voegde. Hij pleegde eerst raad met zijn' gewonen huisarts, den meergenoemden heer GIJSBERTI HODENPIJL, doch daar zijn einde scheen te naderen, zond hij eene doorwasemde muts, om door mijne *somnambule* geëxamineerd te worden, zonder echter daar bij iets van zijnen toestand bekend te maken. Het verslag beantwoordde volkomen aan de verwachting, en de voorschriften van mejufvrouw STEFFENS waren zóó doelmatig, dat de achtenswaardige lijder

binnen korten tijd, op eene verwonderlijke wijze van zijne ziekte herstelde. Zoo ik wel onderrigt ben begaf de heer PORTE zich toen in persoon, niet slechts bij den heer HODENPIJL, maar ook bij den heer VAN RIJCKEVORSEL, en overtuigde hen dat zij mij en me-jufvrouw STEFFENS ten onregte beschuldigd hadden; wanneer deze heeren aan deze overtuiging geen geloof hebben geslagen, moet ik erkennen dat zij wil-lens en wetens doof voor de waarheid geweest zijn.

Den WelEerw. heer PORTE bleef zijne gezond-heid tot in 1824 behouden, doch werd toen op nieuw door eene zware ongesteldheid aangetast. Ik con-sulteerde mijne *somnambule* weder over zijnen toe-stand; deze gaf wel eenige middelen op, doch betoonde tevens de grootste zwarigheid in de genezing; te meer daar de jaren des lijders hoog geklommen waren, zij wenschte liever dat hij met een' gewoon genees-heer zoude raadplegen. Intusschen werden de voor-geschrevene geneesmiddelen, een likpot en een drank, gereed gemaakt, doch de lijder had noch niets van de-zelve gebruikt, toen ik hem ging bezoeken. Ik sprak met zijne echtgenoot over zijn' zorgelijken toestand, en maakte haar bekend met de zwarighe-den door mijne *somnanbule* gemaakt. De raad om de hulp van een' gewoon geneesheer in te roe-pen was echter moeilijk te volgen, vooreerst was het geen geheim dat de heer GIJSBERTI HODENPIJL mij geenszins ten goede gezind was, en ten andere vreesde men met reden dat de *patient* van zijne voorschrif-ten geen gebruik zoude willen maken, daar hij zijn

uitsluitend vertrouwen op mijne *somnambule* gevestigd had. Ik gevoelde weinig lust om mij in deze zwarigheden te wikkelen, doch als man van eer willende te werk gaan zeide ik tegen mevrouw PORTE: »wel nu, de heer GIJSBERTI moge mij kwalijk gezind zijn, dit hindert mij niet; laat hem hier komen, en den lijder kwansgewijs als vriend bezoeken; laat hem de middelen, die hij nuttig oordeelt, in eene andere kamer voorschrijven, en laat uwen echtgenoot dezelve gebruiken, als kwamen ze van mijne *somnambule*; ik zal van mijne zijde hem blijven bezoeken, en nu en dan eene muts van hem mede nemen, als of dezelve door mijne *somnambule* moest geëxamineerd worden.” Dit was een onschuldig bedrog, tot welzijn van den vijf en zeventig jarigen lijder door mij uitgedacht, en mevrouw PORTE aarselde niet hare toestemming aan hetzelfde te geven. Ik heb vervolgens nog twee nachten bij den heer PORTE gewaakt, en hem zelf de middelen toegediend, welke door den heer GIJSBERTI HODENPIJL waren voorgeschreven, doch dezelve hadden het gewenscht gevolg niet: de lijder bezweek onder zijne kwaal en den last der jaren.

Ziedaar, geachte Lezer, de wijze, waarop me-jufvrouw STEFFENS, gezamentlijk met mij, aanleiding gegeven heeft tot den dood van een' man, dien ik de hoogste achting toedroeg, en dien ik ten koste van mij zelven zoude hebben willen redden. Ik zal geenszins zeggen dat de middelen, door den heer GIJSBERTI voorgeschreven, ondoelmatig geweest

zijn, maar dit is ten minste zeker dat de lijder onder het gebruik dier middelén, en geenszins onder die van mejufvrouw STEFFENS, den geest gegeven heeft.

En toch kon die zelfde heer GIJSBERTI HODENPIJL, wien ik van mijne zijde zoo vele blijken van eerlijkheid en goede trouw gegeven had, goedvinden om, zoo dra het lijk van den heer PORTE ter aarde besteld was, mij bij de geneeskundige commissie aan te klagen; en toch heeft men het zes jaren laten durven wagen om bij de regtbank van eersten aanleg te *Rotterdam* uit deze zaak een punt van beschuldiging tegen mejufvrouw STEFFENS te zoeken! Maar wat is het gevolg van dit alles geweest? De aanklagt van den doktor is door de geneeskundige commissie, die de zaak bij mevrouw de wed. PORTE zelve onderzocht heeft, volkomen ongegrond bevonden, en de heer GIJSBERTI genoodzaakt geworden zijne aanklagt in te trekken; en wat er later van de geheele beschuldiging tegen mejufvrouw STEFFENS geworden is, heb ik mijne lezers hierboven reeds medegedeeld.

Tandem Virtus triumphat!

Nog verscheidene andere voorbeelden zoude ik kunnen bijbrengen van de zwaarigheden, die mij in de uitoefening mijner praktijk zijn in den weg gelegd: zoo wilde b. v. in 1821 de geneeskundige commissie te *Rotterdam* van welke de heer RIPPING destijds voorzitter was, mij dwingen het naam-

bordtje aan mijne deur, waarop mijne professie van *magnetiseur* gesteld was weg te nemen; men beriep zich hierbij op eene stedelijke publicatie, waarbij de uitoefening van het *magnetismus* op eene boete van vijf en twintig gulden verboden werd, als hetzelfde buiten de tegenwoordigheid van een' *gepromoveerd* geneesheer uitgeoefend werd. Ik heb alle achting voor de bepalingen der stedelijke besturen, en erken gaarne het goede oogmerk, dat den grond tot de bovengenoemde publicatie gelegd heeft, want het is genoegzaam gebleken dar er onder het masker van *magnetismus* en *somnambulismus* veel bedrog gepleegd wordt, maar ik was genoeg met onze bestaande wetten bekend, om mij in het onderhavige geval aan dezelve te houden. Ik werd in den aanvang bij die gelegenheid door de heeren der commissie niet zeer beleefd behandeld: mijn groet bleef onbeantwoord en men boodt mij zelfs geene zitplaats aan, maar ik verdedigde mij zoo goed, dat de gelaatstrekken weldra veranderden, en toen ik de zaal verliet, scheen ik in de oogen dier heeren een geheel ander mensch, dan toen ik dezelve binnentrad. De heer VAN DEN BOSCH, thans voorzitter der commissie, was destijds, en is misschien nog, sterk tegen mij of liever tegen het *magnetismus* in het algemeen ingenomen; hij behandelde mij met gestrengheid, doch ik moet tot eer van dien heer, voor wiens kunde ik overigens de hoogste achting koester, bekennen, dat hij altoos ruiterslijk met mij is te werk gegaan, en nooit sluipwegen heeft inge-

slagen, om mij te benadeelen. De heer GYSBERTI HODENPYL heeft zich van andere wapenen bediend, die ik hier geen' naam wil geven. Ik herhaal mijne spreuk: » *tandem virtus triumphat.* »

In het jaar 1831 heb ik bij den boek- en plaatdrukker T. J. WIJNHOFEN HENDRIKSEN, te Rotterdam, een klein werkje in het licht gegeven, bevattende behoed- en geneesmiddelen tegen den *aziatischen braakloop*, de *kinkhoest* en de *kankerklie-ren*. Ik heb in der tijd de eer mogen genieten dat H. M., onze geliefde Koningin, mij wegens deze uitgave hoogstderzelver bijzondere goedkeuring heeft doen betuigen; eene gelijke eer is mij van haren doorluchtigen broeder, Z. M. den koning van Pruisen te beurt gevallen; en waarlijk, na zulke verhevene bewijzen van goedkeuring, die gewisselijk niet zonder reden geschonken zijn, mag ik mij vleijen, dat mijn werk op eenige verdienste roemen mag.

Ik heb in dat geschrift beloofd dat ik nader op de kracht en werking der opgegevene middelen zoude terugkomen; wat dat tegen de *cholera* aangaat, het gebruik namelijk van sap van paardevijgen, moet ik verklaren dat ik van de nuttigheid van dit middel nog steeds de stelligste overtuiging behouden heb, en ik twijfel geen oogenblik of de geneesheeren zouden, wanneer zij bij de behandeling der *cholera* ziekte zich van hetzelfde hadden willen bedienen, er de groote nuttigheid van ondervonden hebben;

het ware ten minste gemakkelijk te beproeven geweest, doch de tegenwerking, die ik ook in dit opzigt ondervonden heb, wil ik liefst met stilzwijgen voorbijgaan, den Hemel dankende dat mijn middel door het verdwijnen der geduchte ziekte, tegen dezelve overtollig geworden is. Intusschen kan het tegen andere kwalen en ziekten nog steeds met het uitmuntendst gevolg aangewend worden: gelijk tegen krampkolijken, rheumatieke pijnen, ziekten, die zich op het hart geplaatst hebben, helroos en andere roosachtige scherpten, en leverziekten, in welke de bevordering van het zweeten en de opening der zweetvaten vereischt wordt. Nog niet lang geleden verhaalde mij een aanzienlijk stafofficier, dat eene dame van zijne kennis sedert eenigen tijd, aan eene hevige krampkolijk leed en zich als versteend van de koude gevoelde. Haren natuurlijken afkeer overwinnende, maakte zij gebruik van het door mij opgegeven middel, hetwelk zij met een weinig jenever vermengde. Naauwelijks waren vijf minuten verloop, of zij berstte in een hevig zweeten uit, en de pijn was geweken. De generaal zelf was bij deze proef tegenwoordig, en deelde derzelver gelukkige slaging aan zijn' eigen chirurgijn mede.

Over den eigenlijken aard der *cholera* ziekte heb ik met eene zeer helderziende *somnambule* geraadpleegd, doch deze was huiverig om met iemand, die door de kwaal aangetast was, in aanraking te komen, hetwelk anders gewis het zekerste middel zoude geweest zijn, om den sluier welke deze nood-

lottige ziekte nog bedekt, geheel weg te nemen. Na echter eenige oogenblikken ernstig doorgedacht te hebben, zeide zij: » de *cholera* zit in de zenuwen en vochten; zij bepaalt zich bijzonder tot de zonnevlecht, en deelt zich aan het bloed en de ingewanden mede. Van hier de zoo gewone kramptrekkingen (1) en brakingen; het bloed hoopt zich bij het hart op, enz.” Ik zoude hier nog andere opgaven bij kunnen voegen, doch houde dezelve liever terug, tot dat ik in de gelegenheid zal geweest zijn, om nader onderzoek te doen. De *somnambule* stelde den toestand van een’ *cholera*-zieke gelijk met dien van iemand die geworgd of gehangen is. Ik moet hier echter bijvoegen dat alle deze en dergelijke opgaven veel meerder vertrouwen zouden verdienen, als men gelegenheid vond om de *somnambule* onmiddellijk in aanraking met den *patient* te brengen.

Het middel dat ik tegen de *kinkhoest* opgegeven heb, is bijna altoos onfeilbaar, en is niet alleen nuttig in die ziekte, maar kan ook met veel vrucht aangewend worden in borstkwalen en bezettingen op de borst. Ik kan hetzelfde mijne lezers niet genoeg aanprijzen.

Men kan den pinksternakel-wortel ook als een poeder gebruiken; dan doet men op zes drachma’s poe-

(1) Het is bekend dat ik zoo wel te *Amsterdam* als te *Rotterdam* instructies gegeven heb, om het *magnetismus* tegen de *cholera* aan te wenden, door de bevordering der uitwaseming. Het is mij werkelijk gelukt een’ lijder van de noodlottige ziekte genezen.

Pinkster *nakel.*

der van dien wortel, twee drachma's zoethout poeder, en mengt dit wel dooreen. Hiervan gebruikt men viermaal daags een eijerlepel vol; met koud gekookt water, doch als de kinkhoest of de bezetting hevig is, neemt men versch vet spek en knoflook, kneust dit door elkander en legt het in de holte van beide voeten; (1) het is onbegrijpelijk welk eene verzachting dit eenvoudig middel aan de borst te wege brengt.

Ik heb een ander middel uitgevonden, dat onfeilbaar is tegen slepende koortsen. Hiertoe neemt men een dooijer van een versch hoenderei, met twee spijslepels bierzijn en twee drachma's poeder *Card. Benedict.*, dit mengt men dooreen, en gebruikt des avonds, bij het naar bed gaan er een spijslepel vol van. Wanneer de koorts na vier of vijf dagen niet geweken is, neemt men, zoodra men dezelve op nieuw voelt aankomen, weder een lepel vol, en gebruikt als dan om den anderen avond bloem van zwavel en poeder *Card. Bened.*, van elk een halve eijerlepel vol. Dit middel neemt men met koud gekookt water, met siroop of in een' ouwel. Ik heb hetzelfde uitmuntend gevonden tegen de zoogenaamde slepende zeeuwsche koortsen, ook kan men het bij teringachtige koortsen aanwenden; het is in allen gevalle onschadelijk, ten minste wanneer men

(1) Knoflook met vet spek onder de voeten gelegd, is een uitmuntend middel tegen hevige kramppijnen in het hoofd en benaauwdheden; als men het op de pols legt tempert het ook de koorts. Dit middel zoude bij militairen en in de hospitalen met zeer veel vrucht aan te wenden zijn.

zich gedurende de aanwending van hetzelfde van het gebruik van andere middelen onthoudt. Ik heb de de uitvinding er van aan het *somnambulismus* te danken.

In een onzer maandschriften heb ik eene beoordeeling van het door mij bij den heer WIJNHOVEN HENDRIKSEN, te *Rotterdam*, uitgegeven werkje gelezen, waarin onder anderen gezegd wordt, dat het middel der nonnen tegen de kankerklieren niet het eerst door mij is openbaar gemaakt, maar reeds vroeger bekend was. Ik verklaar echter ernstig dat ik bij de opgave van dit middel volstrekt niet wist dat zulks had plaats gehad, maar in gemoede meende daarvan de eerste uitvinder te zijn, gelijk ik ook bij dezelve geene andere handleiding dan mijne eigene nasporingen gehad heb. Ik heb intusschen het werk, wzarin dit middel vroeger, en wel door een' geestelijke, bekend gemaakt is, ontboden, doch hetzelfde nog niet kunnen bekomen; is het echter waar dat het bestaat, hetwelk ik hier niet betwijfelen wil, dan is het des te meer te bejammeren dat het niet meer algemeen verspreid is geworden, en de geneeskundige commissien zelven hadden hiervan mijns bedunkens werk moeten maken.

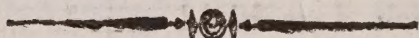
Nog een enkel woord over den kanker zelven. Het is bekend dat ik eene premie van duizend gulden heb uitgeloofd (1) aan den *magnetiseur*, die in staat zoude zijn om den bloedenden kanker door

(1) Zie de *Haarlemsche Conrant* van 29 October 1831.

middel van het *magnetismus* te genezen. Ik werd hierdoor bewogen door eene advertentie van den heer VAN DER LEE, waarin hij verzekerde zoodanig eene genezing tot stand te hebben gebragt. Ik werd hierop door verscheidene lijderessen, die den kanker in de borst hadden, aangezocht om haar *magnetisch* te behandelen, doch wees haar allen van de hand, onbewimpeld verklarende dat het *magnetismus* geenszins het vermogen bezat, om hare genezing daar te stellen, en dat ik zulks reeds meer dan eens zelf ondervonden had. Ik verklaarde hetzelfde onder anderen aan een' heer, wiens vrouw aan de genoemde kwaal leed, doch deze hield mij de advertentie van den heer VAN DER LEE voor, en meende dat ik alsdan mijne konst niet verstond. Mijne eer hier door beleedigd achtende, besloot ik tot het doen der genoemde uitlooving, doch tot heden is noch de heer VAN DER LEE, noch iemand anders komen opdagen, om de aangebodene *f* 1000 op te vragen, en ik denk ook wel dat dit geld vooreerst in mijn koffer zal blijven berusten. Ik behoor niet tot degenen, die om welke reden dan ook, meer van het *magnetismus* willen maken, dan hetzelve in der daad is.

EINDE VAN HET TWEEDE DEELS TWEEDE STUK.

DRUKFOOTEN.

BL. 157 REG. 7, STAAT mejufvrouw M. W. AALBREG
MOET ZIJN: M. W. AALBREGT.

— 189 — 7, — TIELEMANS MOET ZIJN: TIELE-
NANS Prinsen gracht bij de Leidsche straat.

